nicolae
ioana

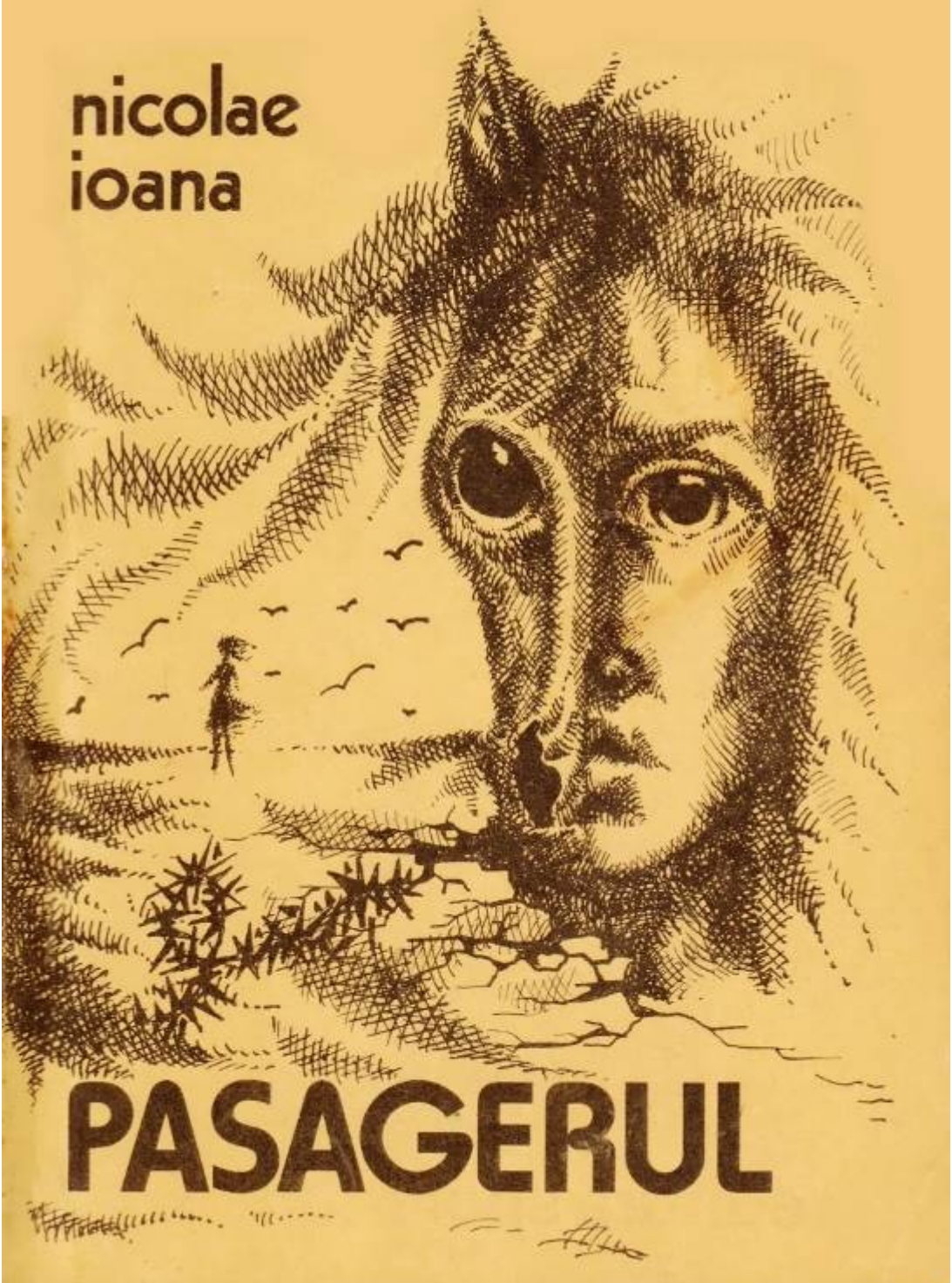

PASAGERUL

Nicolae Ioana

PASAGERUL

- Nuvele, povestiri -

EDITURA SPORT-TURISM
București, 1985

Coperta și desenele: **DINU PETRESCU**

Locul de întâlnire

Ion Argintescu, pensionar onorabil, de când ieșise la pensie din funcția pe care o deținea la căile ferate și pe care și-o îndeplinise cu sfințenie aproape patruzeci de ani, încercase în fel și chip să-și ocupe timpul. Făcea nenumărate plimbări, dezlega cuvinte încrucișate, ba, la un moment dat, se apucase să scrie și versuri; o poezie a sa avusese un oarecare succes, fiind publicată într-o revistă de circulație.

„M-am retras la timp!”, îi mărturisi el după o vreme unui prieten și începu să râdă încercând astfel să-și ascundă tristețea. Îi rămânea înainte foarte puțin, iar în urmă, o viață ca un lung coridor cu amintiri amare și insuccese peste care se așternea uitarea. Câteva dintre ele nu-i dădeau însă pace nici acum, îl chinuiau până și în somn, iar adeseori se trezea pe stradă sau în parc cuprins de remușcări. Întâmplările îi reveneau în memorie destul de clare și atunci bolborosea cuvinte de neînțeles pentru cei câțiva cunoscuți care se aflau în preajma sa: „Ce se întâmplă cu prietenul nostru?”, se întrebau ei, fără să găsească răspuns. De la un timp nu mai apărea în locurile de întâlnire decât foarte rar, scaunul de la masa din restaurantul unde beau uneori câte-o halbă de bere rămânea adesea gol, ca și banca din parc.

Curând discuțiile și jocurile lor începură să lâncezească. Iar când el apărea era de-a dreptul o sărbătoare! Întârzia foarte puțin și era din ce în ce mai trist și mai abătut.

„Îl pierdem! spuse într-o zi unul dintre bătrâni. Nu vedeți cum arată?”

Bătrânii își plecară capetele și multă vreme nu scoaseră

o vorbă. Știau ei ce voia să spună prietenul lor. Totul se petrecea pe nesimțite! Orice lipsă de la locul de întâlnire era un semn. De aceea se așteptau cu emoție. În fiecare dimineață întârziau unii, iar câte unul nu mai venea deloc! Și adeseori nici nu-i știau măcar adresa. Dar ce importanță avea! Nici adresa domnului Ion Argintescu n-o cunoșteau. Îl văzuseră, zilnic, coborând și urcând în același tramvai. Atât! Știau câte ceva doar din spusele lui. Aflaseră că avea un fiu. Uneori domnul Ion Argintescu se ridica de pe bancă îngândurat și spunea: „Mă duc la fiul meu!” Se urca într-un autobuz sau tramvai și se îndrepta spre o stradă necunoscută. Bătrânii tăcuți se uitau în urma lui.

Fiul domnului Ion Argintescu lucra tot la căile ferate. Nu prea avea timp să se ocupe de tatăl său. Uneori treceau săptămâni întregi fără să se vadă și fără să-și adreseze un cuvânt. Lucra în trei schimburi și era extrem de ocupat. Și apoi copiii și casa îi dădeau mult de furcă! Se vedeau din când în când duminica. Bătrânul stătea pe un scaun, iar băiatul venea din dormitor cu ochii cârpiți de somn și mahmur. Și când îl descoperea pe scaunul din sufragerie îi adresa câteva cuvinte de bun-venit, îl întreba ce face, cum o duce cu sănătatea, apoi, mârâind ceva, se îndepărta și-și vedea în continuare de treburi.

„E ocupat! E foarte ocupat!” șoptea la rândul lui bătrânul. Și se întorcea în camera lui mică și neprimitoare din partea opusă a orașului. Încăperea i se părea rece. Toată noaptea se răsucea de pe o parte pe alta. Amintirile îl chinuiau din ce în ce mai tare. Îndeosebi una nu-i dădea pace! Una pe care n-o putea mărturisi nimănui.

Într-o zi îl vizită fiul. Avusese treabă în partea aceea a orașului.

— Ce faci? întrebă el.

— Plec! răspunse Ion Argintescu.

— Unde?

— Voi vedea…

În sfârșit, luase marea hotărâre. Așa nu se mai putea.

Tot în aceeași zi se văzu cu bătrânii săi prieteni. Îl primiră cu mare bucurie. Dar domnul Ion Argintescu era mult schimbat. Își pusese un costum nou, cămașă albă, cravată și, ce era ciudat, își vopsise părul! Ce se întâmplase cu el? Așa arăta mai tânăr și puțin mai vesel. Cu greu puteai distinge pe chipul acela atât de familiar lor tristețea și oboseala.

A stat cu ei toată seara și s-a întors târziu acasă, iar a doua zi în zori abia se trezi. Își aminti că trebuie să plece, își puse în grabă pe el costumul și porni la gară. Și nu peste mult timp, în trenul de Brașov, putea fi văzut într-un vagon de clasa I un domn grav care aducea mai degrabă a actor. Era Ion Argintescu!

Drumul i s-a părut neînchipuit de lung. Privea pe fereastră nițel agitat. Se ridica destul de des să-și aranjeze ținuta. Se uita în oglindă și în locul chipului său vedea alt chip, cu liniile bine trasate. Doar ochii îl dădeau de gol. Erau cam obosiți. Puțină vigoare nu i-ar fi stricat. Ar fi arătat cu mult mai tânăr.

Dar iată și orașul copilăriei lui. Ion Argintescu zâmbi, deși, o dată cu coborârea și cu plecarea trenului din stație, i se păru că se dusese o bună parte din închipuita lui voioșie și tinerețe. Nu-și mai amintea de casă, de rude, de nimic și o porni agale pe străzi. Își părăsise prietenii și acum plecase în căutarea altora. „Aici! Nu aici!” șoptea Ion Argintescu bodogănind pe străzi. Își puse ochelarii, dar și-i scoase repede. Nu, nu era nevoie! Se va descurca și fără ei.

Se opri în fața unei porți. Așteptă vreo câteva clipe, de parcă ar fi vrut să-și amintească ceva și în cele din urmă bătu. Din grădină, un bătrânel își ridică privirea. E el sau nu e el?! Greu de spus. Omul se îndreptă spre Ion Argintescu cu un mers aproape târșâit. Bătea cineva oare în poartă, sau i se păruse? Deschise totuși și, pentru câteva momente, păru că admiră statura stranie a noului venit. Apoi scoase un strigăt:

— Adelaida!

Fața bătrânului se lumină brusc.

Dintr-o odaie îi răspunse o voce de femeie. Nu trecu mult și chipul ei apăru la geam.

— Uite cine a venit!

— Credeam că nu mă mai recunoști! respiră ușurat Ion Argintescu.

Musafirul pătrunse în curte și, după ce aruncă o privire în jur, intră în casă și dinainte îi apăru femeia care îi răspunsese bătrânelului. Îl urmărea cu ochii mari, uimită. Aceeași uimire se putea citi și pe chipul oaspetelui.

Femeia arăta rău. Și era îmbrăcată destul de neglijent. De aceea Ion Argintescu începu cu o mustrare:

— Adelaida, de ce nu te îngrijești!

Și, văzând că nu primește niciun răspuns, nici din partea femeii și nici din partea bătrânelului, care nici el nu arăta mai de Doamne ajută, adăugă:

— Dar ce faceți voi? Nu-mi place cum arătați! Ar trebui să mergeți la plimbare, să urcați…

— Unde? întrebară, în sfârșit, gazdele.

— Cum, unde? Pe munte!…

— Pe munte?! se mirară ei.

— Vai, dar ce mult ați îmbătrânit! se miră la rândul său Ion Argintescu. Și asta numai din cauza voastră.

— Dar și tu ai îmbătrânit! spuse într-un târziu madam Adelaida.

Pendula mare și veche a soților Protopopescu, cu sunetul ei lung și hodorogit, curmă discuția. Era ora prânzului. Și bătrânii se risipiră care încotro. Doar musafirul, rămas locului, scoase din micul său geamantănaș câteva daruri și le așeză cu grijă pe un scaun.

În jur domnea o atmosferă apăsătoare. Pereții erau pătați iar mobila învechită. Ion Argintescu o urmări un timp până când madam Adelaida cu pasul ei târșâit îl chemă la masă.

Masa a durat puțin. Musafirul râdea și vorbea și privea pe fereastră în grădina unde i se mai părea că-l vede pe domnul Protopopescu, prietenul său din copilărie, și pe el însuși la poartă, uitându-se nițel derutat printre gratiile de fier.

Un motan mare, roșu se învârtea printre picioarele lor și madam Adelaida îl asigura în cuvinte cât se poate de calde că va primi și el de mâncare. Agitația lui contrasta enervant cu figurile aproape hieratice ale celor trei bătrâni. Tufele de liliac cu florile lor sângerii se mișcau în grădină sub un vânt abia simțit. Iarba era culcată și pârlită ca de un soare dogoritor.

Fără să știe de ce, cei trei bătrâni priveau în grădină.

— Ziua e cald, dar noaptea este frig! se auzi vocea lui Protopopescu. La voi tot așa e?

— La fel! afirmă musafirul.

Și în clipa aceea își aminti de camera lui rece și neprimitoare și un fior îi trecu prin inimă. Dar trebuia să fie tare și să ducă la capăt ceea ce îl frământa de atâta amar de vreme.

— Ai tăi ce mai fac, Argintescule?!

— Ai mei? Bine… Fiul meu e cam ocupat… răspunse el, cu gândul tot la ce avea să înfăptuiască.

Se retraseră în liniște. Când urcă treptele care duceau din bucătărie în casă, Ion Argintescu văzu din nou motanul acela mare și roșu, care-l privi o clipă fix în ochi, apoi o rupse la fugă pe scară, iar el intră în cameră. Dar nu stătu acolo prea mult și reveni în hol. Acolo îl așteptau soții Protopopescu. Se așeză și el pe un scaun.

Adelaida privea într-un colț al încăperii, cu ochii închiși pe jumătate; în schimb bătrânelul avea chef de vorbă. La vederea lui Argintescu tresări.

— Și fiul meu este la fel: ocupat! Dar așa am fost și noi. Ei, să nu mai vorbim de trecut, Argintescule! Ar fi multe de spus și…

Oaspetele tăcu.

— Ai dreptate. Să nu vorbim despre trecut. Dar atunci, despre ce să vorbim? continuă el, puțin tulburat.

Mica conversație fu din nou întreruptă. Adelaida descoperise darurile și se bucura.

— Ăștia sunt pentru mine, și ăștia pentru el! murmura ea.

În fiecare din mâini ținea câte o pereche de papuci groși de iarnă.

— Dar, oare, ne vin bine? Nu sunt cumva prea mici?!

— O să vă vină bine, Adelaida! O să vă vină bine! repetă Ion Argintescu. Dar, ce, nu vă plac?! reluă el după o vreme. M-am gândit… Știți, frigul… Și-apoi, ce-ar putea fi mai necesar pentru bătrâni decât papucii?

Dar madam Adelaida vru să se convingă. Îi scoase pe cei vechi din picioare și-i puse pe cei noi. Îi privi mirată o vreme, apoi își ridică privirile pline de mulțumire spre Ion Argintescu. Într-adevăr îi veneau bine. Deși contrastau nițel cu ciorapii rupți și mototoliți și mai ales cu capotul ei învechit și soios.

Madam Adelaida se ridică de pe scaun, făcu vreo câțiva pași prin încăpere să vadă dacă nu cumva o bat la călcâiele crăpate și se opri în fața domnului Protopopescu.

— Dar ție îți vin?! Ia să vedem!

Și bătrânul, la rugămințile ei, încercă papucii.

— Îmi cad de minune! zise el în cele din urmă, privind cu uimire în jur.

— Ar trebui să ieșiți și voi în oraș, spuse Ion Argintescu. Eu am să vă însoțesc.

Brusc, cei doi bătrâni se întristară. Și Ion Argintescu se retrase să se odihnească. Dar nu trecu mult și în ușă apărură soții Protopopescu.

Musafirul îi privi uimit.

— Ne-am gândit, zise Adelaida. O plimbare cred că nu ne-ar face rău.

— Rău?! Dimpotrivă! șuieră aproape Ion Argintescu. De când n-ați mai ieșit?

— De mult! recunoscu madam Adelaida.

— Eu, reluă musafirul, îmi petrec aproape toată vremea prin parcuri. Iar când e frig intru în local și beau bere. Tot timpul mi-l petrec aproape pe drum. Mai văd un om, un tramvai și vremea trece. Am prieteni. O groază! Dar nu sunt ca voi. Uite, că sunt și eu gata.

— Cheia!? strigă nervos domnul Protopopescu.

— Cheia?! se miră madam Adelaida.

Și priviră cu toții în jur. Privirile le căzură pe chipul femeii. În pumnul mic și noduros strângea ceva. Era cheia. O ținea strâns, de parcă ar fi vrut să nu-i scape sau, mai degrabă, s-o ascundă. Cu greutate cei doi bărbați reușiră să-i desfacă pumnul și să-i ia cheia. Bătrâna izbucni în plâns? De ani de zile nu mai ieșise din casă și subit i se făcuse frică.

Coborâră în sfârșit scările. În curte dădură iar ochii cu motanul. Stătea lungit pe o scândură. La apariția lor întoarse capul. Îi urmări câteva momente cu ochii pe jumătate deschiși, apoi își continuă somnul.

— Bârr, motanule! făcu madam Adelaida.

Străzile erau pline de oameni. Treceau dintr-o parte în alta zgomotoși. Mașinile se avântau și făceau viraje primejdioase. Până la cofetăria din colț însă nu era mult. Acolo trebuia să facă primul popas. Ion Argintescu o văzuse în drum, la venire, și, deși își scosese ochelarii, reușise să descifreze: Co-fe-tă-ri-e. Văzuse înăuntru câțiva copii și bătrâni. La ușă, un cerșetor. Părea cunoscut și grăbise pasul.

Intrară în cofetărie. Se simțeau mai bine. Aici zidurile îi protejau de zgomot și de tot ceea ce se întâmpla afară. Într-un colț al încăperii câțiva bătrâni stăteau la mese. Fiecare avea în față câte o farfurioară cu prăjituri de diferite culori. Unei bătrâne i se scurgea sucul dulce pe barbă.

Madam Adelaida se așeză alături de ei. Părea să-i cunoască de când lumea. Cu unul legă chiar o conversație.

Descoperi cu uimire că locuia foarte aproape de ei. Deci nu-și cunoștea bine nici vecinii. Dar nu-i păsa. Luară loc și cei doi bătrâni. Comandară câte o prăjitură și o mâncară urmărind cu ochii pe fereastră forfota mulțimii.

— Dar de ce întârziem atât de mult?! zise în cele din urmă Ion Argintescu. Sunt locuri mult mai frumoase!

Și porniră spre locurile acelea mult mai frumoase. Orașul îi aștepta cu străzile, magazinele și localurile lui. Oaspetele îi trăgea tot timpul după el. Dar soții Protopopescu se plictisiseră.

— Unde ne duci, Argintescule? Unde ne duci? întrebă în cele din urmă bătrânelul.

— Știi tu! îi răspundea Ion Argintescu.

Și mergea mai departe. Uneori mergea cu ei la pas. Alteori o lua înainte. Iar cei doi, deși obosiseră, îl urmau fără să cârtească.

Domnul Argintescu era toropit de amintiri. Se oprea în fața unei case. Întârzia o vreme în fața ei. Cerceta cu luare-aminte ferestrele, ușile, murmura ceva și pleca mai departe. Apoi zăbovea la un colț, la o întretăiere de străzi, lângă un chioșc, într-o piață mică și pustie. Toate existau! Până și arborele în care se suia când era mic. Domnul Argintescu îl atinse obosit. Doar oamenii nu mai erau aceiași…

— Vezi, acolo - îi spuse el prietenului - ne-am bătut pentru prima oară. Acolo stăteam ascuns de teama învățătorului. Acolo un camion a călcat un copil. Acolo…

Domnul Argintescu făcea semne prin aer, indica locul cu precizie, mima până și întâmplările petrecute.

Domnul Protopopescu îl privea de-a dreptul uimit și din când în când îi spunea:

— Argintescule, ți-am spus să nu mai vorbim despre trecut!

— De ce? De ce să nu vorbim despre trecut? răspundea domnul Argintescu impacientat. Trecutul este tot ceea ce ne-a rămas. Tu la ce te gândești noaptea, dacă nu la

trecut?

— Eu?! La nimic… Stau și picotesc, iar când vreau să fac ceva, adorm. Apoi mă trezesc și iar o iau de la capăt. Așa că mai nimic nu reușesc să duc la bun sfârșit.

— Mortule! strigă înfuriat domnul Argintescu. Dar la ce-ai făcut tu nu te gândești?!

Bătrânul tăcu. „Oare ce vrea să spună cu asta?”, se întrebă el. I se părea de-a dreptul ostil. Și pe el îl frământa trecutul, uneori; dar de ce trebuia să recunoască? Și apoi nici nu reușea prea mult să se concentreze. Cum îi apărea în minte o amintire cum cădea în somn sau picotea - așa cum spusese mai înainte. Nu mințise. Și de ce să bată el străzile de pomană?! Mai bine s-ar întoarce acasă. Dar Ion Argintescu îl trăgea mereu după el.

Nu numai domnul Protopopescu voia să se întoarcă acasă, ci și madam Adelaida. Se gândea la papucii ei…

Oaspetele se înduioșă și făcu cale-ntoarsă. Voia să le arate locul unde o cunoscuse pe Adelaida dar renunță. Și astfel Ion Argintescu putea fi văzut târând în urma sa două mogâldețe în umbra unui amurg straniu și apoi prin întunericul care cobora pe nesimțite. Se strecurară în curte și apoi în casă, ca într-un bârlog ce îi proteja, unde multă vreme nu mai scoaseră o vorbă.

Ion Argintescu se retrase în odaia sa, de unde, prin ușa întredeschisă, îi vedea pe cei doi bătrâni trecând dintr-o parte în alta. Papucii de pâslă aduși de el le amortiza zgomotul pașilor; doar mersul greoi al Adelaidei îl auzea, fiind întru totul inconfundabil. Și când nu-i mai zări pe cei doi prieteni și nici târșâitul Adelaidei nu-l mai auzi, oaspetele își aminti de motan. La un moment dat i se păru că trecuse pe dinaintea sa ca o flacără roșie și că se oprise în mijlocul încăperii, de unde îl privise fix, așa cum se întâmplase cu câtăva vreme în urmă, pe scară. Apoi i se năzări că o vede pe Adelaida cu un ciorap pe cap și tropăind ușor cu papucii noi și, în cele din urmă, pe însuși domnul Protopopescu, prietenul său din copilărie și de mai

târziu, încercând să-și amintească o întâmplare fără să reușească. Aceste imagini îl urmăriră un timp, ca după aceea asupra sa să dea năvală alte întâmplări, mai îndepărtate, iar mintea-i să rătăcească cu totul aiurea. Dar se înșela. Gândul îi era tot la Adelaida și la domnul Protopopescu. Se bucură o clipă că în visele lui se aflau tot prietenii săi, apoi se întristă groaznic. Îi văzuse rătăcind, triști și neputincioși, pe străzi. El îi urma îndeaproape, înaintând liniștit. În clipa aceea se auzi un zgomot înfiorător: căzuseră sub o mașină! Șoferul intrase cu toată viteza în oasele lor anchilozate și bătrâne! Apoi, el, umblând printr-o piață străină cu un uriaș trandafir roz în mână...

*

Razele soarelui pătrundeau prin fereastră, când domnul Ion Argintescu deschise ochii. Nu se auzea niciun zgomot. În jur domnea o tăcere ciudată. Doar motanul lui madam Adelaida stătea pe scândura lui și se încălzea la soare.

Mai moțăi o vreme în pat. Excesele din ajun i se citeau pe chip. Dar, hotărât, se ridică din culcușul cald și se furișă afară. În coridor nu era nimeni. Căscă și se așeză pe unul din scaunele pe care se odihnise la venire. Nu se gândi în niciun fel la impresia pe care le-o făcuse bătrânilor săi prieteni și dacă ei se simțeau mai bine după plimbarea aceea prelungită. Era atât de preocupat de sine, încât, după ce își întinse oasele pe un scaun câteva minute, se ridică și își urmări chipul în oglindă. Nu arăta bine deloc, fu prima lui impresie despre sine. Apoi, după ce se mai privi o vreme, ajunse la părerea că nici atât de rău cât să se îngrijoreze. Doar ochii îl trădau, ochii care păreau ca niște mici luminițe în fundul capului și care mai pâlpâiau încă înainte de a se stinge, ecouri palide ale îndepărtatei lui tinereți.

Dar ce făceau ei de nu se treziseră? gândi domnul

Argintescu. Și o furnicătură îi trecu prin inimă. Luă un ziar, apoi ieși și se așeză în apropierea scândurii pe care dormea motanul. Câteva rațe îl întâmpinară gălăgioase, de parcă ar fi vrut să-i dea binețe. O pasăre despică aerul deasupra lui și domnul Argintescu tresări și se întoarse în casă. Simțise din nou o furnicătură în piept. Dacă va fi să piară, Dumnezeu ar trebui să-l ia pe nesimțite. Ca și cum ar zâmbi sau ar vârî mâna în buzunar. Mai ascultă totuși o vreme, din hol, măcăitul fericit al rațelor și sforăitul abia perceptibil al motanului. Și iarăși se întrebă ce fac ei de nu se trezesc?

Se apropie în vârful picioarelor de camera soților Protopopescu și în clipa aceea auzi inconfundabilul târșâit al lui madam Adelaida. Ardea de nerăbdare să-i vadă; dar, brusc, îi apăru o altă idee în minte: „Ce-ar fi să-i sperie?” Asta era însă peste puterile lui. Și nici nu era timp de glumit. Cu toate astea nu se putu reține să nu-i dea foc ziarului la micul dejun, ziarului pe care și el se uitase cu câtva timp în urmă. Domnul Protopopescu, care tocmai atunci îl citea, se pomeni cu o grămăjoară de cenușă în poala șorțului de grădinar și cu Argintescu, față în față, râzând strident. Doamnei Adelaida îi căzu din mână o farfurie care se sparse. Musafirul se aplecă și adună cioburile. Domnul Protopopescu, fără să spună un cuvânt, se retrase în grădină. Curând adormi lângă un pom.

— Protopopescule, ce faci aici?!

Deschise ochii și îl văzu pe Ion Argintescu.

— Eu? Abia reuși să spună bătrânul. Stau. Dar tu?

— Eu mă uit la tine cum dormi!

— De mult?

— Cam de multișor…

Se făcuse ora prânzului. Luară masa și se retraseră în casă. Domnul Protopopescu simți nevoia să citească. Căută ziarul și, în cele din urmă, își aminti de gluma musafirului. „Dacă nu-i dădea foc, acum aveam cu ce să-mi omor timpul!” gândi el. De fapt, ar fi vrut să spună: „Aș fi putut

și eu să dorm!” Adormi totuși, închipuindu-și că citește ceva.

Curând se auzi strigat:

— Protopopescule!

Era tot musafirul.

— Da! răspunse bătrânul.

— Ai văzut că pomișorii aceia din grădină s-au uscat?

— Nu!

— Când i-ai pus?

— Acum un an.

— Acum un an?! se miră Argintescu.

— Da!

— Haide să-i vezi!

— Lasă!… Altă dată…

— Haide acum!

Domnul Protopopescu se sculă, se duse în grădină, observând și el că pomișorii se uscaseră.

— Și acum ce să fac? mormăi el.

— Cum ce să faci? Să iei alții!

— Când?

— Acum!

— Dar găsim? făcu gazda încurcată.

— Găsim!

— Și cu Adelaida ce facem?

— Las-o să doarmă! Nu trebuie s-o amestecăm în treburile noastre.

Se îmbrăcară și ieșiră pe poartă.

Ca un făcut, străzile la ora aceea erau aproape pustii. Domnul Protopopescu grăbea pasul, dar oaspetele îl trase de mânecă.

— De ce te grăbești? Avem timp destul. Mai bine am merge pe unde am fost ieri…

— Ieri?

— Da, ieri! șopti oaspetele.

Domnul Protopopescu se opri. Ceva nu era în regulă.

— Și pomii? întrebă el.

— Lasă acuma pomii!

*

Urmară itinerarul străbătut cu o zi în urmă. Văzură casele acelea cu ferestrele întunecate, locul unde ei se bătuseră pentru prima dată, chiar și arborele cu frunze îngălbenite, dar domnul Argintescu nu se mai entuziasmă. Înainta tăcut, fără să privească în urmă. La un moment dat se opri.

— Tu, într-adevăr, nu îți amintești nimic, Protopopescule?

Bătrânul tăcea.

— Sau nu vrei să-ți mai amintești… Păcat! continuă el.

Își prinse prietenul de braț și trecură strada. O mașină opri cu greutate în apropierea lor. Șoferul scoase capul agitat pe geam. Traversaseră pe roșu!

— Paparudelor! strigă el. Vă caută moartea pe-acasă!…

— De ce strigi așa, nefericitule?! Vezi-ți de treaba ta! încercă să-l domolească Ion Argintescu.

— Să-mi văd de treaba mea?!!! îl îngână șoferul, roșu de furie. Păi dacă mi-aș fi văzut de treaba mea, ar fi trebuit… ar fi trebuit să te calc!

— Pe mine?!

— Dar pe cine altcineva?!

Ion Argintescu mai voi să spună ceva, dar prietenul îl trase de mânecă:

— Lasă-l! murmură el. Are dreptate. Noi suntem de vină c-am trecut pe roșu. Mai bine am merge în parc. Pe acolo nu sunt mașini!

Bătrânul tăcu și urmări, cu un dispreț suveran, mai întâi șoferul, al cărui cap se mai agita la fereastră, apoi mașina care se îndepărta.

— Vezi, Protopopescule? zise el. Pretutindeni este cineva de vină pentru tot ceea ce se întâmplă. Aici, noi! În alte împrejurări - alții… Tu ai spus, bine!

Brusc se liniștise. Își apucă prietenul din nou de braț și porni mulțumit pe o străduță cu case mici și retrase, din curțile cărora nu răzbătea niciun zgomot. Însoțitorul mergea și el mult mai liniștit. Doar observația privitoare la vinovăție a prietenului său, căzută pe neașteptate, îl cam tulburase. Acum însă se simțea cu totul altfel, mai ales că la capătul străduței se vedea parcul.

— Uite-l! aproape strigă Ion Argintescu. Îți amintești?…

Bătrânelul tăcu.

Intrară în parc. Aleile erau înțesate de oameni și lui nu-i plăcea sau, mai bine-zis, nu-i făcea bine aglomerația. Găsiră un loc mai retras. Se așezară pe o bancă. De aici, fără să te expui, se vedea totul: șirurile de perechi rătăcind bezmetic dintr-o parte în alta, chiar și roata care domina cu înălțimea ei orașul, și de unde răzbăteau, ca niște clinchete de clopoței, glasurile copiilor.

— Aici, într-adevăr, e mai bine! zise bătrânelul.

Își vârî mâna în buzunar și scoase un ziar mototolit.

— Ce faci?! se miră Ion Argintescu. Vrei să dormi?…

— Nu, să citesc!

Și vârându-și din nou mâna în buzunar scoase o pereche pe ochelari mari și bombați.

Musafirul zâmbi.

— Nu! făcu el un semn cu degetul în aer. Fără! Eu nu mai port ochelari și nu trebuie să mai porți nici tu! Niciun prieten de-al meu nu se mai folosește de ei. Și am la prieteni!… Berechet!

Bătrânelul puse ziarul și ochelarii pe bancă și căzu pe gânduri.

— Să nu-i uiți! interveni iarăși prompt Argintescu.

— Ce?

— Ochelarii!

— A, da!… făcu zâmbitor bătrânelul. Ai dreptate!

Se foi nițel, apoi reluă:

— Cum eu nu-mi amintesc mai nimic, s-ar putea să-i uit! …

— Ba, ai început să-ți mai amintești ceva! îl asigură prietenul.

— Nu știu!… Nu știu!… Chiar tu mi-ai spus că nu-mi amintesc nimic! zise omul râzând.

Argintescu tăcu.

— Uite, Protopopescule, deja m-am plictisit! Nu vezi ce urât e aici? Mai bine am pleca…

— Unde?

— Pe acolo! Și Ion Argintescu îi arătă o potecă care șerpuia printre arbori.

— Și asta unde duce?

— Nu știu! Haide, vom vedea noi!

Musafirul îl luă iarăși de braț. Bătrânelul se supuse. Străbătură poteca aceea lungă, șerpuitoare și se strecurară în stradă printr-o gaură făcută în gard.

— Ca golanii! murmură domnul Protopopescu nemulțumit.

Dar prietenul nu-l luă în seamă. În fața lor se afla o clădire mare și cam ponosită, la care acesta privea de-a dreptul uimit.

— Ce e asta? întrebă în cele din urmă bătrânelul.

— Ce, nu știi?! Abatorul! șopti Ion Argintescu.

— Așa de aproape!

— A fost construit mai înainte și n-a mai fost mutat. Dar, haide!

Un om de pe trotuarul vecin se uita la ei și asta nu-i plăcea. Nu făcură însă nici câțiva pași, că Protopopescu se opri.

— Ochelarii! strigă el.

— I-ai uitat?! îl întrebă Argintescu mustrător. Acum lasă-i! adăugă el.

Înaintară, dar bătrânelul dădea semne de neliniște. Tot se gândea la ochelarii săi. Nu-i putea ieși din cap, cum, discutând atât de mult despre ei, reușise până la urmă să-i uite! „Ce va spune Adelaida când îl va întreba de ei? Și el ce-i va îndruga, cum o va minți?!” gândea el. Între timp

prietenul îl tot îndemna:

— Lasă-i! zicea el. Tot nu mai ai nevoie de ei! Acum, probabil că i-a și luat cineva. Ce crezi tu?! Ai să vezi cât de bine ai să te simți fără ochelari!

Curând însă bătrânelul se mai calmă. Îi apăruseră alte și alte lucruri în cale, care îi atraseră atenția. Printre ele și un mic restaurant, cu un grătar care fumega în stradă.

De cum îl văzu, Argintescu, făcând un semn, se îndreptă spre el. Dar bătrânelul refuză. Micii nu-i făceau bine. Luară amândoi câte un ștrudel de la o covrigărie alăturată și îl mâncară acolo, peste drum, privind oamenii care se îmbulzeau în jurul grătarului. După care își scoaseră batistele din buzunarul de la piept și se șterseră îndelung.

— Tu cum stai cu stomacu'? îl întrebă domnul Protopopescu.

— Cu stomacu'??! N-am probleme! Da' tu?

— Eu?! Mă cam supără uneori... Dar ce faci? Nu lua sirop că-ți face rău!

Argintescu comandă totuși un sirop, îl dădu pe gât și plecară.

— Mie sifonul îmi face rău! Siropul, nu! zise el.

— Sifonul?! se miră domnul Protopopescu. Sifonul e cel mai bun! Mie îmi face bine, recunoscu el.

Mergeau acum pe stradă cu pălăriile în mână. Domnul Protopopescu se uita la câte o vitrină și rămânea din când în când în urmă. Uneori intra în câte un magazin și Ion Argintescu, derutat o clipă de dispariția prietenului, pătrundea înăuntru, îl lua de braț și-l scotea afară. Într-unul din magazine intraseră amândoi și își potriviseră ceasurile; era o ceasornicărie. Apoi, fără să riposteze, domnul Protopopescu acceptă ca prietenul să-l ia din nou de braț și să înainteze pe o altă străduță, cu soarele în față.

Domnul Protopopescu dădea iarăși semne de neliniște. Se îmbrăcase cam gros pentru o vreme ca asta! Își scoase din nou pălăria și începu să-și facă vânt. Înainta cu greutate, abia târșâindu-și picioarele. Voia acasă! De

pomișori nu uitase, dar, cine știe când îi va cumpăra. Zarva însă creștea, dovadă că se apropiau din nou de centru. Teama puse iarăși stăpânire pe el și, pe deasupra, i se făcuse o teribilă sete. Își exprimă, pe șleau, dorința de a se întoarce.

— Acasă?! spuse Argintescu, surâzând. Știi că aici e cinematograful?

— Care, ăla vechi?

Protopopescu, nici el nu știa de ce, se mai înviorase, dar îmbulzeala aceea de la intrare îl făcea rău. Cu toate astea, prietenul îl trase prin mulțime până în holul cinematografului. Ieșiră însă repede. În hol îi întâmpinase un bătrân vesel. Îi cunoștea!

— Mitică! Mitică! se auzi vocea lui.

Îl striga pe domnul Protopopescu.

— Nu-i răspunde! șopti Ion Argintescu.

Încercară să se îndepărteze, dar, ca o fatalitate, omul mai iute de picior le ieși înainte.

— Ce faci, Mitică? întrebă el.

— Eu?! răspunse domnul Protopopescu încurcat. Bine! Uite, continuă el, îți fac cunoștință cu prietenul meu din copilărie!

Cei doi bătrâni își strânseră mâinile.

— Nu mergeți la film? întrebă noul venit.

— Nu! răspunse bătrânelul, la un alt semn al prietenului.

— Păcat!… Păcat!… murmură cunoștința, cu tristețe în glas. Aveam și eu cu cine schimba o vorbă…

Și dispăru, așa cum apăruse!

Cei doi traversară strada și intrară într-un restaurant, unde stătură în fața a două halbe cu bere, fără o scoată un cuvânt.

— Ce-ai avut cu el? rupse tăcerea domnul Protopopescu.

— Îl cunoști?! se grăbi să întrebe Ion Argintescu.

— Da, desigur! Mi-a fost coleg.

Musafirul zâmbi. Curând începu să dea din nou semne de nerăbdare.

— Hai la gară! spuse el deodată. Trebuie să treacă un tren pe la ora patru.

— De unde știi?

— Cum, de unde?! Și acum patruzeci de ani trecea unul, tot pe la ora patru.

Porniră spre gară. Casele se înșirau de-a lungul străzii, ca niște figuri geometrice încercând să facă față timpului care năvălise peste ele. Dintr-o curte răzbăteau strigăte de copii, apoi lătratul unui câine. Aceiași copii ieșiră la poartă și îi amenințară cu niște bețe.

— Ia uitați-vă la ăștia! strigă unul.

— Ha, ha, ha! râseră ceilalți.

Bătrânii grăbiră pasul.

— Golanilor! Golanilor! le strigă domnul Protopopescu.

Dădură colțul și larma se stinse. Au încercat să treacă podul, dar la jumătatea lui s-au oprit. Înălțimea le producea amețeală. Li se părea că cineva rău, desigur, îi suspendase deasupra străzii pline de mașini. Închiseră ochii și înaintară. Ajunși la capul podului, domnul Argintescu reluă:

— În fiecare gară, trebuie să treacă un tren pe la patru.

— De ce? întrebă domnul Protopopescu.

— Pentru că asta este ora trenurilor. Oriunde! Știi tu…

— Mă rog!… Mă rog!… Dacă tu spui așa…

În fața gării îi întâmpină un câine. Și domnul Argintescu se grăbi să adauge:

— Și în fiecare gară te întâmpină câte un câine rătăcit, care nu știe pe cine așteaptă.

— Argintescule, ce vrei să spui? se trezi dintr-o dată domnul Protopopescu.

— Nimic!… Nimic!… îngână musafirul.

— Tu știi neapărat să-mi amintești ceva… Ceva neplăcut, desigur!…

„Ceva groaznic!” vru să spună musafirul. Dar se reținu.

Pătrunseră pe peron. În clipa aceea trenul intră în gară și, lovit ca din senin, domnul Protopopescu se așeză pe o

bancă. Bătrânul nu mai vedea nimic.

Clopoțelul gării bătea, bătea! Devenise cu totul nesuferit! Din vagoane coborau călători fericiți. O doamnă se apropie de ei și întrebă dacă omului întins pe bancă i s-a întâmplat ceva. Domnul Argintescu o asigură că nu i s-a întâmplat nimic.

— Poate i s-a făcut rău! insistă ea.

— Nu i s-a făcut rău! Doarme!…

— Aici?!

— Desigur! Nu-l treziți, îi e somn!

În clipa aceea se auzi un scrâșnet metalic.

— Cu bine, Protopopescule! îngână domnul Argintescu, cu o voce înecată de plâns.

Și, cu o agilitate ieșită din comun, se urcă în trenul pus în mișcare.

— Cu bine! mai strigă el încă o dată, de pe ultima treaptă a vagonului.

Apoi intră într-un compartiment gol și, plecându-și capul în pumni, se adânci în gânduri…

Calul

Maria devenea din ce în ce mai agitată. Hârtia pe care trebuia să i-o facă domnul Simon o visa și noaptea. Era convinsă că multe s-ar fi rezolvat până în prezent, dacă ar fi avut-o. Dar omul găsea tot timpul motive pentru amânarea scrierii ei. Ba o ținea de mână și îi înșira verzi și uscate, ba îi vorbea despre lucruri cu totul străine ei! Mai mult, începuse el însuși să se îndoiască de utilitatea hârtiei, iar lui Vasile Păun, soțul ei, să-i inventeze păcate care nici prin minte nu i-ar fi trecut. Spunea că îi e frică, și Maria îi dădu crezare pentru că și ei îi era frică. Însă numai pentru un moment.

Acum, însă, când stătea în pat și își ținea - nici ea nu știa de ce - mâinile pe lângă trup, lipite de coapse, deși avea atâtea treburi și casa era dată peste cap, nu-i mai găsea niciun motiv pentru întârziere și chiar îl ura pentru felul în care se purtase cu ea.

Dar tocmai când gândea mai intens la ceea ce avea să facă, auzi o voce. Cineva o striga.

Se smulse cu greu din așternut și ieși afară. La poartă o aștepta o femeie trupeșă. De la dispariția bărbatului o strigau fel de fel de oameni, s-o consoleze pentru nenorocirea ei și, nu o dată, să-i ceară câte ceva, convinși că în asemenea momente puteau obține cu mult mai mare ușurință ceea ce doreau. De la o vreme o lăsaseră în pace; acum, însă, începuseră să se perinde din nou.

Fața oacheșă a femeii se vedea printre uluci. Avea ochii umezi și era atât de tristă, încât Maria se întreba ce i s-o fi putut întâmpla. Când află că necunoscuta îi deplângea soarta, Maria se-nduioșă de-a binelea.

— Ce tristă e viața, doamnă dragă! Ce tristă e! Femeie atât de tânără ca dumneata să rămână singură! Cu doi copii, și cu o bătrână pe cap! Am stat și m-am tot gândit, cu bărbatu-meu - reluă ea, după ce își șterse cu colțul basmalei ochii -, și la un moment dat ne-am zis: Hai să facem ceva pentru femeia asta! Și ce putem noi face? Ne-am gândit că și noi suntem oameni neputincioși, însă ceva tot putem face. N-o s-o lăsăm noi să se zbată singură cu nevoile, așa că o să-i dăm un sfat. Sfaturile, dragă doamnă, continuă trupeșa pe un ton schimbat, sunt foarte căutate astăzi!

Între timp femeia intră în curte și începu să adune lucrurile pe care le găsea în cale: un hârleț, o lopată, un târnăcop, săpăliga pentru flori și încă vreo câteva fleacuri, sub ochii din ce în ce mai uimiți ai Mariei.

— Împrumută-ni-le și nouă un timp, spuse ea. Acum, oricum, nu prea mai ai nevoie de ele. Stai jos nițel și ascultă-mă!

Și văzând banca de mesteacăn, adăugă:

— E cam ud aici, dar n-are importanță.

Maria se așează. Se așează și musafira, dar nu stătu mult. Ceva o făcea să se ridice în picioare - un fel de agitație care nu-i dădea pace. Nu mai plângea. Ochii i se îngustaseră și fața îi căpătase o notă de duritate. Se uita în toate părțile, de parcă i-ar fi fost teamă să nu fie auzită de cineva, apoi se aplecă la urechea Mariei:

— Avocat! zise ea. Trebuie să iei neapărat un avocat!

Avocații, după ea, leagă și dezleagă totul! Ăsta era de fapt sfatul pe care voia să i-l dea. Și era un sfat cum nu se poate mai prețios. Iar pentru a o convinge pe Maria, care privea la noua venită din ce în ce mai descumpănită, aduse fel de fel de cazuri în sprijinul părerii ei. Și femeia i le povesti de-a fir a păr pe toate, cu o rapiditate care te lăsa de-a dreptul năuc. Iar tuturor lucrurilor le găsea pe loc rezolvări. Nu exista pentru ea nicio piedică. N-avea avocat? Îi va găsi ea unul. Unul bun. Îl știa chiar. Era

domnul Ionescu. Alexandru Ionescu, zise ea, cu cel mai firesc glas din lume, uimită că Maria încă nu auzise de el. Îi va spune ea unde locuiește. Nu prea departe. Îi va da adresa. Într-un cuvânt, îi va deschide calea spre el. Că și ea a avut un necaz și tot domnul Ionescu a ajutat-o. Și-i povesti cu lux de amănunte și această întâmplare - gesticulând, îndepărtându-se și apropiindu-se de Maria atunci când era nevoie.

După ce termină și această poveste, femeia ridică uneltele acelea pe umăr cu o ușurință uimitoare, fără să mai spună nimic referitor la ele, și așa îi dădu ultimele sfaturi Mariei. Unul din ele era să nu-i lase în niciun fel pe cei care i-au făcut rău, să le sece și lor sufletul, așa cum aceștia i-l secaseră pe-al ei! Și alte lucruri asemănătoare, care sunau ca un blestem. Apoi tăcu.

Maria privi în urma ei și după un timp auzi din nou glasul femeii care o compătimea:

— Ce tristă e viața, doamnă dragă! Ce tristă e! O femeie atât de tânăra ca dumneata să rămână singură!

Repetă asta până dispăru.

Maria lăcrimă. Îi luase hârletul, târnăcopul, lopata, săpăliga de flori, dar nu-i părea rău! Femeia îi dăduse un sfat bun. Ideea de a consulta un avocat, unul cunoscut, îi stăruia în minte. Trebuia s-o ducă cât mai repede la bun sfârșit. Și a doua zi plecă la oraș.

*

Orașul i se înfățișă Mariei cum nu se poate de trist și de zgomotos! Găsi repede casa avocatului Alexandru Ionescu, dar nu intră. Nu-i putu ieși din cap că aici, în oraș, dispăruse soțul ei! Și astfel rătăci o vreme, speriată și bănuitoare, crezând că s-ar putea ca, din întâmplare, să-l întâlnească sau așa, tam-nisam, să i se dezvăluie misterul dispariției lui, dar pretutindeni o întâmpinau uși și ferestre închise și mulțimea aceea gălăgioasă, care parcă se muta

dintr-o parte în alta numai și numai s-o înșele pe ea. Unii se uitau la chipul ei, alții nici n-o băgau în seamă. Pe toți îi găsea vinovați, într-un fel, de dispariția lui Vasile Păun. Înaintă o vreme și apoi se rezemă de un zid și văzu într-un gang un bărbat care o urmărea de mai multă vreme! Avea o mutră atât de sinistră, încât gândi că ar fi mai bine să plece de acolo și să se ducă neîntârziat la avocatul Alexandru Ionescu. O fereastră se deschise brusc la primul etaj, în imediata apropiere a ei, și apărură doi bărbați, cu nimic mai breji decât omul văzut în gang!

De cum se îndepărtă, unul dintre ei strigă după ea. Instinctiv, Maria întoarse capul, iar cei doi bărbați se porniră pe râs. Spuseseră probabil o prostie, căci nu mai conteneau să râdă și să-i adreseze cuvinte urâte și să-i facă semne rușinoase. Își aminti din nou de femeia care îi luase hârletul, lopata, târnăcopul și săpăliga de flori. Din pricina ei ajunsese aici. Ea o pusese să facă drumul la oraș, unde își băteau oamenii joc de ea. Când se va întoarce acasă o să i le ceară înapoi; doar le luase cu împrumut. Știa unde stă. Capătul satului doar n-o fi capătul lumii!

Tocmai în clipa aceea i se păru că un copil se lovise de ea sau ea se izbise de el. Dar nu era copil, era un om în toată firea care, după ce o proiectase în zidul unei clădiri, tot el se supărase:

— Ce faci, femeie! Unde mergi, de nu te uiți pe unde calci?! întrebă omul înfuriat.

— La domnul avocat Alexandru Ionescu, răspunse Maria extrem de politicos, crezând că omul, într-adevăr, o întreabă unde merge.

Și se dădu la o parte din calea lui.

Omul, roșu de mânie, făcu un gest și se îndepărtă.

Femeia porni mai departe. Trebuia să-și termine treaba și să plece acasă. Orașul nu era de ea! La fiecare pas îi întindea capcane, pe care nu le putea trece ușor. Se izbea în continuare de lume și, deși hotărâse să se dea la o parte din calea fiecăruia, nu exista om pe care să nu-l supere, și

încă destul de rău, prezența ei.

Ajunse, în sfârșit, la domnul Alexandru Ionescu și se simți o clipă mai ușurată. Curând alte lucruri începură s-o frământe și anume ce îi va spune și cum îi va explica ea tot ce se întâmplase? Era și asta un hop, și nu dintre cele mai ușoare. Dimpotrivă!

Casa în care locuia Alexandru Ionescu era un imobil vechi, puțin retras, cu o curte străbătută de o mică alee pietruită. În acea clădire, care cândva fusese al lui, ocupa două camere extrem de spațioase.

După câteva momente de gândire, Maria își luă inima în dinți, străbătu aleea aceea și se opri în fața ușii cu grilaj de fier. Întârzie o clipă. Acolo îi atrase atenția butonul soneriei și o plăcuță de pe care literele erau șterse. Probabil, își zise ea, pe plăcuța aceea fusese trecut numele avocatului. Deschise ușa masivă și o închise la loc cu multă grijă, apoi urcă niște scări în spirală. Cu un sentiment nedefinit de teamă se opri în fața unei uși și bătu.

În prag se ivi un domn între două vârste, care îi arată o ușă în fundul coridorului. Bătu și acolo și curând îi apăru înaintea ochilor o cameră încărcată cu vechituri, iar printre ele îl văzu pe domnul Alexandru Ionescu; el trebuia să fie - o altă vechitură!

Avocatul era un om mărunt și slab, trecut bine de optzeci de ani. De cum o văzu pe Maria îi făcu un semn.

Maria ezită un pic, apoi îl urmă, și, croindu-și anevoie drum printre lucruri, se așeză într-un fotoliu mare și jegos. Brusc, un miros de aer vechi îi tăie respirația. Din cauza semiobscurității, abia îl vedea pe domnul Alexandru Ionescu.

Omul stătea acum la un birou și avea fața luminată de un bec mic, al cărui filament roșu abia putea lumina o parte din încăpere. Maria îl privi și o apucă amețeala!

În clipa aceea se auzi un ușor cârâit; era glasul demnului Alexandru Ionescu:

— Ce-ai adus? întrebă el.

Maria tresări. Și privi din nou în direcția filamentului înroșit, unde îl văzu pe domnul avocat privind-o pe deasupra ochelarilor. I se înfățișară o chelie lucitoare și doi ochi reci și nemiloși.

O privi o vreme, apoi cu o sprinteneală demnă de invidiat pentru vârsta sa, domnul Ionescu se strecură printre mobilele acelea vechi și impunătoare și, apropiindu-se de Maria începu să care bagajele pe care ea le adusese. După fiecare pachet, striga: „Numai atât?!”. În cele din urmă se așeză pe un scaun scoțând un lung geamăt.

— Hoațo! zise el după un timp. Ai fi putut să-mi aduci și o găină!

Maria îl privi mirată. Îi adusese chiar găina cu pene aurii. În marea ei grabă, doar pe asta reușise s-o prindă. Cum de n-o văzuse?

— Ai fi putut să-mi aduci atâtea!… spuse el, plescăind într-un fel foarte ciudat. Viața e grea!… Ia spune-mi, ce te aduce la mine?

— Bărbatul! își reveni Maria, care stătea pe scaun, pierită, repetând în mintea ei, ca un lait-motiv chinuitor: „Ei, Mario, acu-i acu’!”.

— Ce s-a întâmplat cu el?

— E închis! Și abia se întorsese din război.

— Închis… repetă domnul Alexandru Ionescu, trecându-și degetele lungi și subțiri peste chelia strălucitoare, ca și cum ar fi vrut să-și îndrepte un păr imaginar. O clipă! și aceiași ochi o fixară peste lentilele ochelarilor.

Maria se retrase. I se părea că filamentul ardea din ce în ce mai intens.

— Și ce-ai vrea’ să fac eu în cazul ăsta? rupse tăcerea, în cele din urmă, bătrânul.

— Să fie eliberat!

— Eliberat?!

În momentul următor domnul avocat se ridică de la birou și, cu aceeași iuțeală și agilitate înnăscute, se

strecură printre mobile și se apropie de Maria. Se plimbă în jurul ei, de parcă ar fi vrut să i se așeze în poală, apoi se întoarse la birou.

— Dar ce-a făcut? întrebă în cele din urmă domnul Alexandru Ionescu.

— Nimic! răspunse Maria, uimită că exact același lucru o întrebase și domnul Simon, sfătuitorul ei. Spre deosebire însă de atunci, acuma întrebarea i se părea de o deosebită gravitate. Poate că făcuse el ceva și ea n-a știut și nici nu știe. Dar faptul că i se adresa această întrebare a doua oară trebuia s-o pună pe gânduri. Și o puse! Deodată i se păru că încăperea aceea e plină de oameni, la fel ca Alexandru Ionescu, cu chelie, și în halate grena, roase pe la coate. Ba, i se năzări că printre ei s-ar afla și vreo câțiva tineri care, ca și bătrânii avocați, o priveau cu gravitate și suspiciune. Cum de nu și-a dat ea seama până acum că încăperea domnului Alexandru Ionescu foiește ca o sală de tribunal în care nu fusese niciodată, o ferise Dumnezeu, dar despre care auzise atâtea!…

În acest timp „fosila” se foia de parcă nu-și găsea locul și o fixă din nou peste ramele ochelarilor.

— Mie trebuie să-mi spui tot, altfel nu pot să te ajut! murmură în cele din urmă.

Maria începu să tremure.

— O fi făcut el ceva, domnule, reluă ea; dar nu atât cât să-l ia, să dispară ca un pui din bătătură! Eu nu sunt femeie umblată, dar nu mi se pare drept!

Vorbea cu o voce care nu era a ei. Dar nu avea încotro. Trebuia să-i spună avocatului tot ce știa, altfel nu era cu putință. Și apoi, din această pricină bătuse drumul până la el.

Tremura mai departe, nu avea stare. Nu-și găsea cuvintele. I se părea că totdeauna greșește și că orice ar fi spus nu este îndeajuns. Pe frunte și în jurul nasului și chiar pe buza de sus, care începuse să-i tremure, se adunaseră dungi de sudoare, semn al tensiunii în care o ținea omul cu

ochelari și chelie. De fapt, nici nu știa dacă e închis. Bănuia doar. Și-i comunică această bănuială domnului Ionescu.

— Nici nu știi dacă a fost închis?! șuieră el.

— Nu! răspunse Maria, într-o oarecare măsură mai ușurată.

— Atunci ce i s-a întâmplat?

— A dispărut!

— Atât?

— Atât!

Bătrânul avocat o privi din nou pe deasupra ochelarilor. De data asta o străpunsese cu o privire rece, bănuitoare.

Maria tăcea. Filamentul becului tremura într-un fel foarte ciudat în semiobscuritatea încăperii.

— S-o fi pus rău cu regimul?!

Maria tăcea mai departe. Broboanele acelea de sudoare se uniseră și căpătaseră formă de lacrimă. Lacrima stărui pe obraz o clipă, într-o nemișcare exasperantă, apoi alunecă și se sparse spre încheietura gurii.

În cele din urmă încuviință. Nu știe exact, dar așa bănuiește.

Și din nou i se păru că locuința domnului avocat Alexandru Ionescu este plină de oameni nemiloși, stând în așteptare, gata pregătiți să răstălmăcească tot ce spune ea. În semiobscuritatea aceea, zeci de priviri i se păreau că-s îndreptate asupra ei. Tocmai d-aia ținea avocatul becul acela firav și roșu, ca o scânteie în imperiul mare și întunecos al dreptății. Ce-ar fi dacă i-ar cere, l-ar ruga mai bine-zis, să aprindă lumina și să vadă și ea ce se petrece în jur? Probabil că în mobilele voluminoase sunt ascunși oamenii aceia. Era imposibil ca printre ei să nu se afle și cetățeni înarmați; soldați sau milițieni. De ce nu? gândea din ce în ce mai agitată.

— Femeie! se auzi din nou cârâitul domnului Alexandru Ionescu. Ai fi putut să-mi spui de la început, să nu ne pierdem vremea de pomană!

— Nu se poate! spuse Maria cu fața plină de lacrimi. Dumneavoastră sunteți singurul om care mă puteți ajuta! Ați ajutat atâția… Fac orice spuneți dumneavoastră, vă rog!

— Ba se poate! cârâia „fosila”.

— De ce? întrebă Maria din ce în ce mirată.

— Uite-așa!

— Dar vă rog să mă ajutați! Vă rog să faceți dreptate!

— Eu?! se miră bătrânul avocat, impresionat de ignoranța clientei. Eu nu numai că nu fac dreptate, dar o și încurc!

— De ce?! se miră la rândul ei Maria.

— Uite-așa, ca să iasă bine și să te miri dumneata.

Și „fosila” se porni pe râs, în timp ce Maria își căuta disperată cuvintele care, brusc, o părăsiseră. Fața ei obosită de atâtea nopți fără somn pălise și căpătase o culoare pământie. Era chinuită de mai multe lucruri deodată, lucruri pe care ea practic nu le înțelegea. De răspunsul avocatului privitor la soarta lui Vasile Păun, dar și de faptul că omul legii nu apără dreptatea. Atunci, ce apără el? se întrebă Maria. Și nu găsi răspuns. Dacă nu apără dreptatea, atunci apără minciuna! Pentru că, în afară de ele, nu mai există nimic!

Pentru moment se cufundă într-un întuneric deplin. Când se trezi, revăzu fața bătrânului avocat și becul acela roșu. Filamentul ardea, ardea din ce în ce mai intens. Maria îl privi o clipă. Simți o arsură în piept și sângele-i năvăli în obraji. Își vârî mâna în sân, scoase un ghemotoc de bani și, cu un gest de care nici ea nu s-ar fi crezut capabilă, îi zvârli prin încăpere.

— Poftiți, luați-i! Luați-i! începu ea să strige, scoasă din minți.

Zeci de bancnote albăstrii începură să danseze în jur, în timp ce ea nu mai contenea să strige

— Hai, luați-i! Ce mai așteptați? Luați-i! Sunt banii pentru cal! I-am păstrat ca pe ochii din cap, dar acum n-o

să-l mai cumpărăm. Numai să vină! Numai să vină! Ce-o să zică copiii?! Dar acuma ce importanță mai are?!

Și începu să râdă un timp, ca în cele din urmă să cadă istovită pe scaun.

Curând trupul ei fu cutremurat de convulsii.

Bătrânul avocat o urmări un timp, uimit, apoi se apropie de ea.

— Cum te cheamă? întrebă el cu o voce gravă.

— Maria… Maria Păun, zise ea ridicându-și fața udă de lacrimi.

— Ești nebună! strigă bătrânul avocat. Ia totul și pleacă! Nu vreau să te mai văd! Sunt un biet bătrân și nu vreau să mor din cauza dumitale! Ești nebună! De-a dreptul nebună!! Auzi ce e-n stare să facă!

Și, întorcându-se la birou, nu mai scoase un cuvânt. Aștepta ca Maria să plece.

Maria îl urmări un timp, la rândul ei extrem de uimită de tot ceea ce se întâmplase. Apoi se ridică să plece. Făcu chiar un pas, dar se opri. Stătu o clipă locului și, în cele din urmă, cu gesturi mărunte adună ceea ce mai putea aduna din bancnotele împrăștiate prin încăpere. Le îndoi cu grijă și în loc să le vâre în sân, cum de altfel era de așteptat, le așeză pe biroul domnului avocat Alexandru Ionescu. Mai privi o clipă încăperea și dădu să plece.

— Și cum ziceai că te cheamă? se auzi vocea bătrânului.

— Maria! răspunse femeia dintre mobilele acelea vechi.

— Ia loc! îi făcu semn domnul Alexandru Ionescu.

Maria ezită o clipă, apoi se așeză.

— Și zici că vrei să cumperi un cal?

— Voiam… răspunse Maria.

— Îți dau eu unul! spuse bătrânul în șoaptă.

— Dumneavoastră?! se miră Maria.

— Da! E cam bătrân, dar, până una alta, îți faci treaba cu el.

— De unde aveți dumneavoastră cai? întrebă aproape râzând Maria.

— Asta nu te privește! făcu domnul Alexandru Ionescu.
O privi o clipă, apoi reluă:
— Am unul, la țară.
Maria stătu nițel pe gânduri.
— N-am nevoie!

*

Domnul Alexandru Ionescu deschise fereastra, făcu un semn și, în mai puțin de-un minut, un individ în care Maria îl recunoscu pe omul din gang, intră înăuntru. La vederea lui, tresări!

— Ia spune, Avrame, avem noi sau nu un cal de vânzare?

— Avem! spuse omul gâfâind.

— Ei, vezi? făcu avocatul. N-ar strica să-l iei, e o bunătate de cal! adăugă el după un timp.

Femeia nu avu tăria să-l refuze. Dacă i se va întoarce bărbatul, o va găsi cu cal!

Peste un sfert de oră, împreună cu domnul Alexandru Ionescu și cu omul din gang tronând pe o brișcă, au părăsit orașul îndreptându-se spre satul unde avocatul susținea că are calul, sat aflat pe undeva prin apropiere.

„Fosila” se mișca tot timpul, devenise și mai vioaie pentru cei optzeci de ani ai săi și din când în când susținea că-i aude nechezatul!

Maria nu auzea nimic. Ea era frământată mai departe de chestiunea pentru care venise. Încercă să-i amintească, însă omul ocoli răspunsul. Maria gândea că dacă va lua calul, avocatul are s-o ajute. Trebuia să facă tot posibilul ca să nu-l mai supere. Ba, mai mult, se strădui să se pună bine cu el.

— Sunt frați? întrebă ea arătând spre calul care trăgea brișcă.

— Nu! răspunse avocatul, trezit brusc din somnul în care căzuse.

— Atunci… tatăl? încercă ea să ghicească.

— Nici! făcu avocatul. Bunicul sau străbunicul! Nu-mi mai aduc bine aminte.

— Atunci, e cam bătrân! îndrăzni Maria să spună.

— Și ce importanță are? Și ăsta e bătrân, și uite ce bine trage!

Maria tăcu.

Avocatul căzu din nou în starea de somnolență.

Brișca mai înaintă o vreme, apoi se afundă într-un sat și, în cele din urmă, opri în fața unei case, de le ieși un om în întâmpinare.

În clipa aceea avocatul se trezi.

— Unde este? întrebă el pe noul venit.

— Acolo! făcu omul cu mâna spre un grajd părăginit.

Avocatul se dădu jos din brișcă și-i făcu semn Mariei să coboare. Maria coborî și porniră împreună. Avocatul deschise ușa grajdului.

— Poftim! zise el.

La început Maria nu văzu nimic. Dar când se obișnui cu întunericul, înaintea ochilor îi apăru conturul unei ființe care aducea a cal.

Curând domnul Alexandru Ionescu dispăru în întunericul acela și ieși cu namila afară. La vederea lui, Maria se miră. Era un cal rusesc uriaș. De atâta ședere, abia mai putea să se țină pe picioare.

— Nu vrei, nu-l iei! spuse avocatul, cu un soi de nervozitate în glas. Dar îți spun eu, ar fi păcat!

Maria era de-a dreptul uluită. Se plimba în jurul calului și nu știa ce să spună. Își aminti totuși ce trebuie să faci când cumperi un cal: să-l cauți în gură! Dar, te pomenești că ăsta nu mai are niciun dinte! gândi ea.

— Îl iau! zise Maria în cele din urmă.

— Și cum ai să-l duci?

Femeia zâmbi.

— De dârlogi!

— De dârlogi? Da, desigur, altfel nici n-ai avea cum să-l duci! recunoscu domnul Alexandru Ionescu.

După ce își luă rămas bun de la domnul Alexandru Ionescu, Maria trase calul de dârlogi și porni spre sat. I se părea că a făcut o afacere bună. De aceeași părere era și domnul Alexandru Ionescu. Bătrânul îi făcea semne și-i spunea să mai treacă pe la el. Maria zâmbea și întorcea din când în când capul.

Când se îndepărtă îndeajuns de mult, însă, se opri. Privi calul și se înfricoșă. Îi dădu târcoale de câteva ori, apoi îl luă de dârlogi și porni mai departe. Până în sat mai avea o bună bucată de drum și intenționa să ajungă înaintea căderii întunericului. Grăbi pasul și îndemnă calul să meargă mai repede:

— Hai căluțule, hai!

Întunericul începuse să mijească și Maria mai bodogănea cu căluțul ei pe lunci. Obosiseră și ea și calul. În jur nu se vedea țipenie de om, dar nu-i era urât. Fără el, însă, ar fi murit de frică. Făptura aceasta ciudată din spatele ei îi dădea curaj! Nu mai era singură! Și începu din nou să-l îndemne:

— Hai, căluțule! Hai!

Liniștea se lăsase pretutindeni. Doar duhurile făceau o larmă abia auzită, dar cu atât mai misterioasă și mai înfricoșătoare!

O vreme înaintă cu capul în jos, întristată. Îi părea rău că a luat calul. Se întreba ce va face cu el. Plecase la oraș cu un rost, cu o țintă bine stabilită. După un timp însă gândurile rele o părăsiră și altele mai bune le luară locul. Îi părea bine că l-a cumpărat. În astfel de momente mergea cu capul în sus și din când în când îl îndemna:

— Hai căluțule, hai!

După ce a bodogănit o vreme pe lunci, ieși în sfârșit la drum, de teama întunericului. Și acum șanțurile i se păreau umede și pline de bălțoace, văile întunecate și încărcate de pâclă. Noaptea părea materială și putredă, greu de respirat; doar în dreptul râului i se păru limpede și sticloasă și, deci, străvezie, dar în același timp prea

abruptă pentru oboseala ei. Senzația asta însă avu menirea s-o trezească din starea în care căzuse și să vadă că pe malul stâng al râului clipeau niște lumini!

De câteva zile din munți coborâseră niște țigani nomazi. Îi văzuse și ea umblând cu tingirile lor și cu pumnii plini de inele false prin sat și acum, picotind stăteau în jurul focurilor. Șatra era în întregime trează, țiganii foiau în corturile lor mizere mirosind a fum. Credea că n-au văzut-o, că a trecut neobservată, dar la capul podului zări o mogâldeață: era un țigan olog. Avea pălăria trasă pe ochi, de parcă ar fi dormit. La vederea Mariei, însă, se ridică. Și, dintr-o dată, își arătă fața smolită punctată de doi ochi vicleni. La vederea calului hodorogind cu copitele pe podul, de lemn acești ochi se dilatară de uimire.

— Frumos cal! exclamă ologul.

Maria tăcu. Din întuneric începură să răsară alte figuri de cuțitași și de manglitori. În mijlocul lor trona unul cu mustață neagră și răsucită. „Haoleu!” strigă, la vederea gloabei, și-i prinse pe ceilalți doi de mâini. Cel din dreapta lui era unul înalt și uscățiv, iar cel din stânga nu prea se vedea din pricina întunericului. Uscățivul își duse mâna la brăcinar, în timp ce mustăciosul, scoțând un nou „haoleu!”, își manifesta mai departe uimirea. Calul însă înainta nepăsător cu ochii plecați, mare și greoi, măsură a timpului însuși!

— Frumos cal! zise din nou ologul; și începu să țopăie în jurul lui și al Mariei.

Uscățivul își duse iarăși mâna la brăcinar. Mustăciosul mai scoase un sunet de uimire, își făcu cruce și o rupse la fugă pe malul râului. Curând se topi în întuneric.

Pe prund apărură alte capete, însă Maria înainta tăcută, neluându-le în seamă. Când totul părea că e în regulă, adică reușise să se îndepărteze îndeajuns, o suflare acră și veche îi tăie respirația. Era mustăciosul. Abia își mai trăgea sufletul.

— E calul meu! zise el. Și întinse mâna să ia dârlogii.

Maria se răsuci și încercă să fugă, dar se izbi de pieptul bărbatului ca de un zid, și aceeași răsuflare veche îi tăie respirația.

— Calul meu! Dă-mi-l! porunci el, întinzând din nou mâna după dârlogi.

Dar nici de data asta nu izbuti. „Ologul” țopăia în jurul calului, mai departe, în timp ce uscățivul cu mâna prinsă-n brăcinar privea și el parcă uimit scena.

Ploaia măruntă începu să le mângâie încet frunțile.

Șatra întreagă tăcea. Țigani cu fețe strălucitoare apăreau și dispăreau în întuneric. Mustăciosul prinse în sfârșit dârlogii. O împinse pe Maria la o parte și trase de ei.

— Diii! făcu el.

Dar namila nici nu se clinti din loc.

— Haralambie! strigă ologul. Eu îl încalec și tu tragi!

Și în clipa aceea se ridică pe propriile-i picioare și din ciotul acela apăru un om în toată regula, aproape cât uscățivul, dacă nu mai înalt decât el. Cel cu mustăți mari și răsucite urmărea și el, într-un fel uimit, cum creștea cel care îl strigase, cum dintr-o mogâldeață se făcea mare, obișnuit să-l vadă mic și sfrijit la capul podului. Prima față pe care o întâlni „ologul”, acum revenit la adevărata sa înălțime, fu însă aceea a uscățivului. O privi o clipă, de parcă acuma ar fi văzut-o pentru prima oară și, vrând să se dezmorțească, începu să alerge și să facă salturi în jurul calului, cu o iuțeală nemaipomenită! Într-unul din aceste salturi „ologul” sări pe cal, își înfipse mâinile în coama lui, își potrivi bine picioarele, arcuindu-le, și scoase un chiot care voia să însemne: „acum!”.

Mustăciosul pricepu semnul și în aceeași clipă trase de dârlogi. Dar de pomană se opinti el trăgând de dârlogi, iar „ologul” cu chiotul lui străpunsese întunericul. Calul nu se clinti nici măcar un milimetru din loc! Urmară alte chiote și alte opinteli zadarnice.

Mustăciosul obosise. Curând și „ologul” își înfundă fața

în coama adâncă și mirositoare a calului.

Atunci se auzi un râs. Era uscățivul, care urmărise întreaga scenă și acum râdea de neputința lor.

— Și de ce îți trebuie ție calul ăsta? întrebă el în cele din urmă.

— Îmi trebuie! răspunse gâfâind mustăciosul.

Uscățivul dădu și el roată de jur-împrejurul calului. „Ce-ar fi, gândi el, să nu-l pot mișca nici eu din loc?”. Cu toate astea, încercă. Luă dârlogii din mâna mustăciosului, cu greutate, căci acesta nu prea voia să-i cedeze, ca nu cumva să piardă prada. Și mai înainte de a face vreo mișcare îi zise:

— Și totuși, de ce îți trebuie ție calul?

— Îmi trebuie! răspunse din nou mustăciosul.

— Haralambie, Haralambie! se auzi din nou vocea uscățivului. Tu nu vezi că e bătrân?! Nu prea te pricepi la cai!

— Și ce dacă!…

Uscățivul tăcu. „Ce-ar fi să nu-l pot mișca nici eu din loc?”, gândi din nou. Stătu câteva clipe și în cele din urmă trase de dârlogi. O dată, de două ori, îl îndemnă cum putu el mai bine, priceput cum se știa la cai, fluieră, apoi scoase niște țipete mai abitir decât „ologul”. În cele din urmă lăsă dârlogii, trecându-i din nou din mâna lui în cea a mustăciosului și îndreptându-se spre coada calului cu aceleași fluierături, chiote și țipete, începu să-l îndemne din spate. Puse umărul în crupa calului și-l împinse. Icnind și înjurând, îl croi de vreo câteva ori peste șale cu un lemn smuls din mâna unui copil care se hlizea la el, uimit de ceea ce vedea. Dar tot de pomană! Uscățivul se mai opinti o dată, apoi alunecă și căzu.

— Ăsta e cal fermecat! zise el, ridicându-se de jos. Nu-l poate mișca nimeni din loc! Poate femeia! mai adăugă el, scuipând și înjurând.

„Ologul” sări de pe cal și cu toții porniră în căutarea ei. O găsiră în cele din urmă la o depărtare de zece-douăzeci

de metri, rezemată de un pom. După ce mustăciosul o împinsese și, dezechilibrându-se, femeia căzuse în șanț, țipând și strigând ajutor, de teamă, se retrăsese acolo. De acolo urmărea și ea, uimită, întreaga întâmplare. La vederea lor, însă, teama începu din nou să pună stăpânire pe ea.

— Ce mai vreți?! strigă tremurând.

— Noi? se scălâmbăie mustăciosul.

— Nimic! îl completă „ologul”.

— Doar atât: să miști blestemăția aia din loc! adăugă uscățivul.

Între timp se adunase toată șatra. Țigani și țigănci, copii și bătrâni dădeau și ei ocol calului, așa cum nu de mult o făcuseră mustăciosul, „ologul” și uscățivul. Și cu toții se întrebau ce arătare era aia? Încercară și ei să-l miște, făcând o hărmălaie de nedescris! Dar tot de pomană!

Când apăru Maria, însă, și apucă de dârlogi, namila se și urni din loc!

Țiganii priveau ca vrăjiți! Alergau din când în când în jurul calului și de-abia îndrăzneau să se apropie de el. Ploaia le atingea încet fețele.

— Ai văzut, Haralambie? zise uscățivul, din ce în ce mai uimit. Ți-am spus eu că ăsta nu e calul tău și că nu-ți trebuie?

Haralambie scoase un sunet ca un cotcodăcit și, ca și cum i-ar fi retezat cineva picioarele, se așeză pe pământ, vrând parcă să ia locul „ologului”. Ploaia îi punea cercei reci și sclipitori pe frunte, în timp ce din corturi se auzeau zgomote de nicovale. În zare luceau metale albastre, nevăzute. Cu gândul la ziua următoare, șatra se întorcea la îndeletnicirile ei. Mustăciosul stătea mai departe în drum, cu privirile aplecate în așteptarea morții sau a altei prăzi. Și când totul părea pentru el pierdut scoase un chiot și o rupse la fugă pe urmele Mariei. Gemea și alerga pe drumul în pantă, zvârlindu-și disperat în aer brațele.

Dar oricâte gemete ar fi scos, calul nu se vedea deloc.

Abia când zări, la o cotitură, calul și femeia conturați pe fundalul albăstrui al nopții, se mai liniști.

*

Din împrejurimi ieșea fum. Un miros greu de coceni și paie ude îi tăia respirația. O dată cu el parcă alergau dulăi roșcați, care pieriră de cum își încetini mersul și își potrivise pasul după cel al calului, înaintă așa un timp. Ceva însă îl făcea să-și piardă din nou cumpătul și începu să țopăie dintr-o parte în alta ca un copil cuprins dintr-o dată de un joc nebunesc! Vedea femeia și calul, dar și un soi de fâșii care se rupeau din noapte și se așterneau pe câmp scoțând niște zgomote numai de el auzite. Aceleași fâșii i se păreau când verzi, când portocalii, când ca niște plăci mari de zinc, când ca niște bare lungi de aramă din care se rotunjeau la un moment dat inele uriașe. Își duse mâna la brăcinar, nici el nu știa de ce, și se afundă în mâlul gros. Și același miros greu de coceni și paie ude îi tăie respirația. În apropiere era o râpă deasupra cărei se afla un salcâm spânzurat și sub picioarele sale simți șerpuirea unei gârle. Își smulse mâna din brăcinar și lovi. Văzduhul se lumină ca de un fulger, și un șuvoi de sânge perlat sări în apă, înroșind-o. Mai lovi o dată și apoi încă o dată, posedat de aceeași senzație stranie a iluminării, apoi, urmărind o clipă cuțitul, îl înfipse adânc în brăcinar și o rupse la fugă.

Noaptea devenea din ce în ce mai tăcută. Pe poteci din ce în ce mai ascunse calul înainta sângerând. Rănile se zăreau ca niște spărturi în noapte prin văzduhul înroșit.

Maria, neștiind nimic din suferințele calului, se oprea din când în când, îl mângâia pe ochi și pe frunte, apoi pornea mai departe îndemnându-l:

— Hai călușule, hai!

Calul părea că se uită la ea cu ochii rotunzi și blânzi și o urmă supus. Această cuminție îi făcea plăcere Mariei și-i

dădea puteri să înainteze prin întunericul fără margini. Dar tot o mai speriau lucrurile chircite în noapte și parcă tot mai simțea că cei trei țigani o urmăresc și că simte respirația acră și veche a mustăciosului Haralambie.

Cu toate astea, când ajunse la o fântână se opri să-i dea calului apă. Namila se opri și ea și își întinse botul lung și mare spre jgheabul cu marginile umede și înverzite, dar nici atunci Maria nu-și dădu seama că sângera. Îl mângâie din nou pe ochi și pe frunte și adresându-i același îndemn porni mai departe. Și calul, ascultător, se supuse.

O clipă i se păru că lângă ea se afla mustăciosul și scoase un ușor țipăt, ca nu după mult timp să-și dea scama că era stâlpul fântânii. Întinse mâna spre el și simți atingerea rece și umedă a lemnului. Apoi își văzu de drum.

Se scursese destul timp de la întâmplare și acum spaimele începuseră să se risipească. Trecu printr-o vâlcea și ieși la lumină. Trebuia să găsească drumul. Nu mai era necesar să se mai ascundă. Găsi drumul cu greutate, pentru că se îndepărtase prea mult de el. Îl cercetă o vreme, ca nu cumva să se înșele și să se întoarcă înapoi. Asta ar fi însemnat prea mult pentru ea. Și pentru oricare altul. Ar fi fost o adevărată nenorocire! Apoi se întoarse spre cal și-l îndemnă:

— Hai, căluțule, hai!

Calul înainta cu greu. Iar întunericul devenise compact. Nu se mai vedea la un pas. Satul îi părea din ce în ce mai departe, ascuns într-un loc aproape de nepătruns. Și iar îi dădeau târcoale teama și remușcările. Tot timpul i se părea că aleargă cineva în urma ei. Putea să jure că-i aude gâfâitul, respirațiile întretăiate. Și în momentele acelea tresărea și, speriată, privea înapoi. Dar în spate nu zărea altceva decât calul, care abia mai respira.

Și atunci își aminti, nici ea nu știa de ce, de femeia trupeșă care o îndemnase să meargă cât mai repede la avocatul Alexandru Ionescu. I se păruse că o cunoaște, că locuiește pe o uliță de la celălalt capăt al satului, dar acum

putea să jure că n-o văzuse în viața ei!

Și tot înaintând așa, cu gândul la oamenii și lucrurile care o obsedau, timpul se scurse și drumul se împuținâ atât de mult, încât constată cu bucurie că ajunsese la marginea satului.

Era frântă de oboseală și hotărî să facă un popas. Se ghemui lângă un pom. Satul părea mort. Sub o velință grea de întuneric, ici-colo se mai zărea câte o lumină. Maria privi cu nesaț, o clipă, două, apoi, cuprinsă de un dor nespus de a ajunge acasă, se ridică să-și urmeze calea. De altfel nici ea nu știa de ce, odată ajunsă aici, se zorea așa de mult.

— Hai căluțule, hai! zise ea trăgându-l de dârlogi.

Și porni mai departe. Dar nu făcu nici câțiva pași și auzi un zgomot cumplit. Întoarse capul și zări calul prăbușit. Pe fața ei se puteau citi teama și uimirea.

Namila se prăbușise și murise pe loc! După ce-i mai trecu din toropeală, gemu și se apropie de el.

— Hai, căluțule! Hai! îi, șopti ea plângând.

În clipa aceea îi bănui rănile ca niște faguri în care mai stăruia încă sângele închegat și negru. Cu toate astea, nu credea că murise și trase de dârlogi. Dar când văzu că nu mișcă, îi dădu ocol.

Se retrase în cele din urmă îndărătul pomului unde se odihnise și de acolo îl urmări un timp.

Ploaia cădea fără întrerupere. Îi mângâia încet fața și umerii. Din calul prăbușit ieșea un abur mirositor ca dintr-o baltă călduță pe timp de vară sau acru și vechi ca cel al țiganilor. Maria făcu un efort să deslușească conturul mare și diform, picioarele groase și lungi, ceafa roasă din care ieșea la iveală o coamă scurtă și țepoasă. Femeia tresări, dar se apropie din nou de cal:

— Hai căluțule, hai! șopti ea din nou plângând.

Trase de dârlogi și îngenunche lângă coama lui. Începu să plângă și mai tare, lacrimile ei amestecându-se cu picăturile de ploaie. Trebuia să meargă în sat și să ceară

ajutorul cuiva. Îi apăruse în minte un oarecare Pietraru care locuia la capătul satului, prieten cu bărbatul ei. Dar era atât de târziu, încât apariția lui ar fi avut darul să încurce și mai mult lucrurile.

La un moment dat i se păru că namila mișcă și, speriată, o apucă spre sat. Și cu cât alerga, mirosul de mlaștină se întețea, picioarele i se înfundau într-un lut vâscos care îi făcea din ce în ce mai anevoioasă înaintarea, până când nu mai putu merge. Și în curând simți în nări atingerea rece a noroiului și duhoarea smârcurilor. Nimerise într-o mlaștină!

Noroiul îi ajungea până la genunchi. Balta formată din straturi deasupra cărora trona parcă o rază tulbure se deschidea, gata s-o înghită cu străfundurile ei negre. La început se înspăimântă și vru să scape cât mai repede, dar zbuciumul ei fu zadarnic. După vreo câteva clipe se mai liniști. Avea mâinile încleștate și picioarele bine fixate în mâl, iar deasupra aceeași rază tulbure străbătând prin ochiurile de apă și prin deschizăturile de trestie și stuf. Din cale înlătură cu mâna o ramură uscată. Șarpe nu putea să fie, își zise ea, acum, în noiembrie, căci șerpii s-au îngropat de mult. Cu toate astea, la vederea ramurii, mai ales la atingerea ei, tresări. Dar, ca și cum cineva i-ar fi întins-o ca s-o scape, ramura aceea uscată îi apăru din nou înainte. Parcă i-o întinsese Dumnezeu, căci deasupra apei zări profilându-se un copac cu ramurile ca niște nervuri înghețate și triste. Ramura aceea, deși uscată, se mai ținea încă tare de trunchiul care o născuse. Se agăță cu disperare de ea și în curând fu la mal.

Stătu o vreme pe mal bucurându-se de izbândă, apoi se dezbrăcă să-și spele hainele. Parcă mii de ochi întorși spre ea o urmăreau din întuneric. Se îmbrăcă în pripă. Își aminti de cal și se îndreptă spre el. Lângă leșul lui se afla o mogâldeață. Era un țigan. La vederea Mariei se ridică și-și desfăcu brațele.

— A murit! zise el. Și ce cal socotit era!

— Nu, n-a murit! îngână Maria. Nu moare când vrei tu!

— Vrei să spui că moare când vrea el! Dumnezeu să-l țină cât e pământul, dar uite, bre, e mort! Privește-l, a mierlit-o! Și se porni pe râs. Apoi adăugă: O mierlește omul, bre, d-apăi calul!

Țiganul cu mustățile mari și cu ochii ca de cărbune se apropie de ea și simți un miros iute care-i tăia respirația.

— Și acum ce faci? întrebă el. Hai să stăm și noi nițel colo, lângă cal, că n-o fi foc! Dacă el e mort, măcar noi să fim vii… Și o strânse de braț. Bani am destui, să-ți cumpăr zece cai!

Și bătu cu cealaltă mână peste brăcinar, în care se vedea doar umflătura cuțitului.

Maria se smulse din strânsoare și se îndepărtă câțiva pași. Îi venea să-l scuipe, să-l pălmuiască! Țiganul însă rânjea și se apropie din nou de ea.

— Stai nițel! zise el. Dacă află bulibașa de cal, îmi scoate ochii! E de mirare să nu fi aflat până acum!

Maria îl privea din ce în ce mai uimită și, fără să mai spună un cuvânt, porni către sat.

Călătorul clandestin

Pădurea stăruia în noaptea umedă, rece. Nu puteai vedea la un pas printre trunchiurile negre, bătute de ploi și zăpadă.

Abia intră schimbul trei și cel de-al doilea își făcu apariția la poartă. Oamenii se grăbeau să ajungă acasă. Întunericul și vremea rea îi făcuseră neliniștiți. La un bec galben le puteai vedea chipurile lovite de stropii mărunți. Curând, o parte dintre ei se împrăștiaseră printre trunchiurile întunecate; alții, însă, se opriră sub lumina de la intrare, în așteptarea autobuzului care urma să-i ducă spre satele lor îndepărtate.

— Așteptați, trebuie să vină! îi încurajă portarul. A avut o pană, zău că va veni!...

Și ei așteptau, cu mâinile adânc vârâte în buzunare, urmărind stropii cum se cerneau în bălțile din fața porții.

Printre ei se vedea și chipul unui tânăr, sosit de la halta din apropiere. Încă mai tremura. Pe chipul lui se putea citi spaima. Drumul de la haltă până aici îl străbătuse singur. Era îmbrăcat într-un loden verde, iar în mâna strângea o mapă plină cu cărți. Părea să fie un elev întârziat care își dădea examenele la fără frecvență. Ochelarii umeziți, pe care îi scotea din când în când, îl arătau a fi un tânăr studios. Mama și fratele lui mai mare - tată nu avea, murise în război - nu-l așteptau acasă; mai ales la o oră atât de târzie. Dar el venise. Acum nu știa de ce își înălța capul și privea la stropii aceia reci, cum se cerneau printre ramurile desfrunzite.

În sfârșit, apăru autobuzul! Ca la un semn, oamenii dădură năvală și, cât ai clipi din ochi, peronul de la intrare

rămase gol.

Deși urcaseră cu toții și se așezaseră pe scaune, șoferul, în loc să pornească, străbătea culoarul privind fețele pasagerilor. În cele din urmă, se opri înaintea tânărului.

— Nu plec! strigă el. E un călător clandestin în mașină!

— Lasă-l, dom'le, că e Fane! se auzi o voce.

— Și ce dacă e! replică el.

— N-are tată!… se auzi altă voce.

— Îl duci și dumneata până în câmp. De acolo s-o descurca el singur…

Între timp, Fane scoase din buzunar trei monede și le vârî în palma șoferului.

Omul deschise palma și-l privi mirat.

— Cu trei lei vrei dumneata să te duc acasă?!

Tânărul tăcu. Își scoase ochelarii și, cu gesturi grăbite, începu să-i șteargă, apoi îi așeză la ochi.

— Bine, fie! acceptă șoferul. Dar data viitoare am să te las pe jos!

Se așeză pe scaun, vârî cheia de contact și autobuzul se smulse din loc, lăsând din țeava de eșapament o dâră lungă de fum în urmă.

Se mai văzură, o clipă, poarta și statura nemișcată a paznicului ieșit pe peronul de la intrare să dea binețe, apoi dispărură, și farurile mașinii începură să descopere fragmente de drum pline de băltoace, trunchiuri ude și întunecate de copaci, cărări acoperite de întuneric, care se topeau în necunoscut de cum le părăsea lumina. Șoferul conducea cu îndemânare, iar mașina înainta pe drumuri de țară din ce în ce mai întortocheate, se strecura pe sub arbori înclinați, trecea peste podețe șubrede, cutremurându-se din toate încheieturile, ca în cele din urmă să găsească drumul drept pe firul văii, unde clinele erau mai dulci și câmpul mai neted, pătat, ici-colo, de zăpadă.

Înainta acuma lin și parcă undeva, în întuneric, se auzea zgomotul apei tăind ca o crudă vietate valea. Ei mergeau

pe firul apei în sus, împotriva vuietului care acoperea satele cu casele lor îngrămădite la poalele dealului. Câțiva inși, ale căror fețe abia se zăreau la razele firave ale beculețelor bordului și în lumina farurilor, strânși în jurul șoferului, într-o stare de somnolență, urmăreau drumul. Din când în când murmurau câte ceva, iar șoferul ridica mâinile de pe volan și le spunea cât de greu este să stăpânești mașina pe drumuri atât de proaste și la ore atât de târzii. La un moment dat le arătă palmele bătătorite:

— O clipă de neatenție, și, gata! strigă omul.

Cei din jurul lui se mirau. S-au văzut mașini căzute în râu sau în prăpastie, cu roțile în sus sau chiar făcute praf de tren. Ceilalți însă, întorși unii spre alții, discutau însuflețiți, căldura plăcută din autobuz făcându-i să uite de noapte și de primejdii.

Numai Fane strângea mapa cu cărți la piept și, din când în când, își ștergea ochelarii aburiți. Undeva, acolo în întuneric, la poalele dealului, era și casa lui; dar acum i se părea atât de departe! Privea în direcția aceea neliniștit. Găsise prin buzunare încă o monedă și voia să i-o dea șoferului la coborâre. Îi era teamă însă de gura lui și de mila grosolană a celor din jur.

— Și el vrea să-l duc acasă cu trei lei! se auzi vocea omului de la volan.

— Ia-i căciula! propuse unul, pus pe glume.

— Dar… n-are!

— Ba are! E în mapă.

— În mapă?! murmură șoferul. Ia mă, să vedem ce ai în mapă!

Fane își scoase din nou ochelarii și îi șterse cu aceleași gesturi grăbite. Doi inși din apropierea lui șopteau ceva și se uitau la el. Își puse ochelarii la ochi și în clipa aceea descoperi că-i lipsește mapa. Dar zadarnic întinse el mâinile prin aer. Cel care i-o luase se afla deja lângă șofer.

— Deschide-o! zise acesta.

Hoțul o deschise.

— Cărți! Numai cărți! murmură șoferul. Bă, de unde ai atâtea cărți?! continuă el, întorcându-și iarăși fața către băiatul cu ochelari. De știam că ești ușa de savant nu puneai piciorul în mașina mea!

Și, ca din întâmplare, îl lovi peste mână pe cel care ținea mapa; ea se răsturnă și cărțile se împrăștiară pe jos.

Băiatul, sfios, se aplecă să le ia, dar, căzându-i ochelarii, se cufundă într-un întuneric deplin. În acest întuneric bâjbâi el disperat, cu gesturi din ce în ce mai caraghioase, în hazul și râsetele tuturor, până își găsi în sfârșit ochelarii. Îi puse la ochi și lucrurile din jur căpătară din nou contur, dar cărțile nu le află nicăieri. Dispăruseră!

— Vă rog să-mi dați cărțile! murmură el, cu lacrimi în ochi.

O liniște complice se așternu în jur. Tocmai în clipa când își pierduse speranța că le va primi, prin lentilele umezite le zări pe bordul mașinii. Le luă, dar lipsea una!

— Asta mi-o lași mie! Are și poze! hotărî omul de la volan.

Era ora unu noaptea. Se apropia de locul unde trebuia să coboare, dar Fane stătea lângă el. Aștepta să-i dea cartea. Șoferul i-o aruncă în cele din urmă, plictisit. Băiatul o luă și o vârî în mapă, lângă celelalte. Era mulțumit.

Curând însă se auzi o altă voce:

— I-auzi cum urlă lupii! Cum ai să cobori tu, aici, Fane?

— Nu se aude nimic, Fane! Poți să cobori liniștit! interveni o altă voce.

— Lasă-l, bă! Mai bine să meargă cu noi, decât să i se întâmple ceva… Băiete! Băiete!

— Ochelaristule! Heiii! Fiuuuu!

Cu toate astea, mașina opri și Fane, sfios, îi întinse șoferului ultima lui monedă.

Omul de la volan o cercetă îndelung, sub privirile vesele și curioase ale pasagerilor, apoi o duse la ochi - sub formă de monoclu.

— Ei, acuma mai merge… zise el. Cu asta te pot duce

până la capătul lumii.

O întinse unuia din apropiere, iar acesta, după ce o privi și el, o dădu mai departe. Și astfel, moneda trecu din mână în mână, făcu înconjurul mașinii și în cele din urmă se întoarse în palma omului de la volan.

Cu fruntea sus și fără să clipească, Fane urmărea, neîncrezător și puțin absent, pasagerii puși pe glume, adunați în jurul său, care schimbau priviri rele și somnoroase, fața glumeață a șoferului care îl încredințase că, în sfârșit, cu ultimul bănuț, rece și sclipitor, își plătise călătoria. Ochelarii i se umeziseră din nou, dar nu-i mai scoase să-i șteargă, așa cum făcuse mai înainte. Din această pricină abia reușea să le vadă chipurile. Zâmbi totuși și se îndreptă spre ușă.

Nu puse însă bine piciorul pe pământ, că se auzi în urma lui un zornăit. Șoferul aruncase bănuțul!

Curând autobuzul dispăru în beznă, o dată cu râsetele și strigătele de veselie ale pasagerilor săi.

*

Pe neașteptate simți în față răcoarea vântului de noiembrie.

Fane se aplecă și căută moneda. Era doar a lui. O zărise sclipind în dreptul ușii deschise. Îi auzise chiar și zornăitul și bănuia că nu căzuse departe. Numai dacă nu se rostogolise. I se păru că o vede, dar era o baltă. Totuși, întinse mâna, și simți sub degete răceala apei și a noroiului. Abia atunci își dădu seama pe deplin că este înconjurat de beznă și că nu se vede la un pas! Câmpul întreg i se desfășură dinainte, umed și negru, pătat pe alocuri de zăpadă. Și în jur nu se simțea nicio suflare. Doar el! O mai căută, fără să aibă, însă, speranța de a o găsi. Întâlni alte bălți în cale - ochiuri de apă vinete, cu sclipiri metalice. Și la fel ca mai înainte simți în podul palmei răcoarea lor. Începu să-l piște frigul și el tot o mai căuta

prin întunericul de neclintit. „Stai băiatule, stai! Uite-o!” murmură el. Nu era! Gemu. Transpirase și își duse degetele reci la frunte. Și își aminti din nou că e târziu și că e trecut de miezul nopții! Cu părere de rău renunță. Înaintă. Lentilele ochelarilor erau încă umede. Le simțea răceala. Câte-un strop de ploaie îi sclipea dinainte - sclipire care semăna cu aceea a bănuțului aruncat de către șofer în drum.

I se păru că urcă un munte de întuneric, fără efort, împins doar de cineva din spate, ca exact în aceeași clipă să coboare o dată cu muntele acela în adânc, până aproape de undele răului. Râul curgea când la picioarele lui, când undeva suspendat în aer. Și, cu fiecare spaimă a lui, zăvoiul se îndesea. Printre tufișuri și copaci nu mai exista niciun gol, nicio rariște. Totul devenise compact. Cu toate astea, el înainta împins din spate de aceeași mână nevăzută și nu se opri nici când auzi urlete și nici când zări licăriri pe muchia dealului.

I se părea că licăririle acelea veneau spre el!

Fane își scoase ochelarii și îi șterse cu aceleași gesturi grăbite…

Debarcaderul

Până mai ieri-alaltăieri putea fi văzut prin gara Clucereasa un bătrânel puțin adus din spate și cu fața numai cute, plimbându-se pe peronul îngust într-un veston vechi de ofițer și cu un bici caraghios în mână. Cum apărea vreun tren, devenea din ce în ce mai agitat în așteptarea celor câțiva călători pe care îi invita la cabrioleta lui ascunsă în spatele gării. În lipsa altor mijloace, călătorii acceptau invitația lui. Când dădeau însă cu ochii de cabrioleta jerpelită și mai ales de mârțoaga care abia își mai trăgea sufletul, pe fața lor înflorea un zâmbet. Și renunțau, convinși că propriile picioare erau mult mai bune și mai sigure. Bătrânelul privea în urma lor întristat. Nu o dată, însă, încerca să-i atragă cu glume la adresa lui și a „echipajului”. Dar nu prea reușea, și atunci urca în cabrioletă și pornea spre casă, spunând celor pe care îi întâlnea în cale că au fost trenuri puține. Mâine însă s-ar putea să fie mai norocos! Și astfel, bătrânelul, cuibărindu-se mai bine pe capră și aplecându-se mult în față, ca și cum ar fi vrut să schimbe câteva vorbe cu calul, încerca să se ascundă de zâmbetul lor și să alunge din minte ziua aceea proastă.

Uneori însă îi mergea din plin. Nu oprea bine trenul în stația în care, din pricina lipsei ei de importanță, stătea foarte puțin, că și punea mâna pe câte un client barosan, atât de presat să ajungă într-unul din satele din apropiere, încât nu-l mai interesa cum arăta „echipajul”. Se urca de-a dreptul în cabrioletă și-l îndemna pe Costică Floroiu să dea bice. Bătrânelul râdea fericit, apoi arbora o figură gravă în clipa când întâlnea în drum vreun cunoscut. Și, oricât ai fi

încercat să legi o vorbă cu el, dintr-ale lui nu îl puteai scoate.

Se dedica în întregime clientului.

— Doriți să știți de unde am vestonul de ofițer?

Dacă răspundea *da* (se mai întâlnesc și oameni din ăștia, pușI pe glume) se întorcea respectuos și se recomanda:

— Căpitanul Floare!

— Îmi pare bine! răspundea clientul șugubăț.

— Vă anunț că m-am degradat singur!…

Asta era prima glumă a bătrânelului, după care urmau altele. Nu o dată cabrioleta mică și jerpelită înainta în hohotele de râs ale călătorilor. În asemenea momente bătrânelul întorcea capul din când în când și îl gratula pe client cu un „mulțumesc”.

Veniră însă vremuri grele pentru el.

Într-o zi, când apăru la gară, zări un om scund și îndesat pe peron. Patrula, la fel ca el, în așteptarea trenului. Și când se duse în spatele gării, botul lucitor al unei mașini îl sfredeli până în adâncul inimii.

Așteptă totuși. Trenul opri în gară, dar nu coborî niciun călător și Costică Floroiu se bucură. La al doilea tren, însă, singurul călător care coborâse se îndreptă spre „echipajul” cu botul strălucitor, și omul scund și îndesat îi făcu semn cu degetul pe fereastră. Bătrânelul porni întristat spre casă!

Zile în șir îi fu dat lui Costică Floroiu să vadă degetul ridicat al omului, și de fiecare dată el pleca spre casă din ce în ce mai întristat.

La un moment dat, însă, rivalul dispăru. Era o zi frumoasă de toamnă și bătrânelul dădu buzna pe peron, fericit. Se apropie de cei câțiva călători și se recomandă:

— Eu sunt căpitanul Floare și vă anunț respectuos că m-am autodegradat!

Oamenii se porniră pe râs! Dar, cum nicio bucurie nu poate să fie deplină, la fereastra gării apăru capul blond al impiegatului și anunță că trenul avea întârziere.

Se retrase pe o bancă și ațipi nițel. Când se trezi, trenul era deja oprit în stație și clopoțelul suna de zor. Costică Floroiu sări de pe bancă și porni pe peron îngrijorat. Peronul însă era gol! Cei câțiva călători deja se urcaseră, în schimb nu coborâse niciunul.

Plecă spre casă tăcut. Odată ajuns în mijlocul câmpului, nu se abținu să facă o glumă. Trase de hățuri și opri calul:

— Sunt căpitanul Floare și m-am autodegradat!

Apoi își continuă drumul, mult mai vesel.

Întâlni în cale un copil și îl invită să urce în cabrioletă. Îi spuse și lui cine este el. În cele din urmă se lăsă seara. Căpitanul Floare înainta pe câmp.

În zori se înființă la gară. Însă nici în a doua, a treia sau a patra zi nu apăru vreun călător. Privea întristat peronul pustiu și se întorcea acasă din ce în ce mai abătut.

— Tot nimic? îl întreba câte un cunoscut.

— Tot! răspundea el.

— Dar parcă ieri… încerca omul să-l îmbărbăteze.

— Nici ieri!

Când își pierduse definitiv speranța, din trenul oprit pe linia întâi coborî o femeie. Costică Floroiu îi ieși înainte.

— Doamna?! întrebă el râzând.

Femeia tăcu.

— Nu aveți nevoie să vă duc undeva?…

— Ba am! spuse ea.

Bătrânul o conduse în spatele gării, acolo unde se afla „echipajul” și când să urce în cabrioletă observă înfățișarea ei. Avea ochii tulburi și era îmbrăcată în întregime în roșu. Pentru că nu prea îl băga în seamă, Costică Floroiu simți nevoia să se recomande, așa cum făcea el de obicei:

— Vreți să știți de unde am vestonul de ofițer?

— Nu! răspunse ea.

— Vă anunț că m-am autodegradat…

— Te privește! adăugă femeia, uitându-se cu silă nedisimulată la el.

Bătrânul se întristă și înaintă o vreme tăcut. Mai făcu totuși o încercare:

— Eu sunt căpitanul Floare și vă anunț respectuos…

Zâmbetul i se stinse brusc și nu reuși să-și ducă fraza mai departe. Femeia de data asta nici nu-l mai asculta.

Cabrioleta înainta bălăngănindu-se ușor pe șosea și în liniștea amiezii răcorită de plutele seculare nu auzea decât tropotul calului și foșnetul rochiei ei roșii. Curând ochii i se împăienjeniră și căzu în somn. Îl treziră o boare rece și femeia, care îi făcea semn cu degetul să oprească.

— Un moment, neghiobule! Un moment! strigă ea.

Costică Floroiu opri pe pod. Clienta urmări cu o privire tulbure râul și, cu un gest de lehamite, îl îndemnă să-și continue drumul.

Întâlniră în cale niște oameni cu capetele plecate. Străbătură câmpul și intrară în pădure, înaintând printre arbori. Bănuții mici ai frunzelor începură să foșnească. Și nu peste mult deasupra unui dâmb uscat se văzu fața mare și roșie a soarelui. Se înserа.

Femeia îi făcu din nou semn să oprească. Se dădu jos din cabrioletă și dispăru printre arbori. Costică Floroiu își coborî capul în piept, însă îl trezi iarăși un foșnet ca de frunze uscate. Femeia se întorsese.

— Mai repede! Mai repede! strigă ea.

Bătrânelul zâmbi.

— Căpitanul, la dispoziția dumneavoastră!

Dar drumul era în pantă și calul înainta greu. Urcă totuși dealul, de unde se vedea o mică așezare.

— Pe aici n-am mai fost! zise el.

— Te privește! răspunse femeia. Pe mine acolo trebuie să mă duci! Mai înainte, însă - adăugă ea - vom face un mic popas.

Și degetul ei arătă o lumină.

Costică Floroiu se grăbi să ajungă la lumina aceea. Era un mic restaurant. Prin fereastra luminată se zăreau trei bărbați. Nu opri bine cabrioleta, că unul dintre ei le și ieși

în întâmpinare.

— Domnișoara Jeni! șopti el.

Se auzi un foșnet scurt, nervos.

— Coboară! spuse ea.

Bătrânelul coborî și intrară împreună în restaurant.

Femeia își scoase mănușile și le aruncă pe masă.

Între timp și ceilalți doi bărbați se ridicaseră în picioare.

— Cine e? întrebă unul dintre ei.

— Căpitanul Floare! răspunse domnișoara Jeni.

Și făcu un semn spre omul mic și gheboșat care o însoțea, de parcă ar fi vrut să spună:

— Poftim, vi l-am adus!

Bătrânelul zâmbi și domnișoara Jeni îi făcu semn să ia loc la masa de lângă fereastră, după care se așeză și ea în apropierea celor trei bărbați.

Discutară ceva pe șoptite, apoi cu voci din ce în ce mai aprinse. La un moment dat, unul dintre ei se ridică de la masă și se apropie de vizitiu.

— Ai putea să ne duci la debarcader? întrebă el.

— La debarcader?!…

— Da, la debarcader! E undeva pe-aici, prin apropiere.

— Desigur! răspunse bătrânul fericit.

Ieșiră afară. Noaptea devenise compactă și abia reușiră să găsească „echipajul”. Bătrânul urcă pe capră și cei trei bărbați, împreună cu femeia, se înghesuiră în spate.

Un vânt răcoros le biciuia fețele. Cabrioleta devenise neîncăpătoare și calul abia o urni din loc. Cu toate astea, femeia îl îndemna să se grăbească:

— Mai repede! Mai repede! striga ea.

— Dă bice! adăugă și unul dintre bărbați.

Și calul porni în noapte, însoțit de strigătele și chiotele lor.

Întunericul era din ce în ce mai tulbure. Și, ciudat, biciul lui Costică Floroiu, ridicat deasupra calului, lumina, iar roțile scânteiau și ele.

Așa ajunseră la debarcader.

Bătrânul opri. Un vânt umed îi lovi în față o dată cu respirația apei care se încrețea la mal.

La debarcader nu era nimeni. Doar din cabina paznicului răzbătea o lumină palidă și firavă în noapte.

Cei patru clienți tăceau.

Omul mic și adus din spate se întoarse spre ei. Și, după un *sâââst'* puternic care întărea tăcerea, șopti:

— Eu sunt căpitanul Floare și m-am degradat singur!

Apoi se dădu jos de pe capră și se apropie de cabina paznicului. Și în timp ce clienții săi din cabrioletă chicoteau, el privi înăuntru lipindu-și obrazul de ochiul mic al cabinei.

Înăuntru zări un pat de fier acoperit cu o pătură decolorată și un scăunel pe care se aflau un ibric, un pachet de țigări și două pahărele.

La masă, doi inși jucau table. Becul afumat și chior din tavan le micșora considerabil fețele. Oamenii aceia erau adânciți în îndeletnicirea lor. Însă de cum apăru chipul bătrânelului la ochiul cabinei, unul dintre ei înalță capul. Lăsă zarurile jos, se ridică de pe scaun și se apropie de ușă. Fața lui exprima o mare uimire.

— Ce e cu tine, suflete, pe-aici? întrebă el.

— Iaca, și eu cu călătorii mei!... răspunse Costică Moroiu.

— Aici?! Acum, în miez de noapte?!!

— Da! Aici și acum! Mi-au cerut să-i aduc la debarcader și i-am adus. Dar, ce, ăsta nu-i debarcaderul?

— Ba da! îi răspunse omul, care privea spre cabrioleta ce abia se contura în întuneric, unde cei patru clienți mai chicoteau.

Își aprinse o țigară, trase un fum adânc în piept și se îndreptă și el cu un felinar în mână spre locul acela arătat de Costică Floroiu.

O undă de răcoare îi izbi în față. Valuri neașteptate se stârniră și apa se încreți din nou la mal.

Paznicul ridică felinarul și lumină fețele celor patru

călători.

În clipa aceea se auzi vocea omului rămas în cabină:

— Vasile! Ce dracu’ faci acolo?! Vino să terminăm partida!

Paznicul se întoarse spre Costică Floroiu.

— Parcă îi cunosc!… zise el, și se îndreptă spre cabină, nițel agitat.

Călătorii se dădură jos din cabrioletă și curând pașii lor se auziră bocănind pe podul de lemn al debarcaderului.

În timp ce siluetele lor se destrămau în noapte, Costică Floroiu apăru în ușa cabinei paznicului.

Cei doi se adânciseră în jocul lor, același bec mic și afumat le lumina fețele.

Bătrânul îi urmărea din ușă.

Călătorii se topiseră în întuneric.

Doar domnișoara Jeni apăru, pentru o clipă, în ușa întredeschisă, cu fața extrem de tulburată. Apoi dispăru și ea…

În curând în jur nu se mai auzi decât zgomotul zarurilor și clipocitul apei!…

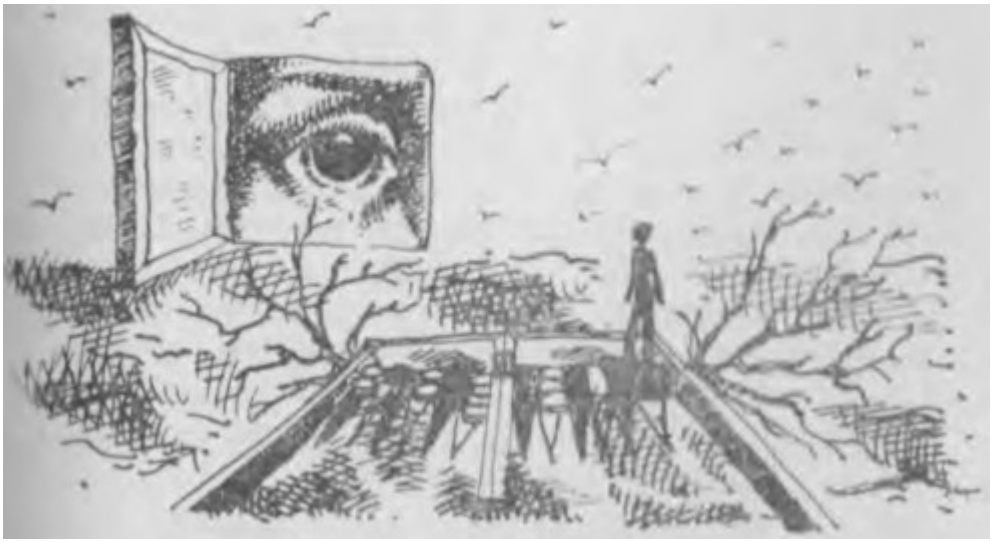

Dealurile Sineftei

Ceasurile de liniște ale Sineftei erau din nou tulburate. Prin nu se știe ce fericită întâmplare îi scăpase fiul de la pușcărie și în amintire îi reveni tinerețea ei. De atunci de când, într-o noapte, plecase de-acasă, oferindu-se cu bună-știință (dar și cu o încăpățânare de neînțeles) mizeriei, nu se mai gândise la nimic. Credea că totul e pierdut. Dar de când cu întoarcerea lui Pricop, până și-n somn împărțea pământurile Antimilor. Se și vedea pe terasa unei case mari, într-un capot scump, sorbindu-și cafeaua și aruncând pe fereastră pâine săracilor. Generozitatea ei mergea până acolo, încât de pe-acum socotea bunurile pe care le va avea de împărțit celor de teapa ei. Auzise de o înnoire a vremurilor; veștile se vânturaseră mai ales prin Capitală, dar cu timpul ecoul lor ajunsese și în orașul lor. Se spunea că numai aici există zeci de organizații secrete, care țin ședințe în subsolurile unor clădiri din centru și care îndeamnă la răzvrătire săracii. Aflase, de asemenea, că ei nu se mulțumesc să împrăștie afișe doar pe cuprinsul orașului, ci merg la zeci de poște în jur, prin satele și prin așezările cele mai îndepărtate. Bănuia că Pricop știa ceva și că nu vrea să-i spună. Cu mare bucurie ar fi împrăștiat și ea afișe dacă ar fi știut că în felul acesta ar cădea Elias Antim și ar obține măcar o parte din ce pierduse ea în tinerețe.

Un preot, pe care-l întrebase despre Pricop (pe vremea când acesta se afla închis), i-a răspuns:

— Du-te acasă, maică. O să-l vezi mult mai curând decât îți închipui. S-au întors vremurile pe dos.

Deși mai apoi preotul o dăduse afară din biserică, Pricop venise așa cum îi spusese el. Sinefta considera faptul o minune și aștepta să se întâmple și cealaltă, și anume să cadă Antimii. Cea de-a doua minune însă întârzia să se arate și începu să-i pară rău că, dintr-un îndemn necugetat, ieșise în stradă, să-și manifeste nemulțumirea și se făcuse de râs, motiv pentru care la întretăierea străzii Viilor cu Câmpineanu o lovise o trăsură. Ca din senin, Sinefta îl sfătui pe Pricop să se astâmpere. Nu trecuse decât o zi de când îl stârnise la revoltă, și acum îl îndemna să muncească așa, ca toți oamenii, sau să se întoarcă la închisoare.

— Pierderea noastră s-a săvârșit cu mult mai înainte, filosofa Sinefta. Și dacă obții ceea ce ți-am spus ce-o să faci? Cum o să te arăți în chip de stăpân? Niciodată n-o să poți ajunge un Antim! încheie ea, apoi, șchiopătând, îi făcu patul să se culce.

Pricop stătuse tot timpul pe un scaun, cu capul plecat, și nu se arătase pătruns de cuvintele Sineftei. Femeia asta, cu trupul mic (dar cu o gură atât de mare că ar fi fost în stare să bată cu ea șapte sate), îi umpluse mintea cu cele mai ciudate gânduri. Pentru ea fiecare lucru avea alt rost decât cel pe care oamenii i-l atribuiau îndeobște, și forța ei mistificatoare, cu totul ieșită din comun, trecuse și asupra fiului. Această forță îi venea, cine știe, din trecut, din acel trecut din care făcea parte și Elias Antim. Pricop își spunea adesea că el nu aparține acestor vremuri, că de fapt nu aparține nici unei vremi și că-și împarte destinul cu niște oameni pe care nu-i văzuse niciodată, de care însă Sinefta izbutise să-l lege. El - partea de mizerie a acestui destin; ceilalți - partea de fericire. Tocmai de aceea se simțea atras de tot ceea ce îi spunea ea. „Ar fi putut să fie o boieroaică, o cucoană mare, își zicea uneori Pricop privind-o, dar îi lipsește ceva, așa cum îmi lipsește mie.”

Cuvintele lui Pricop erau goale, ca și faptele lui. Stătea în odaie aproape nemișcat și, deși își spunea că nu mai ia

în seamă trăncăneala Sineftei, privea cu atenție la semnele cerului, pe care i le arăta, și acolo totul se întâmpla după prevestirile ei. Înțelegea că Dumnezeu a vrut să ofere lumii un reprezentant perfect al revoltei în sine și astfel să-i dovedească zădărnicia faptelor omenești. Nu-l sfătuise Sinefta să se cumințească, după ce, cu o zi în urmă, îl îndemnase să lupte?

— Eu, mamă, cât timp ai fost plecat, ți-am adunat niște bani, să-ți faci o căsuță și să trăiești pân-o să-ți faci și tu o meserie mai bună decât aia de pușcăriaș.

Privind oala plină cu monede (pe care Sinefta o scoase de la capul patului), Pricop se rușină. Știa foarte bine cum adunase bătrâna banii: din cerșit. Pricop se gândea la comorile ascunse în pământ, la jocul lor în noaptea de Rusalii, văzuse din depărtare, prin grădinile Antimilor, cum iese flacăra rece a argintului și a aurului. Comorile despre care se spunea că fuseseră îngropate de strămoșii lui Elias Antim și chiar de el însuși. Își aminti că într-o astfel de noapte scobise prin colțurile îndepărtate ale grădinii Antimilor, până în zori, când l-au alungat câinii. Nu găsise nicio comoară, dar credea în existența banilor îngropați, așa cum credea în bărboșii lui înaintași, ce se preschimbaseră de mult în praful și pulberea de pe drumuri. Nu mai asculta la vorbele Sineftei. Nu! Se gândea cum, într-o noapte, săpând tot mai adânc, dăduse de bani, dar tocmai când să-i ia, niște degete lungi și reci îi încleștaseră încheietura mâinii. În clipa aceea a auzit un râs, și când și-a ridicat privirea a văzut o fantomă înaltă până la cer. Altă dată, la fel, a visat că reușise să pună mâna pe ei, după o lungă și obositoare căutare, însă când a ajuns acasă și a vrut să răstoarne sacul, pe podea n-a căzut decât o grămăjoară de oase.

— Casa e bine să n-o faci aici, ci în altă parte, îl îndemnă Sinefta, făcând abstracție de mutenia fiului.

După un răstimp, tot ea își schimbă hotărârea:

— Bine, dacă nu vrei atunci o faci unde crezi. Însă una

frumoasă! Una să moară dușmanii de necaz. Și-apoi, dacă nu vrei, să te ia dracu'!

Se gândise la o casă așezată pe un deal, departe de lume, de unde lumea și desfășurarea ei ciudată să se vadă în întregime, da, de-acolo, de pe prispă, și-alături de un câine gata să sară la orice zgomot de prin apropiere. Prin oraș foiau atâția câini fără stăpân. Sinefta îi atrăgea cu bunătatea ei înșelătoare și-i mângâia până la plictis; apoi (sub pretext că javrele o mușcă), îi alunga cu pietre. Adesea din curtea ei se auzea câte un schelălăit groaznic și-atunci se știa că Sinefta pedepsește vreun câine fără stăpân. „Și casa asta să fie, dacă se poate, își urma Sinefta gândurile, din piatră, în întregime din piatră." În rătăcirile ei pe dealurile de la marginea orașului văzuse destule pietre: numai dacă le-ai fi pus una peste alta ai fi putut ridica o casă. Pricop era destul de zdravăn, ar fi izbutit să le aducă de oriunde. Și mai văzuse acolo, între dealuri, o crăpătură imensă, cam răcoroasă, e adevărat, dar impresionantă peste măsură. Era un fel de grotă; în ea puteai să te ascunzi de lume. Singurul inconvenient al acestei „case" era lipsa de apă, căci râul era departe, dincolo de dealuri. Îi arătase lui Pricop grota de mai multe ori; odată s-a ascuns în ea, Pricop era mic, și ea era căutată de polițiști, fiindcă furase bani dintr-o biserică. Banii îi furase într-adevăr, dar nu de dragul de-a fura, ci pentru a-și hrăni fiul. Da, același fiu care acum, prostit de multele ei vorbe, își amintea de viața petrecută în pușcărie, de munca istovitoare de-acolo; căra tot pietre și mâncarea mișuna de viermi și de gărgărițe; mânca o singură dată pe zi, înghițea repede și apoi cădea într-un somn adânc, de unde, la puțin timp, paznicii îl trezeau cu șfichiul biciului.

Sinefta își târa prin odaie piciorul rănit. Era îmbrăcată într-o rochie de casă, învechită și decolorată, cu pete mari de grăsime pe ea. De sub basma, și ea foarte veche, îi ieșea părul lung, în șuvițe ca niște șerpi cenușii. Își purta capul puțin înclinat, ca și Pricop. Acum se așează în pat și-și puse

o pernă drept reazem. Începu să se legene. Arăta ca o zdreanță. De mult se confunda cu putreziciunile sau cu poamele stricate pline de viermi care cădeau, noaptea, în cimitirul și curtea bisericii Sfântul Anton. Doar ochii îi mai luceau, ca ochii pisicilor noaptea. Sinefta uluise lumea cu trândăvia ei. Întârzia ore întregi în pat, cu ochii deschiși, și atunci fie tăcea, fie se văita de dureri, fie se jelea fără un scop anume. „Eu, mamă…” îi plăcea ei să-și înceapă sfaturile către Pricop. Și când sfârșea, sfârșea cu un blestem sau cu o înjurătură. Cât privește legănatul (viciu pe care-l deprinsese și Pricop), avea obiceiul să spună că numai cei săraci se leagănă, ăsta fiind singurul lor privilegiu (deoarece nu-i costă nimic!), așa cum fluieră cei bogați, lucru care nu-i prinde pe nefericiți. O altă fericire necostisitoare și la îndemâna oricui era scărpinatul sau gâdilatul la tălpi, plăceri de neînlocuit pentru săraci. Alteori scotea din firidă un pieptene vechi și, după ce-și turna o cantitate apreciabilă de gaz pe cap, începea să-și pieptene părul lung și vânăt. Vaporii de gaz se împrăștiau în toată încăperea, amestecându-se cu mirosul de trup nespălat. La o lampă chioară, când lumea dormea demult, Sinefta își curăța creștetul. Sta pe un scaun la gura sobei, focul, întremat de vaporii de gaz, pâlpâia viu. O apropiere mai mare de foc și părul i s-ar fi aprins, o clipă de neatenție și Sinefta ar fi ars de vie, așa cum s-a întâmplat uneori cu femeile care-și pieptănau părul la vatră, aproape adormite. Pricop se gândea că așa o să piară Sinefta și, o dată cu ea casa și împrejurimile. Așa se petrecuse nu cu mult timp în urmă; de la părul unei femei arsese un sat întreg, cu case și cu oameni, o singură ființă salvându-se, cea care provocase incendiul. Pricop se lăsă tot mai mult fascinat, pradă acestui gând, ajungând la concluzia că numai astfel ar putea el să scape de mrejele Sineftei, că numai așa i s-ar împlini și lui destinul.

Printre atâtea fericiri și mizerii Sinefta se bucura totuși de viață. Era veselă și nu punea nimic la suflet. Uneori i se

muia inima și-i săruta creștetul lui Pricop în somn, i se întâmpla chiar să și pregătească ospățuri în camera mică și murdară unde, dintr-o dată, pătrundea soarele. După aceea urma o secetă atât de cumplită, încât Pricop se speria de fiecare masă bună; au fost zile când, cuprins de disperare, renunța să dea pe-acasă, în speranța că Sineftei o să-i treacă dorul de sărbători.

— Răul nu-l poți minți, vorbi în sfârșit Pricop, atâta vreme cât poți să-l stârpești din rădăcini.

Un ceas bătea îngrozitor de repede pe policioară, ceasul pe care Sinefta îl lua mereu cu ea prin oraș când pleca după cumpărături, ascunzându-l bine în buzunarul șorțului. Bătea puternic, de parcă ar fi vrut să biruie mai repede noaptea. Lui Pricop i se părea că aude zgomotul unui tren grăbit; trenul ăsta trecea prin apropiere, zguduind pământul; pe urmă bătăile lui se răreau pentru ca, la un moment dat, când Pricop se mutase în alt colț al încăperii, să înceteze definitiv, de parcă între el și ceas s-ar fi așternut o depărtare de mii de kilometri.

Ce trebuia să facă? Cum să scape din strânsoarea gândului care prinsese rădăcini în el? Cum să scapi de tine însuți și, în același timp, să nu mori? Cum să mai trăiești, dacă aluatul din care ești făcut n-are sorți de schimbare? Numele lui Dumnezeu nu-i venea pe buze, ci doar al Sineftei, ca o întruchipare a divinității în femeie… Ceasul se desluși iar, cu bătăi puternice și regulate, de parcă s-ar fi plimbat prin odaie. Ce-ar trebui să facă? Cum ar trebui să procedeze, fără s-o atingă cu nimic pe această femeie care-l urmărise pretutindeni? Și-apoi, ca printr-un blestem, urmăritoarea asta era chiar propria-i mamă!

Pe la fereastră alerga un om. Pentru o clipă lui Pricop i se păru că omul își lipește fața de geam. Se descărca probabil marfă la micul magazin din apropiere. Dar nu era nimeni, i se nălucise. Auzi un zgomot de mașină, apoi distinct mersul unei căruțe încărcate, gata să se răstoarne sau să crape de-atâta greutate. Auzi și răsuflarea puternică

a cailor. Aproape toată noaptea cineva a tot cărat ceva. Pricop ar fi vrut să iasă în stradă, însă lucru ciudat, îi era teamă de întuneric, de nimic altceva decât de întuneric și de raci, iar șeful lui, paznicul de la închisoare, ronțăia tot timpul raci fierți și bea bere și-l ținea cu de-a sila lângă el, știindu-i frica; iar acum ca și atunci trebuia să aștepte, ca un mic animal într-o cușcă, să apară prima geană de lumină.

Se făcuse târziu. Se auzeau pretutindeni greierii legând cu cântecul lor cerul de pământ. Sinefta, după ce se mai răsuci de vreo câteva ori, văitându-se de dureri, adormi. Dormea cu brațele întinse pe lângă trup și-ai fi zis că e moartă de mult. Părea că-i visează pe Antimi, în casa cărora concepuse singurul ei copil. Cu câtă ușurință i s-ar fi putut rupe firul care-o mai lega de cei vii! În acest moment, Pricop înaintă spre ea: Cineva ar fi putut s-o despartă de lume cât ai clipi și să-i șteargă de pe chipul schimonosit zâmbetul, dar tocmai atunci o putere îl trase înapoi, poate că însuși cântecul greierilor, care spărgea văzduhul, sau miliardele de stele ce se zăreau prin geamul mic și întunecat.

Pricop nu dormi deloc în noaptea aceea. Cineva bătuse la ușă, dar nu-i deschise, și când zorii învinseră întunericul, ieși și el în stradă.

*

În oraș se vorbea despre cele mai năstrușnice întâmplări. Îngrijorați, oamenii fabulau, orice fleac lua în mintea lor proporții nefirești. Printre altele, se întinsese zvonul despre existența unui vampir pe dealurile din apropiere. Unii îl vedeau în postura unui străin care poartă la el tot timpul o seringă uriașă. Atât de mult îi obseda vampirul, încât atunci când vedeau vreun om palid sau bolnav, credeau că este una dintre victimele acestuia. Nu rareori câte un astfel de om era oprit în stradă și întrebat

dacă nu cumva și pe el l-a prins ticălosul. Unii credeau că vampirul nu poate fi decât Pricop, hălăduirea lui pe dealurile din preajma orașului intrigându-i pe localnici.

Ce se întâmplase în realitate cu el?! Pricop a stat câteva zile lângă maică-sa, timp în care s-a hrănit cu melci și cu fructe. Plictisindu-se, s-a retras pe marginea râului, printre tufele de răchită și de arini. Fața lui îmbătrânită era îndreptată spre oraș. Aici însă îi era teamă să intre. Se temea de indivizii în uniformă. De ceilalți, deloc. Cei ce-l văzuseră susțineau că arată ca o jivină. Își făcu ascunzătoare din arborii prăbușiți în râu, unde, la o luminiță cât bobul de mazăre, se odihnea în așteptarea clipei când va putea veni din nou în oraș. Unii susțineau că dealul întreg era plin de asemenea ascunzători, și că în ele se retrăgea ori de câte ori viața îi era pusă în pericol, toate fiind prevăzute cu ieșiri spre locuri inaccesibile.

Acolo Pricop își ducea viața în liniște printre cărți. Văzând că nu-l caută nimeni, trecuse râul și se apropiase atât de mult de oraș, încât, de vreo câteva ori, a fost văzut pe unele străzi de la periferie. Simțea nevoia să stea de vorbă cu oamenii. Recunoștea și el că fusese cu totul nepregătit atunci când ieșise pentru prima dată în stradă, să-i instige pe trecători împotriva Antimilor. Făptuise, în realitate, aceleași greșeli pe care le săvârșise și maică-sa, de-a cărui naivitate îi venea să râdă. Știa ce are de făcut de-aici încolo, dar mai înainte trebuia să treacă cu buretele peste tot trecutul și să fie primit în mijlocul oamenilor. Dar oamenii nu-l uitaseră. Pe lângă faptul că rătăcirea lui pe dealurile Sineftei îi înspăimântase, i se mai puneau în seamă și alte ciudățenii. Și-apoi niciun om nu putea sta deoparte de lume fără ca oamenii să nu-l pedepsească.

— Mai bine aș trăi printre animale până la sfârșitul vieții decât printre oameni! spuse Pricop, auzind acuzațiile semenilor lui de peste râu.

Și în semn de ripostă, omul de pe dealurile Sineftei aprinse din nou focul, de data asta în mai multe locuri și

cât mai departe de ascunzători.

Dealul întreg arăta ca un purgatoriu în flăcări, când o grupă de militari, solicitată de localnici, își făcu apariția în oraș în frunte cu un tânăr ofițer.

— Hurmuzescu, se recomandă el, râzând, în fața oficialităților orașului.

Hurmuzescu era dornic să se afirme în fața superiorilor săi și hotărâse să plece pe front a doua zi după prinderea fugarului. De aceea dorea să treacă râul imediat. Dar autoritățile l-au sfătuit să aștepte. Seara, văzând și el focurile lui Pricop pe dealurile Sineftei, amână acțiunea. Nu putea începe fără un plan amănunțit. Mulți dintre cei care-l înconjurau susțineau că Pricop nu e singur, deoarece focurile sunt aprinse deodată. Așa că tânărul ofițer întârzie câteva zile, făcându-se astfel cunoscut în lumea orașului.

— Poate are și el vreun necaz, altfel n-ar trăi atât de singur și n-ar sfida un oraș întreg! fu concluzia la care ajunsese Hurmuzescu și pe care se grăbi s-o comunice celor interesați.

În aceeași seară aprinse și el focul pe cealaltă parte a râului. Își făcu o ascunzătoare din crengi și din frunze, de unde privi cu uimire focurile arzând fără încetare.

În zori reprezentanții gaterelor și tâmplăriilor din oraș dădură buzna în adăpostul lui. Veniseră să-i comunice că dacă focurile lui Pricop or să mai ardă, în curând n-o să mai fie aschie de lemn în oraș. Lemnul se isprăvise, de altfel, iar atelierele erau amenințate să-și întrerupă lucrul.

— Credem că omul acesta trebuie să fie prins cât mai grabnic! sfârșiră prin a spune reprezentanții.

Hurmuzescu începuse să se obișnuiască cu focul, ba chiar să-i și placă. Se mărgini așadar să le comunice că-l vor prinde pe răufăcător, dar că trebuie să aibă răbdare. Nu-și putea trimite soldații la o moarte sigură.

Chiar în seara aceea un om înarmat trecu râul în recunoaștere. Cu acest prilej stinse și câteva din focuri. La întoarcere, când se strânseră cu toții în ascunzătoarea

improvizată, de pe malul celălalt se auzi o detunătură. Un om căzu moale, cu o gaură în frunte cât un degetar. Era chiar insul plecat în recunoaștere. După câteva zile; într-un revărsat de zori, tânărul ofițer fu nevoit să ridice un steag alb. Îi muriseră toți oamenii și trebuia să facă pace.

Peste întreg orașul se lăsase tăcerea.

Ofițerul nu știa ce să mai facă. Soldații săi fuseseră cărați în oraș unul câte unul. Fusese încredințat că va isprăvi repede cu omul acela, pe care nici nu apucase să-l vadă la față. Iar focurile ardeau noapte de noapte cu și mai mare tărie; acum parcă se înmulțiseră și, de teama celor întâmplate, nimeni nu avea curajul să-l mai viziteze. Așa că tânărul ofițer, părăsit pe malul râului, căzu și el în scurtă vreme într-o stare de primitivitate. Și când fu în imposibilitate de a-și mai procura hrana, Pricop trecu râul și-l aduse pe malul celălalt. Tânărul Hurmuzescu arăta jalnic; dar, îngrijit de Pricop, își reveni și în curând văzu fața salvatorului său. În momentul acela își duse mâna la ochi. Pricop arăta ca un sfânt, iar chipul lui împrăștia lumină!

Astfel, dealul cu grota unde-și dormea Sinefta somnul de veci devenise pe de-a-ntregul al lui. Că Pricop admisese, din milă, pe tânărul ofițer (care, din pricina frigurilor, vedea chipul protectorului său înconjurat de lumină), ațâță și mai mult curiozitatea și răutatea oamenilor. Răul pur! după cum avea să spună ofițerul. Și unde mai pui că nimeni nu-i putea ierta lui Pricop puterea de a se fi sustras suferinței și timpului.

Deși părea fragil, tânărul Hurmuzescu se obișnui cu noul său mod de viață. Pe fereastra colibei și pe patul din frunze se aflau câteva cărți jerpelite, pe care Pricop le citea noaptea, în timp ce fostul ofițer dormea. Și tot Pricop pregătea masa, din fructele și ciupercile ce le culegea cățărându-se pe dealuri. Într-o zi tânărul Hurmuzescu descoperi pe pereții grotei niște semne ciudate. Pricop însemna anii și zilele, iar scrisul său era simplu și

misterios, ca scrisul celor dintâi păstrători de taine. Când, pe fundul grotei, interceptase întrebările, sufletul îi era răscolit. Stând în patul lui de frunze, căuta pe cer o rază, o singură rază. Întorcea zilnic ceasul, construit de Pricop, asculta bătaia ușoară a vântului și i se părea că se află pe altă lume. Cu cât întârzia mai mult aici, cu atât lumea aceasta prindea mai adânci rădăcini în inima lui, cu atât pierdea din minte ecourile existenței adevărate.

— Ai să răcești, îl dojenea Pricop, văzându-l cum stă culcat ore în șir pe mușchiul umed al pietrei.

Tânărul Hurmuzescu schița un zâmbet de mulțumire și de îngăduință și se cufunda în lumea aceea din nou. Era cuprins parcă de vrajă; cu omul acela începuse să se obișnuiască, nu-i mai era nici teamă, nici milă de el, ca pe vremea când pusese pentru prima dată piciorul în oraș. Seara, în fața unui foc, stăteau unul lângă altul fără să scoată un cuvânt. Niciunul dintre ei nu voia să tulbure liniștea, ofițerul încerca să împărtășească măcar în parte destinul marelui său prieten. Știau probabil că, oricum, lumea nu-i va ierta. Dacă despre unii se poate spune că au darul vorbirii, despre alții se poate zice că au darul tăcerii. Pricop avea acest dar, însă nu prea era meșter la vorbă, în schimb era meșter al faptei și al liniștii.

Pricop, din prevedere, stingea focurile, alungând astfel și aceste dulci reverii, dar nu pentru mult timp; după miezul nopții le reaprindea pe partea cealaltă a dealului. De multe ori tânărul Hurmuzescu adormea privind în para roșiatică, dar se trezea în același pat de frunze după răsăritul soarelui. Renunță însă la acest somn prelungit, iar Pricop începu să-l învețe cum să aprindă focurile acelea mari, pe care el le văzuse din oraș și de pe malul râului, unde pieriseră toți prietenii săi. Tulburat peste măsură, participă la jocul lui Pricop, înțelegând de câte eforturi este nevoie ca dealul să pară împânzit de oameni. Sus ardeau stelele, jos picura apa răscolind măruntaiele pământului. În aceste momente chipul lui Pricop se crispa,

dezvăluindu-și astfel îngrijorarea și, o dată cu ca, latura demonică a ființei sale, ura și dragostea din care era făcut.

Se retrăgeau apoi pe o colină din apropiere, într-o ascunzătoare sigură, unde nu puteau fi descoperiți de vreun ochi omenesc și de unde urmăreau în liniște flăcările ce se întețeau. După un timp Pricop începu să spună că în curând vor veni ploile. Asta întrucâtva îl tulbura. Deci aștepta și el ploile, ca pe o mântuire a obositoarei lui misiuni. Deși tânărul Hurmuzescu nu înțelegea ce înseamnă această îndeletnicire în viața prietenului și mai ales a orașului (cu toate că, așa auzise, focurile ar fi putut să fie un semnal pentru venirea prietenilor), se simțea atras de spectacol. Doar gândul că focurile ar putea să călăuzească intrarea străinilor care erau așteptați în oraș, doar gândul acesta îl mai neliniștea. Ar fi dorit să fie mai degrabă un semn prin care Pricop voia să demonstreze că există, că încă nu a murit, că trăiește cu încăpățânare și în pofida dușmanilor săi de jos. Nu era mai puțin real că desele dispariții ale lui Pricop puteau să-i îndrepte mintea pe alte căi. Nedumerirea i-a fost curmată când a auzit că în oraș se pregătește o mare expediție împotriva lui Pricop. Atunci află că despre el nu se mai știe nimic; fusese uitat. În aceeași zi coborî la râul, unde trăsese cândva cu mica lui grupă, dar parcă nu avea tăria să treacă pe malul celălalt. Trecu totuși, și vizită vechiul adăpost și de acolo aduse o serie de obiecte trebuincioase, în cazul când el și Pricop ar fi fost atacați. Mare i-a fost emoția tânărului Hurmuzescu când a descoperit în hrubă, însemnate de Pricop, zilele pe care le mai aveau de stat împreună. Se împuținaseră îngrijorător și-l cuprinse disperarea. Mai erau trei. Nu-și ascunse neliniștea, dar Pricop nu scotea niciun cuvânt, nu aducea vorba în niciun fel despre plecare.

Cu o noapte înaintea despărțirii, Pricop se făcu nevăzut și nu se mai întoarse decât la revărsatul zorilor. Îngrijorat, tânărul Hurmuzescu nu vru să-i strice liniștea. Încerca să-

și amintească viața de până atunci, dar nu reușea să scoată la iveală decât frânturi de imagini dintr-o zonă cu soare puternic. Zilele din urmă fuseseră izvorul acestei lumini.

Se făcu dimineață. Spre deosebire de nopți, zilele erau mohorâte, lumina descoperindu-le răutățile și durerile oamenilor. De aceea așteptară în liniște seara. Amurgul începuse să coboare atunci când Pricop se ridică de pe piatra pe care stătuse. Hotărârea era luată. Porniră pe drumuri diferite și, într-o oră, se revăzură pe malul râului. Orașul era ascuns, undeva, în noapte. Clăbuci de ceață se ridicau din apa care suna în întuneric. Stelele luceau sus.

— Domnule ofițer, începu Pricop în fața orașului, amintindu-și de convenienețe.

Descoperi însă că înaintea lui nu era niciun ofițer. Era un om ca și el.

În acele clipe cei doi își luară privirile de la orașul ascuns în întuneric și ceață și, pe aceleași drumuri, se întoarseră pe dealuri.

*

Era iulie și o zi înăbușitoare, când un bombardament puternic se abătu asupra orașului. Spre seară, Pricop a aprins focurile. A fost primul semn al păcii după cumplitul masacru. Și pentru prima dată oamenii au privit cu simpatie spre crestele în flăcări.

Peste câteva zile, niște copii descoperiră un cadavru cu ochii închiși plutind pe râu. O căruță îl aduse în oraș și-l depuse în biserica Sfântul Anton. O mare mulțime de oameni se porni din toate colțurile orașului, grăbindu-se să-l vadă.

Seara, un groaznic întuneric se așternu peste oraș. Și, abia acum, localnicii își dădură seama că, aproape doi ani încheiați, Pricop îi luminase așa cum știuse el. Da, arsese el lemnul și multe ateliere din oraș fuseseră închise, dar noaptea era lumină. Acum, când moarte pândea orice

vietate de pe pământ, ce importanță mai avea această risipă?

A doua zi, însă, trupul lui Pricop a fost scos din biserică și aruncat pe o gratie, gol, în piața orașului. Între timp, îl declaraseră răufăcător!

Pricop se afla încă întins pe gratie când un tânăr cu barbă coborî din deal. Se amestecă în mulțime, fără să fie luat în seamă. Cercetând o clipă chipul mortului, izbucni în plâns.

În aceeași seară pe dealurile Sineftei s-au aprins din nou focurile.

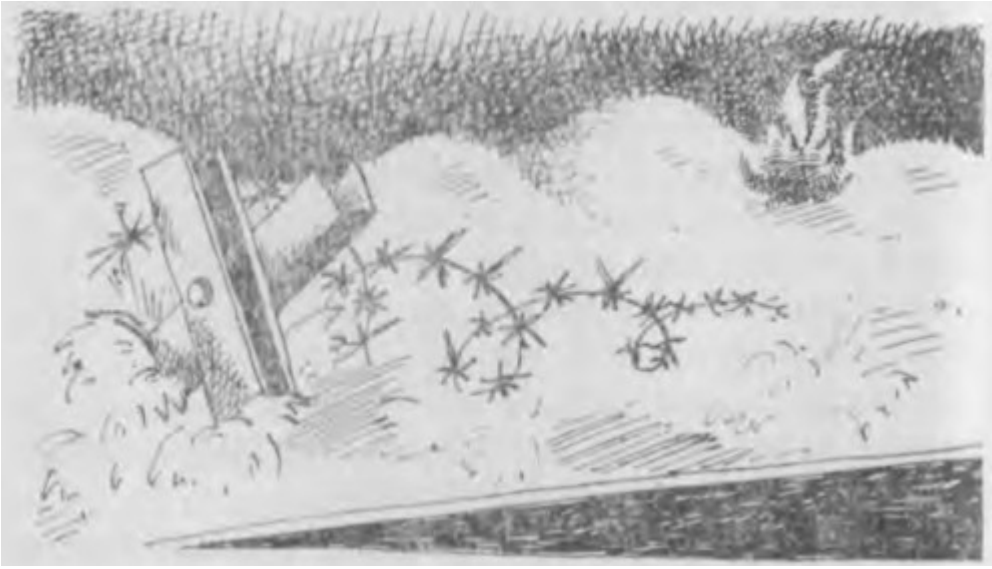

Capcană pentru vulpi

Războiul se sfârșise. Iarna fusese extrem de lungă. La început ninsese, apoi plouase și, în cele din urmă, dăduse înghețul. Peste lume se așternuse o crustă groasă de gheață, asemeni unei nopți nesfârșite. Iar pe muchia dealurilor tulburi se auzea urletul lupilor.

Macarie Strâmbu își petrecuse toată iarna în casă, trist și îngândurat, meșterind la o capcană pentru vulpi. Capcana nu reușise s-o termine, deși venise primăvara.

Într-o zi, când simți mai mult decât oricând o moleșeală în trup, crusta aceea de gheață care strângea în chingi lumea se sparse, zăpezile începură să se topească și de pe dealuri să se scurgă apele zgomotoase.

Curând de sub poduri se auziră strigătele rațelor și gâștelor!

Toate din jur se trezeau la viață!

Atunci părăsi și el casa!

Satul se întindea cât vedeai cu ochii. Casă lângă casă, grădină lângă grădină, curte lângă curte, întortocheate și înghesuite, vechi ca și gândurile oamenilor pe care Macarie Strâmbu îi întâlnea pe drum în dimineața asta și nu mai prididea să le dea binețe. Fiecare părea să aibă o țintă. Numai el nu avea niciuna!

Un cârd de copii dădu năvală dintr-o curte. Se zbenguiră o clipă în jurul lui, apoi se îndepărtară, și el îi urmări cum dispar la capătul uliței. Dar nu peste mult timp ceata zgomotoasă se întoarse înapoi, însoțită de lătratul unui câine și, brusc, fu cuprins de neliniște. Și astfel, pe când zgomotul copiilor rămase în urmă, el intră în primărie.

În toată clădirea nu era decât un singur om și îl întrebă de primar.

— Astăzi, nu! Poate mâine! răspunse el.

— Poate mâine! murmură Macarie, și după ce vârî capul prin toate birourile se retrase pe o bancă din fața primăriei, de unde, pe sub pălăria trasă pe ochi, urmări cu luare-aminte împrejurările.

Ce să facă? De ce să se apuce? Ar fi avut multe de făcut, gândi el. Foarte multe! Prin care ar putea dovedi tuturor că mai este bun de ceva. Vârî mâna în buzunar, scoase o țigară, scăpără chibritul și, după ce trase câteva fumuri, o așeză în colțul gurii. Ar fi putut să se apuce de negoț, de pildă. Cu lucruri care nu se găseau în sat ar fi putut scoate bani frumoși. Dar negoțul, după el, era un păcat. Un mare păcat! „Negustorul Macarie Strâmbu!” murmură el, și scuipă țigara care arsese singură.

Își schimbă poziția pe bancă. Amorțise! Și-și îndreptă privirile în altă parte. Și astfel își schimbă șirul gândurilor. Tresări! „Primăvară, primăvară, zise el, dar tot frig e!”. Își trase pălăria mai bine pe ochi. Cu toate astea, nu știa de ce îi sunau în minte cuvintele: Bani frumoși! Bani frumoși! Se ridică de pe bancă și începu să dea ocol primăriei.

Ajunse în spatele ei și curând îl izbi în față umezeala câmpului. Această umezeală îi dădea puteri. Zgârie cu gheata pământul din preajma sa pe o porțiune de un metru, murmurând: Pământ! Pământ!

Scăpără chibritul și aprinse o nouă țigară. O așeză în colțul gurii și își continuă plimbarea. Aerul era sticlos și la fiecare colț o boare îi răcorea fața. Atunci își ducea mâinile la spate și se simțea fericit!

Plimbarea asta atât de nefirească a bătrânului Macarie Strâmbu nu rămase însă neobservată. De la fereastra bufetului îl urmăreau doi bărbați.

— Ce face omul ăsta? întrebă primul.

— Umblă, de parcă ar vrea să dea foc primăriei! răspunse al doilea.

— Și uite cum măsoară, din priviri, cimitirul! observă gestionarul, apărut în spatele lor. Nea Macarie! Nea Macarie! strigă omul deschizând fereastra.

Bătrânul întoarse fața.

— Vino și dumneata înăuntru! Hai, că vreau să-ți spui ceva!

Bătrânul Macarie stătu o clipă în cumpănă, apoi intră în bufet. Privi o clipă în jur și în cele din urmă descoperi într-un ungher, după tejghea, fața rotundă și zâmbitoare a omului care-l strigase.

— Ți s-a întâmplat ceva? întrebă el.

— Nu! murmură noul venit. Caut primarul.

— E plecat la câmp, răspunse cel de după tejghea. Cu toții sunt plecați. Dacă îl cauți, trebuie să ai mata ceva…

Cei doi bărbați de lângă fereastră urmăreau cu atenție statura voinică a noului venit, umerii lui lați, fața lui plină de riduri și mai ales mâinile lui păroase și mari. Dar această urmărire care le producea încântare nu dură prea mult, căci noul venit părăsi bufetul și se așeză din nou în fața primăriei, cu pălăria trasă pe ochi.

O larmă îndepărtată îi stăruia în auz, iar pământul sub soarele răcoros de martie îl învăluia într-o mireasmă plăcută. Își mai aprinse o țigară și, cu aceleași gesturi iuți, o așeză în colțul gurii. A câta, de când venise aici, nu știa, dar lângă piciorul băncii se putea vedea un pumn de chiștocuri. Nu apucă însă s-o termine, că pe alee apăru un om agitat.

Macarie Strâmbu se ridică în picioare. Era primarul.

— Știu! Știu pentru ce ai venit! Dar ce-mi ceri dumneata este imposibil! îl întâmpină acesta, roșu de furie. Cu toții, reluă el, nu știți decât pământ, pământ!…

— Cercetați cazul, poate că… reuși să spună omul din curtea primăriei.

— Vrei pământ?! se aprinse mai tare primarul. Uite, - pământ! Și începu să zgârie cu piciorul pământul de pe alee. Pământ e peste tot, dar nu așa cum crezi dumneata.

Are și el o socoteală!

Un câine cu limba scoasă de un cot pătrunse în curtea primăriei.

Primarul ridică din umeri.

— Dați-i de mâncare! spuse el unui om care îl însoțea. Și intră în primărie.

Macarie Strâmbu se așeză din nou pe bancă. Întârzie vreo câteva clipe, apoi porni prin sat.

Înainta grăbit, până se depărtă îndeajuns de primărie, și încetini pasul. Vasăzică el nu avea unde să are! Străină și apăsătoare i se părea lumea. Dar, cum îi spusese primarul, pământ era peste tot. Drumurile și curțile, dar și locul pe care erau așezate casele. Totul, absolut totul era numai pământ! Ulițele, și ele, lungi și întortocheate, pline de noroi, erau tot ale pământului. Chiar și oamenii! Și în clipa aceea simți din nou cum îl cuprinde frigul. Își trase mai bine pălăria pe cap și își aprinse o nouă țigară. Dar o aruncă la un colț. Nu se simțea bine. Abia reuși să ajungă acasă și se trânti în pat. Și cu toate că își puse mai multe velințe și cojoace, chiar și sub ele îl găsi frigul.

Bătrâna lui Macarie nu mai știa ce să-i facă. Trimise pe cineva să cheme copiii. Dar în loc de copii, plecați și ei la câmp, după-amiază apăru un individ scund și gras. Era medicul! Atât de repede sosise, încât bătrâna îl privea cu ochii uimiți și nu știu cum să-i mulțumească. Nu același lucru se întâmplă și cu Macarie Strâmbu, care la vederea omului se întoarse cu fața spre perete, de unde îi șopti în cele din urmă că el aștepta preotul.

— Preotul?! se miră omul scund și gras.

Bătrâna Macarie izbucni în plâns.

— Mai e până la preot! reluă medicul. Dumneata ești încă un om zdravăn!

Bătrânul Macarie Strâmbu nu mai scoase niciun cuvânt.

Noul venit, după ce se răsuci nițel în jurul bolnavului, îi lăsă pe măsuța de lângă fereastră o sticluță cu picături și câteva pastile care, după părerea lui, aveau să-l

înzdrăvenească, numai să le ia, apoi părăsi încăperea cu cugetul împăcat.

— Este mai degrabă chinuit de ceva, decât bolnav, o asigură el pe bătrână la plecare.

— Nu știu!... Nu știu!... răspunse ea neliniștită. Nu l-am văzut niciodată așa!

Afară se răcise și ziua înclina spre seară, când sosi și cel așteptat.

Bătrânul Macarie se afla tot cu fața la perete. Dar când îl auzi pe omul lui Dumnezeu, se răsuci și se propti într-un cot.

— Bine, părinte, - îl mustră el - puteam să mor până acum!

Zărind însă chipul plâns și smochinit al femeii, coborî glasul:

— Părinte, vorbește-mi despre păcat!

— Despre păcat?! se miră omul.

— Da, despre păcatul ăl mai mare!

Preotul îl privi încurcat. Fusese chemat să spovedească un muribund și dăduse peste unul căruia îi ardea mai degrabă de glume! Cu toate astea, gândi el, poate că omul vrea la început să-și dezlege sufletul înaintea lui. Și așa candriu, cum era bătrânul Macarie, voia mai întâi să știe și apoi să se destăinuiască! Era însă mai departe încurcat și încercă, până una-alta, să se eschiveze.

— Păcatul, fiule - începu el - este de mai multe feluri...

— Bine, bine! făcu bătrânul nerăbdător. Asta o știu și eu. Dar care este cel mai mare?

Și în clipa aceea își ridică degetul în aer, în semn de unu.

— Să ucizi! spuse preotul nițel stingherit.

— Altul mai mare nu este?

— Nu!

Bolnavul căzu pe gânduri. Părea că totul devenise cum nu se poate mai limpede.

— Și acum ce facem? întrebă preotul bănuitor.

— Fă și dumneata ce crezi că e bine! îi răspunse Macarie Strâmbu. Eu atât am vrut să știu!

— Și spovedania?!

— Spovedania!? Hm! Om mai vedea…

— Bine, Macarie! Bine! Eu am să aștept, spuse preotul părăsind încăperea.

Se întunecase și vântul acela rece se întețise. Preotul mai privi o dată casa nespoveditului.

— Dumnezeu știe! murmură el la un moment dat. Dacă a săvârșit ceva, va muri cu păcatul în suflet.

Apoi grăbi pasul. Toate erau neprevăzute. Așa cum era sufletul omului. Așa cum era și drumul. Drumul care șerpuia printre case, care ducea la primărie și la biserică, și chiar dincolo de biserică.

*

Un vânt rece bătea dinspre dealuri. Și o lună galbenă și sticloasă apăru pe cer, luminând întinderea nesfârșită a pământului cuprins de neliniști.

Macarie însă era liniștit.

Din nou se auziră zgomote pe sală. Veniseră, în sfârșit, copiii.

Încet, pe nesimțite, își întoarse din nou fața spre perete.

Cei trei fii ai lui intrară în odaie și, cu priviri posomorâte, căutară spre patul unde tatăl lor stătea nemișcat și fără să scoată o vorbă. O lampă chioară le lumina fețele.

— E mai bine! îi asigură bătrâna Macarie. Nu-l treziți! Poate că a ațipit nițel.

Noii-veniți se așezară care pe unde putură, de teamă să nu-l trezească pe tatăl lor. Curând însă se auzi glasul lui:

— Ați venit? întrebă el.

Fiii tăceau.

— Am crezut… murmură în cele din urmă unul din ei.

— Ce-ați crezut, că mă găsiți mort?! izbucni Macarie

Strâmbu. Apăi dacă mueram, adăugă el râzând, aveam ce să vă las: o capcană de vulpi! Da, da! O capcană de vulpi, și aia neterminată! Și se porni din nou pe râs.

Cei trei fii priveau în jur uimiți, în timp ce bătrânul râdea și repeta mai departe:

— Da, da! Ce vă uitați așa la mine?! Ce, n-ați mai văzut! Nu tu plug! Nu tu cal! Nu tu pământ!... O capcană de vulpi! Ha, ha, ha! Doar atât!...

Se făcu liniște. Fiii își plecară capetele, timp în care Macarie Strâmbu se îndreptă spre fereastră. Privi afară în noapte, apoi murmură încet, ca pentru sine:

— E vicleană vulpea, dar mult mai viclean decât ea este... Macarie Strâmbu! Să știți!...

Se mai plimbă nițel prin odaie și în cele din urmă ceru bătrânei să facă lampa mai mare, să vadă mai bine fețele fiilor săi. Observă și el cât erau de posomorâte. „Probabil din cauza mea! Sau din a lor!” gândi el. Cine știe? Oricum, seara și mai ales noaptea schimbă omul. Făcu din mână un semn care aducea a lehamite. Se săturase de ei. Vine o vreme când te saturi de toate.

— Ei, acum - zise el - duceți-vă acasă! S-a făcut atât de târziu, și mă încearcă iarăși frigul...

Fiii, nedumeriți, se îndreptară spre ușă. Cel mic însă se opri în prag. Și Macarie Strâmbu, crezând că vrea să-i spună ceva despre capcană, i-o tăie scurt:

— Lasă! Lasă, du-te acum! Și apăi, să știți, capcana n-am să v-o dau decât după moartea mea. Cu siguranță am să v-o las! Să mă pomeniți și voi... Și apăi e o prostie, nu vă dați seama?!

Închise ușa în urma lor și se întoarse în pat. Își sumese mânecile și își privi mâinile. O clipă, apoi, ca și cum făptuise sau era pe cale să făptuiască ceva urât, și le vârî sub pătură.

— Așa! murmură el.

Și, cutremurându-se, se întoarse din nou cu fața spre perete.

Între timp, cei trei fii ajunseră la poartă. Vântul de martie le zbicea fețele. Erau tot atât de nedumeriți și de neîncrezători.

— Ai înțeles ceva? întrebă cel mic.

— Nu prea! răspunse, apăsat de gânduri, mijlociul.

— Ce mai încoa și-ncolo, bătrânul a dat în mintea copiilor! sfârși cel mare.

Câteștrei, ca la un semn, înclinară capetele și ieșiră din curte. Își luară rămas-bun de la mama lor, care îi condusese, făcând promisiuni că se vor întoarce, să aibă grijă de bătrân, și plecară care încotro.

Când femeia se întoarse în casă îl găsi pe bătrânul Macarie nemișcat, cu fața în sus și cu ochii holbați în tavan. Stătu așa o vreme, apoi o rugă pe bătrâna lui să aprindă lampa și-i ceru să vină mai aproape.

— Când a murit fiul nostru, Grigore? întrebă el.

Femeia tăcu. Și omul îi vorbi toată seara despre morți, și mai ales despre morții lor. În ce an au murit, locul unde se află în cimitir, dacă le-a făcut sau nu toate pomenile. Chipurile celor dispăruți le treceau pe dinainte, luminate o clipă de amintirea lor și în cele din urmă dispăreau în întuneric, ca din nou să revină, chemate de aceeași voce a bătrânului.

Femeia își întorcea capul din când în când și își ștergea lacrimile. Timp în care Macarie Strâmbu îi spunea:

— Nu fii proastă! De ce plângi? Nu mi s-a întâmplat încă nimic!

Dar, degeaba! Pentru ea, pomenirea morților era un semn că bărbatul ei se va prăpădi. Trebuia să-l păzească toată noaptea cu lampa aprinsă, gândea ea, ascultând poveștile despre morți ale lui. Și chiar așa făcu; dar, spre ziuă, toropită, adormi.

Încăperea se răcise. Macarie Strâmbu se strecură tiptil din așternut. Deschise ușa și în obraji îl izbi același vânt răcoros de martie. Întârzie nițel pe sală, ascultând zvonul îndepărtat al câmpului. Coborî scara și se îndreptă spre

grajd, unde auzi niște sforăituri. Trase zăvorul și înaintea ochilor i se conturară cele două siluete puternice ale cailor săi. Îi scoase afară, și cu mâinile tremurânde îi înhămă la căruță. Făcea totul cu siguranța și încetineala unui somnambul neștiutor de gravitatea faptelor sale. Tot așa cum înhămase caii, luptându-se și gemând din răsputeri, ridică acum plugul de sub șopron și-l așeză în căruță. Simțea însă cum îl părăsesc puterile și, clătinându-se, se rezemă de zid. Șuvoaie de transpirație îi curgeau pe chip, dar răcoarea zidului și a lunii care alerga pe cer îi făceau bine.

Urcă în căruță. Caii tremurau ca două umbre. Ridică fața spre cer și se porni un groaznic uruit. Apoi o coborî, dar uruitul acela se auzea mai departe, nestăvilit. Mai întâi casa lui rămase în urmă, apoi casele celelalte, curțile, grădinile, până intră în drumul mare, unde, cu hățurile în mână, înaintând la pas din ce în ce mai sigur pe el, ajunse în poarta cimitirului.

Opri. Sări din căruță și privi înfricoșat în jur. I se păru că vede foarte multe chipuri și că aude mii de glasuri înăbușite. Trase nerăbdător poarta și intră înăuntru. Și același vânt îl izbi în față. Se împiedică și căzu, și iarăși i se năzări că aude glasuri și că vede chipuri. Se ridică, icnind, și dădu plugul jos din căruță. Fierul clănțăni pe pietre. Îl trase până în fața ușii bisericii. Se opri din nou. Își șterse sudoarea și numără douăzeci de pași de la ușa bisericii pustii. Vru să stea pe loc, dar mai făcu un pas. Mii de brațe nevăzute parcă îl trăgeau înapoi. Cu toate astea, mai înaintă încă unul. „Douăzeci și doi”, murmură el cu vocea sugrumată. Apoi întoarse fața spre cai. Caii erau în locul unde îi lăsase. Încet, răbdător, se apropie de ei. Le trecu mâna prin coama mirositoare. Îi deshămă și îi trase după el. Sforăind și lovind pământul cu copitele, cele două făpturi se urniră cu greutate din loc. Înaintară la pas. Urmară alte sforăituri și boncălăituri. Își mișcau boturile prin aer și din nările lor se împrăștie un abur, ca fumul din

cristelnițe.

O nouă pală de vânt îl lovi în față. Caii deveniseră neliniștiți.

— Ho, zmeilor! se trezi el brusc din mutenie.

Dar o tăcere ciudată îi acoperi glasul. Și alte chipuri și glasuri îi răspunseră din întuneric. Aduse totuși caii lângă cormană și-i înhămă. Își făcu cruce, strânse brațele pe coarnele plugului și îndemnă caii. Cele două făpturi se smulseră din loc și înaintară în beznă. Pământul începu să pârâie și să trosnească! O brazdă umedă, rece, rămânea în urma sa o dată cu biserica tăcută și pustie.

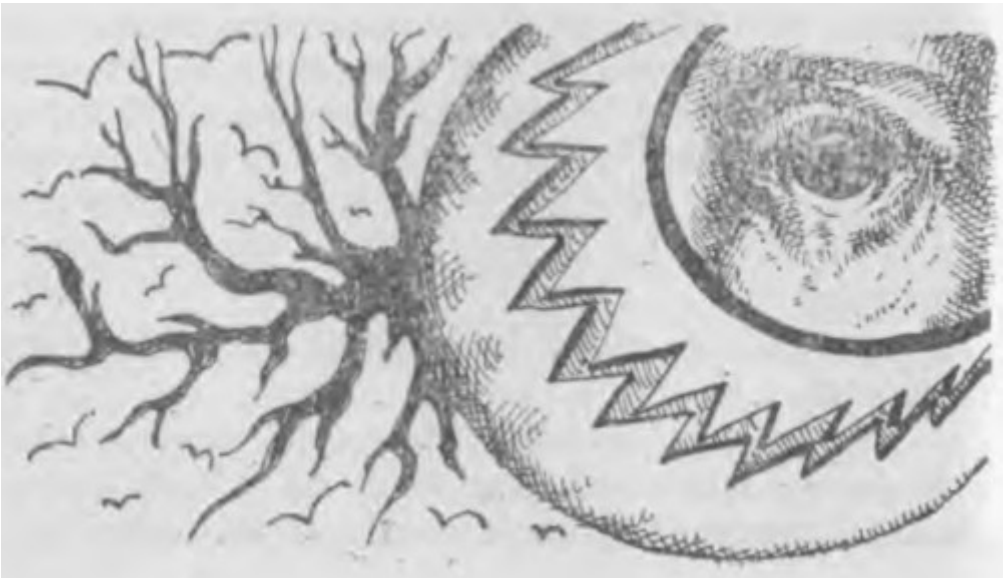

Omul cu merticul

Intră în bufet și își lăsă merticul[1] într-un colț. Ce avea de gând să facă? se întrebau mușteriii din jur, căci muncile se încheiaseră de mult și, din câte știau ei, numai în asemenea momente îl folosea el.

Era un om care se aciuase în sat. Se spunea că venise la o rudă. Trăia la marginea cătunului, într-o casă părăsită; iar oamenii, cu timpul, crezură că acolo locuia ruda. Cine ar fi stat să mai cerceteze, dacă ceva adevăr exista în asta? Fapt este că omul era singur, muncea pământul din jurul casei și oamenii îl acceptaseră. Muncea și pe la alții, cu ziua. De aceea i se mai spunea și Zilierul sau „Omul cu merticul”.

Dădu roată cu privirea și murmură:

— Dau de băut!

Dintre toți care se aflau în bufet se desprinseră doi: al lui Crețu și al lui Bojoc - proaspăt împăcați, după ce nu de mult se încăieraseră.

Ceilalți rămăseseră neclintiți, de parcă nu auziseră cuvintele noului venit. De altfel, era destul vacarm în jur ca să se facă auzit.

În bufet se discuta aprins. Zilierul reținu chiar numele lui Marin Tudor care mai flutura pe buzele oamenilor; dar nu-i luă în seamă și se așeză în apropierea celor doi care îi primiseră invitația.

---

[1] *Mertíc, mertice*, s. n. 1. Măsură veche pentru cereale, egală cu circa 1-2 ocale. ♦ Cantitate de cereale sau de făină cuprinsă într-un mertic (1). 2. (Înv.) Plată în natură (sau în bani) care se lua la mori pentru măcinat; p. restr. rație, porție de mâncare.

Gândurile sale, însă, nu erau aici, ci în cu totul altă parte. De aceea, chiar când gestionarul trânti o sticlă de țuică pe masă, el tot era frământat de ceea ce avea să facă.

După un pahar-două, i se dezlegase limba:

— Ascultați bine! Eu mă duc la femeia lui Marin Tudor.

— Și noi ne-am gândit la asta!… răspunse unul din cei doi, rânjind.

— Poate credeți că glumesc… mai spuse omul.

— Nuuu!… îl încurajară tovarășii săi de pahar.

În clipa aceea, Zilierul rânji și el!

— Dar să nu credeți cumva că n-am s-o fac chiar în seara asta!

Nicu al lui Crețu și al lui Bojoc clipeau mărunt. Nu le venea să creadă. Ce va ieși din asta? O știau pe Maria destul de serioasă; nu se apropia omul, cu una cu două de ea! Nici majurul Nicula, despre care se știau atâtea în sat, în materie de femei, nu reușise! Chiar el le mărturisise la un pahar, înjurând - ca de obicei. De, așa cum era majurul (beat, desigur!), era de așteptat să nu iasă nimic. Cică spălase toată noaptea podelele, apoi fugise prin cimitir, în zori! Așa că, cei doi amici de pahar deveniră sceptici.

— Dracu’ știe?… începu Nicu al lui Crețu. Mie, totuși, nu-mi vine să cred!

— Ba, să crezi! îl avertiză Zilierul. Voi beți-vă rachiul, iar eu… voi merge la ea! Basta, am zis! Bărbați suntem? Sau…!

Nimic mai simplu! - gândeau cei doi.

Nicu al lui Crețu ridică din umeri, în semn că ar vrea s-o vadă și p-asta! „Și apoi, chiar dacă se va duce - gândea el, cunoscând încăpățânarea omului -, cu ce se va alege? Cu o ușă în nas! Maria nu știa multe!… Dar dacă se va întoarce bărbatu-său, atunci pe unde va scoate cămașa?!”. Numai amintirea lui Marin Tudor, și l-a făcut să tresară!

Erau întrebări care ar fi întors pe oricare om din drum, dar nu și pe Omul cu merticul, care se arăta nestrămutat în hotărârea sa: se va duce, și pace! Cât de hotărât era se

vedea și din faptul că vorbea puțin.

Cei doi mai încercară să scoată ceva de la el, dar nu reușiră în niciun fel. Erau mulțumiți. Respirau ușurați. Aflaseră ceea ce trebuia. De mult gândeau ei cum să arunce o piatră în curtea lui Marin Tudor.

În clipa aceea, nu se știe din ce motiv, în bufet s-a petrecut o busculadă în care au fost atrași și cei doi prieteni. Unul răsturnase o masă, altul aruncase cu o sticlă. S-a auzit la un moment dat și un țipăt. Dar cum pe cât de repede se aprindeau pe atât de repede se stingeau scandalurile, s-a stins și acesta, ca un foc de paie, și în mai puțin de un minut bătăușii s-au retras la locurile lor. Dar au găsit masa goală; omul dispăruse!

— A plecat! strigară ei.

Și au ieșit după el, să vadă în ce parte a luat-o și dacă se va ține de cuvânt. L-au văzut dând colțul. Într-adevăr, se îndrepta spre țintă!

Omul cu merticul în spinare se opri la poartă, își dădu jos povara și urmări un timp casa și curtea. Băuse atâta cât să aibă curajul de a-i vorbi Mariei și să-i facă propunerea. Lăsase bufetul plin de oameni și aruncase pe masa gestionarului banii pentru kilogramul de țuică băută, cu cei doi tovarăși ai săi de ocazie, care l-au sfătuit ce va trebui să facă în cazul când va fi refuzat. După părerea lor, va trebui să insiste. Apoi venise aici, dar parcă degeaba! Câinele, de la plecarea stăpânului, murise. Se spune că-l otrăvise cineva, iar o altă suflare nu se zărea prin preajmă. Nu era nici sezon de lucru să poți crede că sunt plecați la muncile câmpului.

Omul cu merticul pătrunse în curte și privi în toate părțile: de la grajd la casă și de acolo în grădină. Pretutindeni domnea o sărăcie lucie. Lipsa bărbatului începuse să se resimtă în ceea ce îi era dat să vadă în jur, dar și în nesiguranța vieților celor care rămăseseră pe urma lui, din ce în ce mai strâmtorate. Se uită o vreme, apoi își înclină capul și, în cele din urmă, se așeză pe o

piatră. Trebuia să fie descoperită într-un fel prezența lui acolo.

Omul cu merticul nu se înșelase. De mai multă vreme cele două femei îl urmăreau de la fereastră și se întrebau de unde vine și ce mai caută și ăsta, dar fără să reușească să afle cine este, până când Mița își aminti. Era Costică al lui Retezatu, un om de la capătul celălalt al satului, căruia îi murise de curând nevasta. Răsuflară ușurate. Cel puțin nu era străin! Amintindu-și însă cât rău le făcuseră oamenii din sat, intrară din nou în panică. Dar, poate că era un om de bine! se amăgeau ele. Cineva trebuia totuși să-l întrebe ce caută și Mița ieși la el și află că nu era Costică al lui Retezatu, ci un om cu totul străin, pe care nu-l mai văzuse vreodată. Aceasta a fost prima ei dezamăgire. A doua, că omul voia să stea de vorbă cu „tânăra”. „Tânăra” însă se codea să iasă.

— Dar ce-ai cu ea? întrebă Mița.

— Nimic, răspunse el. Voiam să stăm puțin de vorbă.

Și omul își plecă din nou capul.

Mița trânti ușa, lăsându-l pe Omul cu merticul în curte.

— Vrea să vorbească cu tine! îi spuse Mariei.

Ziua era scurtă, și Omul cu merticul intenționa să discute cu Maria pe lumină, adică înainte de a se lăsa întunericul. Avea destulă cale de mers la întoarcere.

Mița nu mai era curioasă. Toți oamenii care-i călcaseră casa nu-i aduseseră de fapt nicio veste despre fiul ei. Ba, unii îi spuseseră chiar grozăvii! Spre deosebire de ea, Maria încă mai credea că într-o zi va veni un om să-i dea o veste adevărată. Iar acesta putea fi chiar cel care aștepta afară! De aceea, atunci când află că vrea să stea de vorbă cu ea, avu o tresărire.

Când ieși îl văzu pe Omul cu merticul. Stătea mai departe pe piatră cu pălăria trasă pe față și fuma.

— Bună ziua! îi spuse Maria.

— Bună ziua! îi răspunse omul, trăgându-și pălăria pe ceafă și descoperindu-și fața atât cât s-o vadă femeia.

— Nu avem nimic de lucru! îi spuse Maria puțin enervată.

Se înșelase din nou. Nu-l găsea pe noul venit capabil de vestea aceea pe care o aștepta.

— Nu pentru ce crezi tu am venit! murmură omul. Și nici să aduc vreo veste despre soțul tău. Eu am venit să te iau!

Și văzând mirarea de pe chipul femeii mai adăugă:

— Așa cred eu!...

Mariei nu-i venea să creadă cum, la atât de puțin timp de la dispariția bărbatului, apăruse și un pretendent la mâna ei. Era cel mai ciudat și cel mai nou lucru din această întâmplare, cu totul surprinzătoare pentru ea! Era de-a dreptul revoltată, deși nu avea nimic împotriva acestui om. Părea chiar un bărbat de treabă, dispus să aștepte în liniște răspunsul ei, gata oricând de a prelua din mers familia și gospodăria, cu toate greutățile și neajunsurile, și fără niciun resentiment față de dispărut și față de tot ceea ce rămăsese în urma lui: copiii și Maria însărcinată - fapt de care unele guri rele spuneau că ar fi vinovat majurul Nicula sau un necunoscut care trecuse prin sat. Omul ăsta nu era nici bătrân și nici nu arăta rău la înfățișare. Ba, am putea spune că semăna întru-câtva cu Maria. Pe oricine l-ar fi izbit asemănarea dintre ei!

Așa stând lucrurile, Mariei îi venea foarte greu. Stătea în cumpănă, nu pentru că ar fi dorit să întreprindă ceva. Dar deja începuseră suspiciunile; copiii se jucau în jurul ei (pentru o mai mare siguranță, pe Omul cu merticul îl invitase în casă) și unul dintre ei, anume cel mare, o și întrebase: „Cine este acest om?”, spre deosebire de cel mic, care se cocoțase pe genunchii pretendentului și se juca. La întrebarea băiatului, Maria răspunse în șoaptă; îl invita să meargă la joacă, iar pe cel mic să nu mai deranjeze musafirul. Copilul însă nu-i dădea pace.

— Mamă! spuse el la un moment dat; nu-i așa că nenea o să rămână la noi?

Se dădu jos de pe genunchii musafirului și se porni pe

râs. Avea un râs puțin strident și aștepta parcă să fie alergat și pedepsit pentru prostia spusă. Dar observând că nu e luat în seamă începu să alerge singur, până se împiedică de picioarele musafirului și căzu în mijlocul odăii. Brusc râsul lui se transformă în plâns. Totul se petrecuse în atât de scurt timp, încât omul nici nu avusese răgazul să se dumirească. Copilul continua să plângă, așteptând să fie ridicat de jos; și cum cel mai apropiat era el, se aplecă să-l ridice. Se izbi însă de ostilitatea copilului:

— Nu tu! Nu tu! se auzea vocea plângărețului.

Maria, care se afla în picioare, nu avu altceva de făcut decât să se aplece și să-l ridice de jos. Copilul se cuibări la pieptul ei.

În momentul acela, din camera alăturată se auzi Mița Tudor pe care o apucase tusea…

*

Între timp, în bufet se făcu o mare zarvă. Cei doi îl urmăriseră pe Zilier și povestiră tot ce se petrecuse până atunci.

Când a intrat în curte, Nicu al lui Crețu, cel mai apropiat urmăritor al său, strigase:

— A intrat! Iar al lui Bojoc, la rândul lui, aflat în cealaltă parte a uliței, a strigat și el până ce știrea ajunse la bufet, de unde o preluă altul care stătea în prag.

Când Omul cu merticul a început să discute cu Maria, o altă știre se puse în mișcare cu incredibilă viteză.

În bufet nu mai bea nimeni, mușteriii așteptând cu-nfrigurare ultimele știri. Fiecare veste a omului din prag trezea o hărmălaie de nedescris. Când Maria Tudor îl invită pe musafir în casă începu să vuiască bufetul. Știrea, trecută din gură în gură, dădu ocol localului ca zgomotul unei explozii menită ca dintr-o clipă în alta să cuprindă întreaga adunătură de petrecăreți. Ceea ce se și întâmplă, zarva atingând tensiunea maximă. Bețivii fluierau, scoteau

chiote și se îmbrânceau mânați parcă de o putere oarbă!

În clipa aceea Nicu al lui Crețu, năucit de succesul cu totul neașteptat al Omului cu merticul, privi în toate părțile și, clătinându-se, sări gardul. Băutura nu-i slăbise puterea, îndemânarea, echilibrul, ci, dimpotrivă, îi sporise calitățile fizice. Știa foarte bine ce vrea să facă. Și porni tiptil prin grădină, până ajunse în spatele casei lui Marin Tudor. Acolo trebuia să mai sară un gard, dar se opri. O secundă numai, să-și tragă sufletul. Își sprijini fruntea de o ulucă și în momentul acela își aminti că nu are de ce să-i fie teamă: câinele, singurul care ar fi putut să-l dea de gol, murise. Chiar el l-a omorât, sperând…! Rânji, inspiră profund aerul în piept, făcu un salt, și iată-l dincolo! Mulțumit de reușită, începu să caute ceva în spatele casei pe care să se înalțe până la geamul mic ce dădea spre grădină. Nu găsi decât o copaie veche. O sprijini de zid și, urcându-se pe ea, văzu lampa agățată de cuiul din perete, aurind întreaga încăpere și imaginea ei în oglindă. Nicu al lui Crețu clipi de câteva ori, speriat, crezând că în odaie ard două lămpi! Ochii i se împăienjeniră brusc, și o vreme i-a venit foarte greu să distingă ceva înăuntru. Lampa cea adevărată, sau sora ei reflectată în oglindă era de vină? Nu-și dădea seama! Când era pe punctul să renunțe, în raza vizuală i-a apărut mai întâi Maria, apoi copiii și, în cele din urmă, Omul cu merticul, care ședea pe scaun. Numai atunci când se înclina îl putea vedea în întregime.

La vederea lui, Nicu al lui Crețu s-a întrebat: „Unde-a pus merticul? Că niciodată nu s-a despărțit de el!”. Privindu-i însă pe toți îl cuprinse mirarea: „Numai de Omul cu merticul parcă fusese nevoie ca această casă să fie întreagă și fericită!” Evident, impresiile acestea îi pluteau prin mintea lui spălată de mai multe pahare. Și, desigur, și-ar fi exprimat încântarea mai departe, dacă obiectul acela vechi nu s-ar fi rupt și dacă el n-ar fi căzut pe pietrele ce protejau temelia casei. Se prăbușise ca o minge dezumflată, julindu-și mâinile și obrajii. Chiar și nasul său

cârn, sub care se adăpostea mustața mică și neagră, avusese de suferit.

„Blestemat să fie Omul cu merticul! Cine dracu' mi l-a scos în cale?!", zise Nicu al lui Crețu, încercând să se ridice și să părăsească locul mai înainte de a fi prins și făcut de rușine în tot satul.

Zgomotul produs de el i-a alertat pe toți ai casei, care se grăbeau să vadă ce se întâmplase. Se rupsese ceva? Se prăbușise vreun copac? Era greu de stabilit.

Nicu al lui Crețu, retras lângă gard, văzu siluetele celor două femei și chiar pe Omul cu merticul alergând cu un felinar în mână. Trecuseră atât de aproape de el, încât se mira că nu-l zăriseră! El îi vedea pe toți. Putea să jure că distingea chiar și culoarea rochiei Mariei, agitația de pe chipul ei, micile tresăriri în contact cu aerul rece și cu întunericul.

— Nu e nimeni! conchise ea.

— Ba, să mai căutăm! Cine știe?… răspunse omul, plăcut impresionat și el de felul cum arăta Maria.

Omul cu merticul mai patrulă de vreo câteva ori prin spatele casei, trecu iar pe lângă Nicu al lui Crețu (care, de frică, se urcase într-un prun de lângă gard), apoi lovi cu piciorul în temelia casei, dându-și și el seama cât e de burdușită, spunând:

— Dacă a fost om, a fugit! Dar eu nu cred…

Omul cu merticul bănuia ce se întâmplase. Totuși, împreună cu cele două femei se întoarse în casă.

— Veneticul! strigă în urma lui Nicu al lui Crețu coborând din prun, înnebunit, de teroarea la care fusese supus. Și, ridicându-se, abia reuși să sară gardul. În drumul său se lovea de câte-un pom, călca în gropi sau se împiedica de mușuroaie, dezechilibrându-se și scoțând tot mai des vorbe de ocară la adresa celui pe care el îl socotea vinovat de tot ceea ce i se întâmplase.

Așa ajunse la al doilea gard, pe care nu-l sări bine, că dădu cu ochii de al lui Bojoc, care aștepta de mai bine de

un ceas, fumând țigară de la țigară, cu privirea ațintită spre casă, tresărind la fiecare zgomot, urmărind umbrele care i se păreau lui că fug prin grădină, dar, de pomană! Tocmai când, plictisit, voia să plece acasă, se pomeni cu Nicu al lui Crețu!

— Ei, ce-ai făcut? îl întrebă el - curios, dar și speriat de neașteptata apariție a prietenului său.

Nicu al lui Crețu se așeză pe buza șanțului și își rezemă capul de ridicătura de pământ pe care stătuse al lui Bojoc, cât timp el cotrobăise cu privirile prin spatele casei lui Marin Tudor. Voia să-și mai tragă sufletul și să-și pipăie rănile căpătate de pe urma căzăturii. De altfel, nici nu mai credea că al lui Bojoc o să-l aștepte. Nu se aflase prin împrejurimi când sărise gardul și prima reacție când l-a zărit a fost o enervare la culme, întrebându-se de ce se vâră și ăsta în treburile lui?! Aprinse o țigară și scuipă în silă. Constată că i se făcuse sete. Țuica și emoțiile erau de vină, dar și omul care nu-l lăsa să respire.

— Am făcut pe dracu'! spuse el în cele din urmă. Nu vezi?!

Și-i arătă fața și mâinile.

În clipa aceea, un zâmbet larg se putea vedea pe fața lui Bojoc, timp în care Nicu al lui Crețu căuta tulburat batista. Rănile începuseră să-l usture.

„Dacă s-a atins și de un cui ruginit, ceea ce nu era imposibil, are să vadă el pe dracu'!", gândea al lui Bojoc, fericit într-un fel că auzise toate astea chiar din gura lui Nicu al lui Crețu.

Liniștea se lăsase peste case. Ici-colo se mai zărea câte o lumină și se mai auzea vocea unui om întârziat.

Al lui Bojoc, după ce aflase ce s-a întâmplat, deodată, hotărâse că el nu mai are ce căuta la ora aceea acolo, și plecase.

Nicu al lui Crețu rămase țintuit locului, dar nu se dădea bătut! Pândea momentul când Omul cu merticul va ieși. Dacă va mai ieși în noaptea asta, gândea el, urmărind orice

mișcare și ciulind urechile la fiecare zgomot, așa cum nu de mult făcuse al lui Bojoc când îl așteptase. Ieșea în drum când i se părea că vine cineva, apoi se retrăgea în cotlonul lui întunecos.

Între timp trecuse o bătrână, apoi un copil puțin speriat de apariția sa și, în cele din urmă, o brișcă. În brișcă, culmea! Se aflau un bărbat și o femeie. Bărbatul îi spunea ceva femeii, iar ea râdea strident. Nicu al lui Crețu îi auzi vorbind, până când brișca trasă de un cal negru dădu colțul și se pierdu în drumul cel mare al satului.

Prin cap îi treceau fel de fel de gânduri. I se păruse că pe capră se aflau Omul cu merticul și Maria; ea râdea sub bolta aceea înstelată, iar Zilierul îi șoptea ceva la ureche, în timp ce el aștepta aici. Curând se miră chiar el de câte îi tunau prin minte atât cu privire la Maria cât și la brișca aceea care parcă, pentru a-l învenina și mai mult, se întoarse înapoi și trecu din nou pe lângă el; dar, de data aceasta, pe capră se afla numai bărbatul. Calul mergea liniștit. Omul îl lăsase în voia lui, deși era atât de târziu.

Doar de la bufet se auzeau voci și răzbătea o larmă care îl mai liniștea. Dovadă că orele nu erau chiar așa de înaintate.

— Hei, stai un pic! strigă la un moment dat, gâtuit de emoția, Nicu al lui Crețu.

Luat de gânduri, era să-l scape tocmai pe cel așteptat!

Într-adevăr, umbra care se apropia era chiar Omul cu merticul!

— Ce-ai făcut? îl întrebă el.

— Cu cine?

— Cum, cu cine? Cu Maria!

— Mai nimic… A spus să mai aștept, șopti Omul cu merticul.

Și se îndepărtă cu Nicu al lui Crețu șchiopătând după el.

Curând auziră un strigăt, apoi un zgomot de sticlă spartă. Bețivii, plecați în număr mare de la bufet, loveau geamurile Mariei cu pietre! Zarva se întețea.

— Poftim, uite ce fac acum! zise Nicu al lui Crețu. De ce fac asta? De ce?! se văită el.

Omul cu merticul păli.

— Și vrei să zici că nu știai nimic?

— Nu, zău că nu știam! se apără el. Dar dacă nu te-ai fi dus tu la ea, nu i s-ar fi întâmplat asta.

În clipa aceea se auzi un strigăt. Era strigătul disperat al Mariei! Îl recunoscuse! Se ridicase deasupra larmei. Cerea ajutor!

Omul cu merticul tremura. I se urcase tot sângele în cap!

— Mă duc! zise el, și dădu să fugă.

Dar cineva îl ținea strâns de mână. Era tot Nicu al lui Crețu.

— Nu te du! strigă el. Nu te du, că te omoară și pe tine!

— Dar ce, pe ea au omorât-o? strigă omul gâtuit de emoție.

— Nu știu!… Nu cred!…

Cu toate acestea, Omul cu merticul se smulse din mâinile lui Nicu al lui Crețu și o apucă spre casa Mariei.

Îi văzu și el pe oamenii aceia beți, dând cu pietre și foind în toate părțile. Apoi auzi din nou țipetele Mariei. Țipetele acelea parcă îi săgetau inima.

— Nu dați, fraților! Nu dați, că-i omorâți copiii! gemea și striga el.

— Și ce importanță are! zise unul.

— Ba, vom da! spuse altul. Până îi vom omorî pe toți!

— Nu ne vom lăsa până nu-l vom scoate și pe ăla din burta stricatei! Pe noi, ăsta mai ales ne interesează! adăugă un al treilea. Dar tu cine ești, mă, de-i iei apărarea? întrebă tot el.

Unul dintre bețivani îl prinse de guler. Altul scăpără chibritul. Sub pâlpâirea flăcării, chipul umed al Omului cu merticul tremura.

— Nu dați, fraților, nu dați! se auzi din nou glasul său.

— Aha, Veneticul! făcură ei.

Și se porniră pe râs.

— Păi… noi pe tine te căutam!

Omul cu merticul era de-a dreptul năucit. În glasul ultim îl recunoscu pe al lui Bojoc. Și parcă și Nicu al lui Crețu era pe acolo. Striga și el. Îi zări fața la flacăra chibritului.

Zarva parcă se mai liniștise. Dar se înșela. Era liniștea dinaintea furtunii! Chipurile acelea negre își permiseseră un moment o odihnă binemeritată din punctul lor de vedere. Curând, însă, momentul acela trecu.

— Hai! ziseră ei atunci, și o porniră spre râu.

O dată cu plecarea lor, zgomotele și țipetele se stinseră și o beznă desăvârșită se întinse peste tot.

În bezna aceea se treziră treptat toți cei rămași fără apărare după dispariția lui Marin Tudor. Se învârteau prin casă, înfricoșați și năuci. Curând se auzi Maria jelind.

Omul cu merticul își îndesă pălăria pe cap. Brusc, i se făcuse frig!

*

Era înconjurat de întreaga ceată și nu avea cum să fugă fără să fie prins. Râul însă era departe și el mai credea că va întâlni în drum vreun om.

Trecu peste niște pietre și auzi hurducăielile cetei în urma lui. Erau mult mai mulți decât bănuise la început.

Cineva scăpăra chibrite la capătul uliței. Și gândi că-l va salva acel om. Dar trecu și de acel loc, unde zărise luminile și ceata hurducăi din nou.

Doar orizontul se înroșise nițel! Asta era adevărat. Nu se înșelase! Lumina aceea mai licărea încă înaintea ochilor săi.

Apoi văzu o casă luminată. Ochii lui căzură pe lumina aceea. Dar așa cum se înșelase că la capătul uliței se afla un om, se înșela și de data asta. Și ieși din sat.

I se păru acum că drumul se leagănă și că o dată cu el se leagănă întreaga ceată. Dar drumul se liniști. Stătu nițel în

cumpănă și în curând auzi râul. Se răsucea zgomotos în întuneric.

Voi să strige, dar strigătul i se frânse pe oglinda apei din ce în ce mai tulburi…

A doua zi Omul a fost găsit mort pe malul râului cu merticul lângă el!…

Fugarul

Gâfâitul omului de la carieră, cât și precipitarea cu care rostise puținele cuvinte la plecare îl îngrijorau pe Petrică Bene, dar nu și pe femeia al cărei nume îi amintea de soția lui, uitată pentru o vreme într-un sat depărtat.

Noua Marie îl privi o clipă zâmbind întrucâtva misterios, apoi îi făcu semn s-o urmeze.

— Să nu te temi de nimic! zise ea. Sunt singură…

— Singură?! se miră Petrică Bene.

Se îndreptau spre casa ei. O poartă puțin lăsată, cu un zăvor ruginit; gardurile putrede și îmbibate de apă, salba de grădini pustiite de toamnă îi dădeau impresia că merge spre un loc umed și întunecos. Asta îi aminti de o scenă asemănătoare petrecută în timpul războiului care abia se sfârșise. Gardurile erau tot așa, vraiște, curtea noroioasă și plină de bălți, trezindu-ți aceeași senzație de pustiu; dar femeia era mult mai frumoasă și o făcea din teamă, pe când de data asta el era cel înfricoșat, în timp ce ea mergea înainte fără să-i pese de nimic. Era singură. Culesese și ea un bărbat necunoscut și se întorcea acum spre casă, fericită, dar cu o senzație de gol în suflet.

Mică și tăcută, la capătul aleii noroioase, ca o tristă fantomă ieșită în cale să le dea binețe, se vedea în sfârșit casa! Semăna cu locuința unei bătrâne.

Femeia se opri, de parcă ar fi vrut să-și tragă sufletul. Privi în urmă, așteptând să-l mai zărească pe omul de la carieră pe alee. Avea același zâmbet întipărit pe chip, iar ochii îi străluceau.

— Acum Vasile a ajuns acasă, zise ea.

Apoi urcă scara și descuie ușa. Dar văzând că omul care

o însoțea întârzie pe sală, îi făcu semn să intre.

Petrică Bene pătrunse înăuntru și primul lucru pe care îl văzu fură bocancii mari și plini de noroi ai femeii.

— Te rog să mă ierți! se scuză ea și, luând bocancii, îi ascunse într-un colț al odăii. Când vin de la carieră vreau să scap cât mai repede de ei, continuă Maria, încercând să ascundă și alte lucruri puse la întâmplare.

Lumina le descoperise fețele și fiecare din ei făcea eforturi ca să treacă cu bine acest moment de acomodare. Cu toate astea, se spionau unul pe altul, neputând rezista unei tentații firești de a se cunoaște. La un moment dat femeia tresări:

— Ce sunt astea? întrebă ea.

— Nimic… răspunse Petrică Bene, ascunzându-și mâinile la spate.

— Te-au schingiuit? întrebă Maria după un timp.

— Nu!… Nu!… răspunse el.

Femeia îi luă mâna și i-o trase ușor spre ea. După mai multe insistențe, el își descleștă degetele. I se păru că le descleștase chiar Maria, dar fără să depună efort. Cum de nu le văzuse ea până atunci? Omul acesta suferise, nu glumă! Degetele lui erau boante, iar cârpele cu care erau învelite le făceau și mai urâte.

Le mai privi o dată, apoi se ridică și puse un vas cu apă pe foc.

— Trebuie! Trebuie, neapărat! spunea ea, în timp ce turna apa într-un lighean.

Petrică Bene își scoase bandajele și își vârî degetele în apă. Între timp, femeia dispăruse! Apăru după o vreme cu niște bandaje adevărate în mână.

— Noi, cei care lucrăm la carieră, avem tot ce ne trebuie, pentru că zilnic se rănește câte unul; ba cade o piatră, ba alunecă cineva! Știi, și mie mi s-a-ntâmplat odată ceva. Uite! Și, ridicându-și poalele, îi arătă un semn deasupra genunchiului. Era o pată mică și roșiatică, greu de identificat, pe care Petrică Bene puse mâna.

Femeia își dădu drumul poalelor, și semnul acela aproape imaginar dispăru ca prin minune.

— Săpunul! zise ea. Și-i întinse săpunul.

Nu avea unde să facă baie, dar, treptat, trebuia să se spele pe tot corpul. Baie exista numai la carieră. Mâine ar fi putut să meargă acolo. Dar după câte se întâmplaseră, era puțin probabil că ar mai putea trece pe la carieră.

Femeia vorbea cu atâta însuflețire despre baie, încât omul nu observă când ea îi întinse prosopul, vârând din camera cealaltă o mână pe ușă:

— Prosopul! a fost nevoită să strige.

Petrică Bene tresări. Era aproape gol! Și deși se simțea copleșit de rușine, luă prosopul din mâna femeii.

Atunci, în mintea lui apăru din nou momentul când cei trei subalterni ai domnului Blajinu își bătuseră joc de el, voind să-l îmbăieze în râul acela care curgea vertiginos la vale și cum el, la un moment dat, de teama lor și a rugilor în care intenționau să-l arunce, fugise! Nu înțelegea de ce trebuiau să-l îmbăieze, cu toate că acum se gândea cu o curiozitate sporită la baia de la carieră. Bolovani arși în foc și abur mult erau ceea ce lui i-ar fi trebuit ca nimeni să nu-i vadă goliciunea. De altfel, și acum era extrem de frământat. De ce voia și ea să-l îmbăieze?!

De dincolo auzi o respirație întretăiată. Probabil că era a femeii; îl urmărea de undeva sau privea prin ușa crăpată. Nu înțelegea de ce voia să-l spele. Niciodată o femeie, nici Maria cea adevărată, nu-l pusese la început și nici după aceea să facă asta! Dar dacă ea îi ceruse, probabil că era nevoie; poate că mirosea urât, că „pute” - așa cum spusese Roșcovanul. Dar ce-i păsa lui? Ce, pământul nu miroase? Și cât de bun e! Mirosea și el, și pământul. Fiecare, în felul său.

Dincolo se auzi din nou o agitație, și vocea femeii:

— Gata? întreabă ea.

— Gata! răspunse el.

Luat de gânduri, uitase că terminase cu spălatul. De

altfel, atât arătarea semnului, cât și alte lucruri care au urmat Maria le săvârșise într-un chip atât de firesc, încât Petrică Bene rămase uluit, iar după o vreme începu să se simtă mai bine.

Când femeia a descoperit și alte semne rămase pe viață sau numai pentru un timp de la „prietenii” săi, s-a înnegurat din nou. Erau vizibile, ușor de observat, căci dacă ar putea să le vadă și pe celelalte!... gândi Petrică Bene, de-a dreptul s-ar îngrozi! Se purta cu el ca o mamă, întristându-se de fiecare dată când îl privea.

— Te-au rănit și te-au umilit! repeta ea tot timpul, mângâindu-i ușor mâinile.

Apoi se retrase și se așeză pe un scaun. Își rezemă fruntea în podul palmei, lăsând să se vadă părul strâns într-un coc destul de neglijent. Stătu o vreme nemișcată. Minutele se scurgeau greu. Încăperea se răcise.

— Un moment! zise ea în cele din urmă, și dispăru.

Nu trecu mult, și din camera de unde a adus bandajele reapăru o Marie complet schimbată! Își pusese pe ea tot ce avea mai frumos: rochia de sărbătoare, pantofii cu toc și, pe deasupra, își dăduse drumul părului și-l pieptănase.

*

...Ploaia bătea afară fără încetare și Petrică Bene, trezit parcă dintr-un somn lung, deschise ochii. Privi în jur și revăzu bocancii aceia mari și plini de noroi ai femeii; se aflau tot în mijlocul odăii și nu știa cine îi adusese înapoi. În timp ce ea stătea cu spatele la el și dormea, i se părea acum cu totul altă ființă; trăsăturile ei din somn nu semănau, aproape deloc cu cele pe care le avea când era trează. Acum i se părea cu totul străină, cum toate i se păreau străine în jur. O dâră de lumină galbenă și murdară străbătea casa, iar în dâra aceea de lumină descoperea interiorul cu obiectele lui mici și statornice; fiecare lucru i se înfățișa micșorat în raport cu propria lui mărime. Și în

această imagine se vedea pe el, își vedea propria sa condiție - părere întărită și mai mult de câteva lucruri care arătau de-a dreptul mutilate, cât și de frigul care se lăsase în încăpere. Stătu așa o vreme, plimbându-și ochii de pe un lucru pe altul și nu știa când îi trecuse prin cap să cerceteze casa aceea mică, cu tavanul scund și vălurit, și cu ferestre înguste, asemănătoare unor ochi, care așteptai dintr-o clipă în alta să se stingă, cum de altfel nu știa ce forțe oarbe îl îndemnaseră să deschidă ușa și să urmărească împrejurimile, oprindu-și respirația pentru a-și da seama ce lucruri necunoscute lui ar putea să se mai petreacă în preajmă și să constate că e tăcere și nu se întâmplă nimic care să-l neliniștească; doar în depărtare se auzeau zgomote și se vedeau lumini; erau zgomotele și luminile de la carieră.

Mai întârzie puțin, dar frigul îl alungă în casă, lângă femeia al cărei trup din nou dogorea. Se încălzea și se răcea! Observase asta o bună bucată din noapte, după cum i se aprindeau și i se stingeau poftele. O asemenea ciudățenie nu mai cunoscuse niciodată. Uneori își deschidea ochii și privea în tavan. Alteori dormea dusă. Câteodată murmura vreun cuvânt pe care el nu-l înțelegea; probabil că i se adresa lui sau unei ființe cu totul necunoscute. De câteva ori vorbise cu el, își dăduse bine seama. Erau lucruri care îi priveau numai pe ei. Unul însă îl privea numai pe el! Îl întrebase dacă nu ar vrea să lucreze la carieră… cu ea… amândoi!

Petrică Bene mormăise ceva, nu-și dădea bine seama că se dăduse jos din pat începând să se miște prin încăpere. „La carieră”, repetă ea atunci întrebarea, de parcă ar fi vrut să se facă mai bine înțeleasă (sau el să înțeleagă mai bine, ceea ce era tot una!). Probabil că de aceea voise să audă zgomotele și să vadă luminile carierei.

Se întinse din nou în pat și adormi. Când se trezi, și femeia era trează.

— Ei, ce zici? Apoi se culcă la loc.

Tot astfel s-a desfășurat și a doua parte din noapte, schimbându-și locurile și mormăind câte ceva, care cel puțin în aparență părea de neînțeles. Când ea stătea rezemată într-un cot și îi vorbea, urmărindu-l în timp ce el era întins, cu ochii închiși; când el, ca la un strigăt, sărea din pat, ca nu peste multă vreme să-și dea seama că n-a fost nimic și că femeia doarme! Între aceste două stări, care alternau, se așterneau scurte momente de liniște.

După un asemenea moment, Petrică Bene se trezi, și intră în panică. Femeia nu mai era lângă el! O găsi, în sfârșit, în cealaltă încăpere. Se îmbrăcase din nou în hainele de sărbătoare. Îl privea cu ochii ei triști și cu zâmbetul puțin obosit. El se uita la ea, din ce în ce mai tulburat. Maria iară se dezbrăcă.

Umbrele se ridicau din încăpere, iar zorii începură să le descopere fețele, când pe sală se auziră niște zgomote.

Cei doi priviră spre ușă, speriați!

*

Un chip de copil mic cât un pumn apăru într-unul din ochiurile ferestrei. Privi o clipă înăuntru, apoi coborî în grabă scările.

Petrică Bene sări din pat și se retrase într-un colț al încăperii. Apariția copilului îl neliniștise peste măsură.

— E nepotul meu, încercă Maria să-l liniștească. Ce l-o fi apucat să vină iarăși cu noaptea-n cap?

Își plecă privirile, apoi adăugă:

— E singur, săracul!

— Singur? se miră el.

— Da, singur! repetă femeia. Tatăl lui a fost luat, și sora mea a fugit!…

— De ce? Unde?

— Nu știu!

Petrică Bene tăcu. Acum își amintea el bine. Chipul acela al copilului îl mai văzuse undeva. El se oferise să

cheme jandarmul, la cârciumă! Și după ce se întorsese întristat că nu-l găsise, se așezase într-un colț și-l urmărise tot timpul. Ce avea cu el? Ce-i făcuse? Nu-și dădea seama. Ochii aceia ai copilului îl tulburaseră toată seara, mai mult chiar decât întâmplarea petrecută acolo. Uitase de el și acum, pe nepusă masă, reapăruse!

Maria nu se grăbea și nu dădea semne de neliniște. Nepotul ei venea adesea la ore neprevăzute și privea pe geam. Mai ales când cineva era la ea. Asta o mai făcuse de nenumărate ori, când venea Vasile. Și copilul tot așa fugea.

Între timp el ajunsese la poartă. Acolo era o femeie. Văzându-l că plânge, l-a întrebat ce s-a-ntâmplat, iar el i-a răspuns, printre lacrimi, că e un om la mătușă-sa. Rămase lângă stâlpul porții și continua să plângă. Ceva nelămurit se petrecea cu el. Nu știa exact: din pricina străinului, sau pentru că o văzuse pe mătușă-sa goală! Și acum, acel ceva nelămurit se transformase în spaimă și în ură pentru cei doi.

Femeia se uita la el, fără să cunoască ce se petrecea în sufletul acela fragil, în jurul căruia se strângeau ceața și neînțelegerea. Îi venea să-l dea dracului și să-și vadă de-ale ei. Pornise cu treabă prin sat, dar se reținu, văzându-l pe băiat plângând.

— Întoarce-te înapoi, în casă! îl îndemnă ea.

— Nu, nu mă duc! zise băiatul.

Și dădu să fugă.

— Ia stai, mă! Ia stai un pic! strigă femeia.

Băiatul se opri. Femeia îl privi galeș, întrebându-l mieros:

— Și… ce făceau înăuntru? Hai, spune-mi și mie, ce făceau ei acolo?

Dar văzând nedumerirea care se citea pe chipul băiatului, adăugă:

— Mă, noi ne cunoaștem de mult… Aș putea să te chem și pe la mine… Nu fii prost, spune-mi!

Și vârându-și mâna în buzunarul șorțului, scoase un măr

și i-l întinse.

Băiatul se uita când la măr, când la femeie. Urii nutrite pentru cei doi, i se adăuga acum nedumerirea. Cu toate astea, luă mărul. Femeia îl îndemnă să-l mănânce. Susținea că îl păstrase special pentru el. Copilul începu să muște din măr, dar amintindu-și ce-i ceruse să povestească, izbucni din nou în plâns.

— Nu! Nu! gemea și striga el, cu fața scăldată în lacrimi.

— Mă, dar nebun mai ești! spuse în cele din urmă femeia. Mănâncă-l tot! Auzi? Mai am un coș acasă…

— De mere? întrebă copilul.

— Da, de mere! Și pe toate ți le dau ție!

Și-și trecu mâna prin părul lui.

— Hai, acuma! zise ea.

— Acuma?… întrebă nedumerit copilul.

— Da, acuma!

Începuse să picure și femeia strângea cât mai aproape trupul slab și rece al băiatului.

— Și mai am ceva… continuă ea. Dar nu te neliniști, ai să vezi tu…

*

Petrică Bene tresări! Pe o policioară așezată între un ochi de geam, care dădea spre grădină, și o cusătură înrămată, ceasul suna de zor.

— Am uitat să-i pun piedica! se scuză Maria. Nu te neliniști.

Îi povestise lui Petrică Bene mai multe despre copil. Și acuma, după ce se îmbrăcase, își făcea de lucru prin casă. Între timp mai aducea vorba despre sora ei, despre bărbatul care fusese luat din pricina unor pâre și despre casa lor. Curtea, grajdul, grădina, toate erau vraiște. Doar ea, din când în când, mai trecea pe acolo, dar destul de rar.

Maria însă nu-și lua ochii de la policioara pe care era

așezat ceasul.

— El a făcut-o, Vasile, fratele meu! Și nu numai policioara! Uite, și asta! adăugă femeia, arătându-i o solniță mare, cu o puzderie de încrustături, aplicată și ea pe celălalt perete, în apropierea sobei. Acolo se mai afla un raft, plin cu fel de fel de obiecte necesare gospodăriei, probabil făcut tot de Vasile. Printre ele se puteau distinge o pilă, un ibric și un mănunchi de lumânări. De mai multă vreme, pe deasupra lor se plimbau mâinile Mariei.

— Cuțitul! șopti ea. Unde-oi fi pus cuțitul?

Privi prin încăpere.

Cuțitul se afla în mâna lui Petrică Bene.

Maria zâmbi.

— Oh, întotdeauna uit unde-mi pun lucrurile!

Voia să pună masa și avea nevoie de cuțit, ca să taie pâinea. Cuțitul însă era bont și luând pila din raft el începu să-l ascută. Strânse cuțitul în mâna stângă, îl sprijini de tăblia patului, apoi luă pila cu dreapta și începu s-o treacă peste lamă.

— Ți-e frică? îl întrebă Maria.

— De cine? A, nu!…

— Ți-am spus, copilul…

Petrică Bene a vrut să-i spună că trebuia să se ducă după el, dar nu știa de ce n-o făcuse. Dacă e așa cum a spus Maria, atunci totul e în regulă. Era încă devreme, iar Rotofei jandarmul, după câte îl încredințase tot ea, plecase. Și apoi, nu-i era chiar așa de ușor să se despartă de Maria.

Se aplecă din nou deasupra cuțitului și, curând, de sub pilă apăru ascuțișul lui strălucitor. Apoi i-l întinse Mariei, care-l privi cu atenție.

— Ptiu! se miră ea. Acum poți să tai și oameni cu el, nu numai pâine!

După un timp, îl întrebă:

— Ai putea tăia un om?

Petrică Bene tresări din nou.

— Pe cine?

— Un om!... Nu știu, zic și eu așa...

— Nu știu... Nu cred... Pentru unii e ușor, dar pentru mine...

Maria îl privea drept în ochi.

— Uite, cuțitul ăsta mi l-a adus tot el!

Și același zâmbet i-a apărut pe față. Mai urmări câteva clipe cuțitul, apoi ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic, începu să taie pâine cu el.

Cât timp a durat masa, niciunul nu a scos o vorbă. Amândoi se gândeau la omul de la carieră. Maria îl asigurase că va trebui să vină curând.

Petrică Bene era neliniștit! Timpul trecuse pe nesimțite... Se ridică de la masă și se spălă pe mâini. Căută cu privirea în jur, dar pe pereți nu zări nicio icoană. Își făcu totuși semnul crucii.

„Oare pe cine vrea Maria să tai? Ce-o fi toată povestea asta cu cuțitul? Și de ce amintește atât de des de omul de la carieră?" - se întreba el.

Gândurile îi fură brusc întrerupte de un strigăt al femeii. Găsise o țigară pe pervazul ferestrei!

„Oare tot de la Vasile era și asta?"

Intuise bine. Era tot de la el! Îi căzuse din pachet și ea o pusese pe fereastră.

— O iei? îl întrebă Maria.

Petrică Bene o luă, și dând roată încăperii se gândi: „Oare ce-o mai fi de-al lui pe-aici?".

— E cam udă, adăugă femeia.

— Este! confirmă fugarul. Dar nu înțeleg un lucru.

— Ce anume?

Răspunsul femeii veni târziu, timp în care ceasul mai sunase o dată, prelung, strident!

Omul tresări din nou, iar femeia îl asigură că ceasul e cam stricat. Sună și când nu trebuie!

— Nu înțeleg, reluă el, la cine te gândeai?

— Când?

— Când m-ai întrebat dacă pot tăia un om!… Că trebuie să te fi gândit la cineva!

Femeia scoase un oh, sau un ah! Acum se dumirise.

— La cine să mă gândesc!… La nimeni! spuse ea într-un târziu.

— Cum, la nimeni?!

— Chiar așa! La nimeni!

— Nu știam…

— Ce nu știai?

— Că nu te-ai gândit la nimeni…

Minutele treceau greu și Petrică Bene se plimba dintr-o parte în alta a odăii. Își aminti în cele din urmă de țigara pe care i-o dăduse Maria, o aprinse și începu să tragă cu sete din ea. Și un miros pătrunzător de tutun se răspândi în încăpere.

*

Fugarul străbătu cu pași mari ulița, până ajunse la marginea satului, dar neștiind în ce parte s-o apuce, se îndepărtă nițel de șosea și rămase în așteptare. Era destul de agitat. Tot ce i se întâmplase îl tulburase peste măsură. În urechi îi mai sunau vorbele Mariei și parcă o mai vedea înaintea ochilor.

Dar nu trecu niciun minut și auzi un zgomot! Din tufișul din apropiere apăru chipul mic și chinuit al copilului care-l urmărise tot timpul.

— Te-am prins! îl somă el.

— M-ai prins? repetă uluit Petrică Bene.

— Da! strigă copilul.

Vorbele lui erau repezi, aproape stridente, iar ochii îi scânteiau.

— Să nu faci nicio mișcare, mai adăugă, că altfel te lovesc cu piatra!

Petrică Bene zâmbi. „Un copil! Ce poate să-mi facă?”, gândi el și făcu un pas înainte. O piatră însă îi zbârnâi pe la

ureche.

— Ți-am spus-o! se auzi din nou glasul copilului. A doua oară n-am să ți-o mai spun.

Petrică Bene se opri. Era de-a dreptul încurcat. Cum se putea ca un om în toată firea să fie țintuit locului de un mucos? Și uite că se putea! Iar în jur nu exista nimic, vreun băț sau vreo piatră cu care să-l amenințe și el. Pentru a-l imobiliza ar fi trebuit să înfrunte ploaia de pietre. Să fugă ar fi fost rușinos.

— Și ce ți-am făcut eu? încercă el să încheie pact cu mucosul.

— Nimic! răspunse acesta.

— Atunci, ce ai cu mine? întrebă Petrică Bene enervat. Nu-ți dai seama că eu sunt mai mare decât tine?

Copilul zâmbi.

— Nu mi-e frică!

— Bine, să zicem că nu ți-e frică, fu nevoit fugarul să accepte argumentul micului său agresor, dar tot nu mi-ai spus ce ai cu mine?

— Vreau să te predau!

— Să mă predai?! se miră Petrică Bene. Și tu?

— Dar cine mai vrea să te predea?

— Vasile și Maria!

Un nou zâmbet înflori pe chipul copilului. Probabil că era fericit, că mai voiau și alții să-l predea.

— Și ce câștigi din asta? îl întrebă Petrică Bene.

— Te predau în locul tatălui meu!

Acum Petrică Ciobanu înțelese tot tâlcul acestei întâmplări.

— Și tu crezi că se poate? mai întrebă el.

— Cred! Dar de ce te miști? Ți-am spus doar să nu te miști!

— N-are importanță că mă mișc sau nu. Important este că nu se poate!

— Ba da! Se poate! Se poate! se auzi strigătul isteric al copilului și în clipa aceea, de furie, slobozi o altă piatră

care trecu la câțiva centimetri de urechea lui Petrică Bene.

— Dar tu vrei să mă lovești cu adevărat! zise acesta. Nu glumești! Ți-am spus doar că nu se poate. Chiar dacă m-aș duce eu singur și le-aș spune. Este imposibil! Atunci, de ce insiști?

— Aș vrea să-ți fac o rană! zise după un timp copilul.

— O rană?! se miră fugarul.

— Da, o rană cât de mică!

— Dar am destule!

Și-i arătă degetele bandajate de Maria.

Copilul nu dădu răspuns. Părea încurcat. Curând chipul lui se lumină.

— Da, dar eu nu ți-am făcut niciuna! zise el, strângând piatra în mână. Și-apoi te-am prins, și vreau să te predau. Așa vreau eu!

Și în clipa aceea slobozi o altă piatră.

Petrică Bene se feri. Piatra, de data asta, fu aruncată drept la țintă!

— Dar de ce te miști?! strigă el. Nu ți-am spus să nu te miști?!

Petrică Bene se întristă. Jocul se sfârșise. Tot ce se întâmpla era întru totul serios.

Copilul scoase o altă piatră din buzunar.

— Cum să nu mă mișc, când tu vrei să mă lovești? Să-mi faci o rană „cât de mică”, dar să-mi faci! mai făcu el o încercare.

Copilul zâmbi. Părea mai relaxat.

— Dacă nu te miști, nici eu n-am să mai dau.

Între timp copilul se așezase lângă tufiș, însă gata oricând să se ridice în picioare, la orice mișcare a ostatecului său.

Trecură câteva minute.

— Ei, acum ce facem? întrebă Petrică Bene.

— Nimic! zise copilul. Așteptăm! Trebuie să treacă unul de-ai noștri din sat pe-aici. Poate trec doi sau mai mulți, că ești destul de mare și unul singur nu e de-ajuns. Da’, după

câte văd - adăugă el râzând -, ești mai fricos decât mi-aș fi închipuit. Ptiu! își manifestă el mai departe disprețul față de ostatec. Ce-au avut ăia cu mata de te-au închis? Că nu ești în stare să faci nimănui rău. Nu ești în stare de nimic! Nu faci nici măcar cât o ceapă degerată.

— Păi, aia e, că nici eu nu știu ce le-am făcut! zise Petrică Bene lăsându-se definitiv pradă jocului. Dar taică-tău ce a făcut de-a fost luat?

— Hm! Tata? făcu copilul. Tata a făcut el ce-a făcut. În orice caz nu se compară cu dumneata!

— Dar ce a făcut?

— S-a dat cu ăilalți! Adică a făcut politică de-aia proastă…

— De unde știi asta?

— Știu eu! zise el. Cel puțin așa se spune…

— Dar cine a spus?

— Rotofei și un om care a trecut pe aici prin sat și te căuta pe dumneata. Lui ar trebui să te predau. Ce te-au mai căutat! Se dădeau de ceasul morții! Dar ai dispărut. Și Rotofei a dispărut! Unde să dau de el? Cu siguranță că i-ar fi dat drumul lui tata. Dar nu te-am prins când trebuia! Totul se întâmplă cu mult mai târziu în lumea asta! sfârși copilul, cu tristețe în glas. Și din nou chipul lui se crispă.

— Mă rog, mă rog! făcu Petrică Bene. S-ar putea… Asta o cred ei. Dar tu, tu ce crezi?

— Eu? întrebă copilul. Eu cred că n-a făcut nimic… Dar de ce mă întrebi asta? adăugă el. Vrei să câștigi timp? Nu, nu se poate! Nu-ți merge cu mine! Ți-am spus că te predau, și pace!

Chipul i se crispase din nou, iar glasul i se înăsprise.

— Nu ți-e teamă de mine? reluă Petrică Bene.

— Nu!

— Nici de Maria?

— Nici de ea!

— Atunci, de cine ți-e ție teamă?

Copilul tăcu. Privi țintă într-un punct fix.

— Mi-e frică de un câine! recunoscu el. Dar asta nu te privește pe dumneata! Și începu din nou să râdă.

Petrică Bene se înfurie.

— Știi că aș putea să-ți dau două palme? Eu m-am jucat cu tine, dar acum nu vreau să mă mai joc!

— Auzi, joc! râse din nou ironic copilul. Eu îi spun că-l predau, și el nu mă crede! Bună treabă, n-am ce zice! Dar ce, crezi că eu am vorbit de pomană până acum?! Vino și lovește-mă, dacă-ți dă mâna!

Și făcând un pas, întinse obrazul mic și palid. Stătu așa vreo câteva clipe, cu ochii ațintiți în ochii lui Petrică Bene, apoi zise:

— Vezi că nu dai? Ți-e frică! Asta e! Nu de pomană am zis eu că nu faci nici cât o ceapă degerată! Și, pe deasupra, mai ești și fricos! Mamă, Doamne! Și își reluă poziția aceea de paznic, de la început.

„Cu ăsta nu merge, - își zise Petrică Bene - poți să-l iei oricum, că el știa una și bună!”. Și privind de-a lungul șoselei, văzu un om înaintând.

— Uite! zise fericit copilul. Unul deja a sosit! După el vor veni și alții. N-avea teamă, că în curând vor fi aici destui!

Fugarul dădu semne de agitație.

— Ți-am spus să nu te miști! strigă la el copilul. Stai așa, ai să vezi! Nici nu-ți trece prin cap ce-o să ți se întâmple!… O să fii lovit! Da, lovit! îi prevestea el lui Petrică Bene. O să fii plin de răni!… Da! Da!…

— Taci! strigă Petrică Bene.

— …Și vei spune totul! Da! Da! Totul! Dar nici așa nu te vor ierta! O să fii dus…

— Taci! strigă încă o dată Petrică Bene. N-auzi? Taci! Taci! Taci o dată, încetează!

Dar copilul nu înceta. Descoperea noi și noi chinuri prin care urma să treacă Petrică Bene.

— Acum o să fie aici tot satul. Chiar și domnul Subu și toți ceilalți! Ce, crezi că au plecat? Nu! Stau prin apropiere și abia așteaptă să te prindă! Cu tine nu e de glumit! Tata -

oftă el - o să se întoarcă! Da, da! O să se întoarcă!

— Nu ți-am spus că nu se poate? se auzi vocea jalnică a lui Petrică Bene. Nu ți-am spus că e imposibil?! De ce? De ce!? striga el, ducându-și mâinile la urechi să nu mai audă.

Dar tot ceea ce-i spunea micul agresor îi răzbătea mai departe în urechi, și un vuiet cumplit îi cuprinsese capul. Iar chipul copilului îi juca pe dinainte într-un mod cu totul diabolic; mișcarea buzelor lui îi transmitea ceva insuportabil, mortal!

Curând se văzu statura lui Vasile pe mijlocul șoselei, iar chipul copilului se întristă. Uriașul înainta cu pași mari și ceva îi flutura sub braț. Era lodenul! Străbătuse tot satul cu el în mână, înfruntând murmurul și chicotelile oamenilor, și acum se îndrepta spre locul unde se afla Petrică Bene, chinuit de copil.

Copilul ieși înaintea omului de la carieră și Petrică Bene, brusc, se liniști. Trăise una dintre cele mai cumplite întâmplări prin care trecuse vreodată.

— Ce e? Ce s-a întâmplat? întrebă uriașul.

— Nimic! Nimic!... zise copilul. L-am ținut!... L-am păstrat!... Trebuia!... Era nevoie!

Uriașul tăcu. Abia își mai trăgea sufletul. Dar văzând chipul răvășit al lui Petrică Bene, îi făcu un semn copilului:

— Pleacă de-aici! zise el. N-auzi?! Pleacă de-aici!

Copilul înclină capul. Fața i se umezise - semn că-i dăduseră lacrimile.

— Mă duc! zise el.

Apoi începu să îngâne:

— Cu toții sunteți vinovați! Da, da! Cu toții!...

Și dispăru.

Un om singur

Localul era plin. De la mese oamenii își trimeteau saluturi sau discutau aprins privindu-se față în față, susținând cele mai banale sau, dimpotrivă, cele mai năstrușnice lucruri de care acasă nu aveau timp. Câte unul sau mai mulți deodată cădeau pe gânduri, eliminați parcă dintr-o cursă căreia nu-i puteau face față. Un murmur se țesea în jur, neprevăzut și neliniștitor.

Printre ei putea fi văzut un tânăr. Venise la local neînsoțit de nimeni și, ca orice om singur, se așezase la o masă mai retrasă. Scăpase cu câteva ore mai devreme de la slujbă și de acolo, din colțul său, urmărea cu o curiozitate nefirească pe cei din preajmă. Părea că murmurul și mișcarea aceea îl agită și pe el, căci râdea și își turna în pahar foindu-se continuu pe scaun, fără să-și găsească locul. Ba, la un moment dat, de acolo, din colțul său, intervenise într-o discuție; dar, fără niciun rezultat: vocea sa, puțin pițigăiată, s-a pierdut în mulțimea aceea de glasuri. Nu fusese auzit. Și chiar dacă ar fi fost, nu l-ar fi băgat nimeni în seamă.

Deodată, privirea lui fu atrasă de un bărbat aflat la o masă situată în partea opusă a localului. Bărbatul acela corpolent, cu părul grizonat și cu profil de nibelung, de-a dreptul îl fascinase. Își întorsese fața luminată de un zâmbet spre el și-l urmărea cu atenție, de parcă n-ar fi vrut să-i scape niciunul din gesturile lui și, totodată, să-i audă vorbele - deși, oricât s-ar fi străduit, din pricina larmei n-ar fi fost posibil. Și, cu toate că își dădea și el seama cât de departe este masa unde liniștit și seniorial stătea bărbatul acela, nu renunța să-l privească. La un moment dat s-a

ridicat în picioare ca să-i atragă atenția. Dar, de pomană! Bărbatul continua să stea mai departe liniștit, încât singuraticul de la masă începu să creadă că o făcea special, ca să-l incite pe el.

Între timp valuri de oameni intrau și ieșeau, se perindau pe la mese, făceau cunoștință și discutau ca și cum se știau de când lumea. Numai el nu avea cu cine să vorbească, deși ochii îi scăpărau în căutarea unei cunoștințe, fie ea și întâmplătoare. Odată i se păruse că un om se oprise în prag și îi zâmbea. Zâmbi și el. Și tocmai când se hotărâse să-i iasă în întâmpinare, noul venit trecu pe lângă el și se opri cu câteva mese mai încolo, unde, de fapt, se afla cel pe care îl căuta. Și din nou privirile lui fură atrase de bărbatul cu profil de nibelung. Era tot acolo, tot atât de măsurat în gesturi și în vorbe. Părul lui bogat răspândea o lumină ciudată în jur. Din când în când făcea câte un gest enigmatic, în timp ce prietenii săi de pahar i se agitau în preajmă. Ce n-ar fi dat să se afle și el printre ei!

Subit îl apucă o ciudă groaznică, cu toate că nu-și putea explica de ce, și apucând paharul din care băuse foarte puțin se ridică în picioare. Stătu o clipă rezemat de zid, nemișcat, cu un zâmbet tainic pe față, apoi, luându-și inima în dinți, porni prin local și se opri lângă masa unde se afla bărbatul cu profil de nibelung.

— Îmi dați voie? spuse el cu un glas abia șoptit.

— Mă rog!… Mă rog!… încuviință omul.

— Mă numesc Alexandru.

— Nu era nevoie… Dar, dacă țineți, pe mine mă cheamă Zisu.

— Zisu?!

— Da! Dar de ce vă mirați?

— E un nume foarte frumos! recunoscu Alexandru, cu admirație.

Se poticni o clipă, apoi reluă:

— Știți, v-am văzut de la masa aceea…

— Mulți oameni se văd de la masa aceea!… replică Zisu,

puțin ironic.

— Da! Dar cu dumneavoastră e altceva… Dumneavoastră sunteți…

— Cum sunt?

— Un om cu totul deosebit!

Discuția lâncezi o vreme. Zisu stătu de vorbă cu cei doi tovarăși ai săi - unul, mai tânăr, îmbrăcat corect, într-un costum închis care părea a fi de sărbătoare; altul, mai vârstnic și atât de dezordonat în vestimentație și în gesturi, încât făcea o impresie nițel deocheată, mai ales că folosea adesea cuvinte vulgare.

Alexandru tăcea, dar nu se simțea de prisos. Răsucea paharul cu care venise la masă între degetul mare și arătător, măsurându-i pe cei trei oameni cu un zâmbet naiv, gata oricând, dintr-un moment în altul, să intervină într-o conversație al cărei subiect, din păcate, nu-l cunoștea. Ardea de nerăbdare să intre sau să se alăture discuției, adică să fie cu adevărat al patrulea. Pentru asta, însă, trebuia să vină cel puțin cu o pildă în sprijinul conversației. Dar îi era imposibil! Mai vârstnicul sechestrase conversația! Nici măcar Zisu nu mai putea să spună nimic, scurtele lui intervenții reducându-se la afirmații sau la simple aprobări din cap. Dar, cum toate pe lume au un sfârșit, mai vârstnicul căzu și el pradă oboselii și tăcu, verva stingându-i-se într-un râs obscen.

— Știți, interveni în clipa aceea Alexandru, noi am putea să ne simțim bine! Am putea să mai și bem!…

Și ochii lui plini de o veselie nefirească s-au oprit pe chipul omului cu profil de nibelung. Pe fața lui nu citi niciun semn de aprobare. Mai vârstnicul continua să tacă, cu același râs întipărit pe buze, iar cel îmbrăcat corect să bălmăjească ceva, de parcă lui îi venise rândul să vorbească.

— Dumneavoastră desigur - se poticni din nou Alexandru - puteți să continuați… Eu nu vă deranjez cu nimic… De altfel, voiam să vă spun și eu ceva… Dar nu acum! făcu el

un semn. Mai întâi… Mai întâi dumneavoastră!

Și iarăși privi spre Zisu cu aceeași nespusă și mută admirație.

Fumul amestecat cu mirosul greu de carne friptă plutea prin încăpere. Becurile licăreau în lustrele devenite aproape imaginare, răspândind o lumină excitantă și obositoare în localul unde oamenii continuau să se miște într-un veșnic du-te-vino.

La un moment dat vacarmul se mai potoli și în ușa localului apărură un bărbat și o femeie. Cei doi măsurară încăperea de parcă ar fi vrut să caute pe cineva și, când Zisu le întâlni privirea, tresări. Oamenii întârziară mai mult timp în prag, dar el nu le ieși în întâmpinare. Murmură doar: „Au venit!” și „au plecat!” - în momentul când perechea chiar că nu se mai zărea în cadrul ușii. Cu toate astea, culoarea feței i se schimbase brusc! Se foi o clipă pe scaunul unde părea că încremenise, dar nu se ridică, așa cum dăduse impresia. Și, așezându-se mai bine, se adânci în gânduri. Curând, o cută argintie de sudoare îi cuprinse fruntea.

Alexandru, care îl urmărea mai departe, așa cum de altfel o făcuse tot timpul, nu observă asta; văzuse doar masivitatea plăcută a omului, fapt care îi spori și mai mult admirația. Și, foindu-se la rândul lui pe scaun, ca și cum ar fi vrut să surprindă ceva pe chipul celui adâncit în gânduri, se ridică în cele din urmă și porni prin local.

Nu peste mult timp printre mese apăru un ospătar cu chipul roșu. Se apropie de Zisu și-l întrebă dacă dorește ceva.

— Nu, nimic! făcu omul cu profil de nibelung.

— Ba da! insistă Alexandru. Știți…trebuie! adăugă el, aplecându-se spre urechea lui Zisu. Dau eu!

— Dumneata?!

— Da!

— Hm!… acceptă Zisu.

Alexandru, dând ocol mesei, își reluă locul pe scaun. Nu

se așează bine, că simți nevoia să mai spună ceva. Mai ales că ceilalți doi de mai multă vreme se cufundaseră într-o tăcere deplină.

— Știți, e atât de bine aici! debită el o nouă nerozie, cu aceeași veselie pe chip și cu aceiași ochi jucăuși. Vin rar, dar parcă niciodată n-a fost ca acum!

— Discutam despre cai, despre concursul de joi, spuse Zisu, cu aerul că așa îl lua în seamă.

Tăcu o vreme, apoi adăugă:

— Vreți să-mi faceți un mic serviciu?

Alexandru încuviință. „Oricâte!" voia să spună privirea lui.

— Rugați-l pe ospătar să aducă un pahar cu apă. Simplă. Sticla o dau eu…

Alexandru porni prin local în căutarea ospătarului. Și, găsindu-l, îi spuse să aducă un pahar cu apă la masă.

— Cui? Artistului? întrebă omul cu chipul roșu.

Și văzând nedumerirea de pe fața clientului său, adăugă:

— Omul de la masa la care te-ai așezat! Dumneata nu-l cunoști decât de câteva minute. Eu îl cunosc de douăzeci de ani! Ehei, nu-l cunoști! Nu-l știi!…

— E artist?! întrebă mirat Alexandru.

— Nu! Așa i se spune… Fiecăruia de aici i se spune într-un fel. Mie, de pildă, mi se spune Roșu. Nea Roșu! repetă el. Și celui de acolo, din partea dreaptă a Artistului - și degetul lui îl indică pe mai vârstnic - Studentul; iar celui de lângă el, Robert. Probabil că dumitale, reluă omul, nu ți se spune în niciun fel, pentru că ești nou aici.

Între timp, ospătarul luase de pe tejghea un pahar cu picior înalt și, după ce îl clăti bine îl umplu cu apă, se strecură cu agilitate printre mese și îl așeză dinaintea celui însetat. Dar nu-i spusese „Artistule", ci doar:

— Poftim, nea Zisule!

Când Alexandru se întoarse la masă, acesta bea cu înghițituri mici din paharul aburit. Îl goli pe jumătate și îl așeză în fața noului venit.

— Poate ți-e sete și dumitale!

Alexandru îl luă și-l bău pe nerăsuflate.

— Ei, acum mai venim de-acasă! E un început bun: am băut amândoi un pahar cu apă!

Robert privea într-un punct nedefinit, pierdut. Doar Studentul îi urmărea cu o căutătură răutăcioasă.

— Ați băut un pahar cu apă! Și ce-i cu asta? i zise el.

— Lasă-l! spuse Zisu. Și cu tine am băut la început un pahar cu apă. La Vergu! Îți amintești?

— Și cu mine! se auzi și vocea lui Robert. Așa faci tu!

Alexandru privea fericit chipurile celor trei. Nu prea înțelegea ce însemna pentru comesenii lui paharul cu apă, dar lucru ăsta îi plăcuse foarte mult. Se foi pe scaun, cu intenția de a mai aduce unul. Poate că Zisu voia să mai bea și cu Robert sau cu Studentul, cu care mai băuse la Vergu.

— Lasă asta! zise omul cu părul alb și des. Dacă vrei să-mi mai faci, într-adevăr, un serviciu, mergi până în hol și vezi ce mai e pe acolo…

— Perechea aia? strigă aproape Alexandru.

— Vezi că ești deștept?

— Dumneata! Dumneata, nea Zisule - se aprinse și mai tare Alexandru. Ești singurul om deștept de aici!

Întoarse fața și surprinse în ochii Studentului aceeași căutătură rea. Robert părea acum și mai pierdut în gânduri. Lipsa de aprobare a celor doi nu reteză însă entuziasmul lui Alexandru și, sigur pe el, cu pași mari, se apropie de ușă, o crăpă nițel și privi în hol. Într-o lumină chioară văzu chipul bărbatului care apăruse cu câtva timp în urmă în prag, apoi pe cel al femeii. Era încadrată de încă doi bărbați: unul înalt, îmbrăcat într-un costum care țipa pe el, celălalt, în pulover. Cu toții fumau și se plimbau frământați dintr-o parte în alta.

Alexandru îi urmărea impacientat. Prezența oamenilor aceia în hol nu mirosea a bine. Era chiar un semn rău! Portarul vârât într-un colț părea să întărească această impresie. Probabil că de teamă se retrăsese el acolo.

În clipa aceea un om străbătu holul și se opri în fața staturii ghemuite a portarului.

— Ce așteaptă oamenii ăștia aici? întrebă el.

— Pe Zisu! Zic că au ceva de vorbit cu el.

— A câștigat? întrebă omul, curios.

— Nu știu! Poate a pierdut…

Curând un freamăt se stârni în tot localul și Alexandru închise ușa încet. „Vor să-l bată pe Zisu! Ce-au cu el?” se întrebă tânărul. Întoarse capul și privi spre locul unde Artistul stătea impasibil, așezat cu spatele spre oamenii aceia care îl așteptau. De aici i se puteau vedea statura lui voluminoasă, podoaba părului alb-vinețiu. În apropierea lui, Robert și Studentul - aflați în aceeași poziție. Vestea circula prin tot localul, dar probabil că nu ajunsese până la ei. Alexandru îi urmări câteva clipe, apoi privirile lui căzură pe chipul ospătarului, care se agita cu totul nefiresc într-un colț. Fața sa, de vechi băutor de șprițuri, părea acum o pată roșie-închisă.

Când Alexandru ajunse la masă, cei trei încă nu auziseră ce se murmura în toată sala. Era palid. Se așeză pe scaun.

— Ei, mai sunt acolo? întrebă Zisu.

— Mai sunt! abia mai putu șopti Alexandru.

— Și ce vor?

— Nu știu… Te așteaptă pe mata!…

— Pe mine?! Hm!

Tăcu. O altă dungă de sudoare îi apăru pe frunte. Părea însă că nu-l mișcă nimic. Își scoase batista și își tamponă fruntea. Dunga aceea argintie de sudoare dispăru, dar alta îi luă locul.

În preajmă se așternuse liniștea. Doar cei doi tovarăși se foiau pe scaune și-i căutau privirea.

— Zisule, du-te! spuse în cele din urmă Studentul.

— Noi vom încerca să ieșim pe unde putem, adăugă Robert.

— Unde să se ducă? interveni Alexandru, revoltat. Îl trimiteți în ghearele lor?!

Zisu îl prinse din nou de braț. Dar de data asta nu-i mai spuse nimic. Curând începu să murmure un cântec.

— Așa, Zisule! Așa! se auzi un glas din apropiere.

Se făcuse liniște. Mai înainte, de teamă; acum, din pricina cântecului murmurat.

Ospătarul, atras ca de un magnet, se îndreptă spre masă.

Cei doi tovarăși ascultau cu capetele plecate.

Doar Alexandru surâdea și se agită fără preget.

— Să nu te duci! Auzi? Să nu te duci, nea Zisule! Nu-i asculta! îl îndemna el tot timpul, aruncând priviri speriate în jur.

— Cum să nu se ducă?! zise Robert, ridicându-și fruntea. Vrei să-i iasă vorbe?... Să nu-l mai iubească nimeni?!

— Dar sunt mulți! motivă Alexandru.

— Păi, tocmai d-aia! spuse cu o voce dogită Studentul. Tu nu înțelegi...

Alexandru privi în jur cu aceiași ochi speriați și i se păru că lumina nu mai cădea ca la început, ci se rupea în franjuri așternându-se pe chipurile noilor lui tovarăși, ceea ce-i dădea o senzație de amețeală și de greață. Atunci își dădu seama că nu era obișnuit să bea și că, pe deasupra, nici nu mâncase! Din pricina asta, deodată, îl cuprinse frigul.

Curând cântecul se frânse și peste sală se lăsă o altfel de tăcere. Zisu trase aer în piept și spuse:

— Pe mine mă iertați puțin!

Se ridică în picioare și, legănându-se, trecu printre mese. Se îndrepta spre ușă!

Ca la un semn, Robert și Studentul se ridicară și ei în picioare și dispărură.

Alexandru întoarse capul și mai surprinse o privire a lui Zisu, înainte ca acesta să închidă ușa și să iasă în coridor. Apoi, tremurând din toate mădularele, își îngropă fața în pumni.

*

Era târziu, când Alexandru auzi un târșâit în apropierea sa. Deschise ochii cu greutate și privi în jur. O femeie dădea cu mătura și murmura ceva la adresa lui.

Luminile în local erau stinse. Doar undeva, în fundul sălii se zărea lumină și se auzeau niște voci. Treptat, își dădu seama de tot ce se întâmplase. Își aminti de cei trei oameni și de faptul că din cauza emoției băuse toată sticla pe care o dăduse Zisu. Se ridică și porni spre locul acela și înăuntru îl văzu pe Zisu, întreg și nevătămat, stând la o masă împreună cu Studentul și cu Robert, cei doi tovarăși ai săi, și cu toată liota văzută de el în hol. Iar în preajma lor, aceeași statură familiară a ospătarului cu chipul roșu. Cu toții pluteau în aerul greoi al începutului de noapte. Pe fețele lor nu se putea vedea însă niciun semn că li s-ar fi întâmplat ceva.

Alexandru surâse mulțumit și vru să intre înăuntru. Dar omul cu chipul roșu, zărindu-l la geam, îi ieși în întâmpinare. Și, împingându-l, îi spuse:

— Lasă-ne în pace, pirpiriule! Ce te vâri în sufletele noastre?!

— Vreau să beau un pahar de apă cu nea Zisu.

— Un pahar de apă?! se miră ospătarul. Auzi ce-mi cere el mie la ora asta!

— Ei, nu știi mata ce vreau să zic?… Vorba vine…

Încercă să intre înăuntru, dar omul îi bară calea.

Renunță și ieși din local, patrulând prin față până când apărură oamenii în frunte cu Zisu. De cum îi văzu, le veni în întâmpinare. Dar erau așa de amețiți, încât nici nu voiau să știe cine era cel care se alăturase grupului lor.

Alexandru îi urmă un timp, apoi deodată, își schimbă direcția și o apucă spre casă. Începu să murmure. Se simțea din ce în ce mai singur!…

Răcoarea nopții se întețise!…

Sauna

Când Teodor Gafton coborî pe peron fu de-a dreptul uimit! În fața gării așteptau un număr impresionant de trăsuri cu portierele larg deschise, gata de a transporta oaspeții spre marea clădire a Ocolului Silvic. Cu toate că distanța era destul de mică, circa două-trei sute de metri, oaspeții, după o noapte de drum, cu fețe somnolente, se grăbeau să ocupe un loc în trăsuri.

Pretutindeni îi întâmpinau oameni îmbrăcați în haine de sărbătoare, cu fețe proaspăt rase și zâmbitoare. Era un moment de-a dreptul solemn, înălțător, care semăna într-un fel cu o sărbătoare națională sau cu venirea păsărilor din țările calde.

Teodor Gafton vru să plece, dar unul dintre cei cu chipuri surâzătoare îl prinse de braț:

— Poftiți la trăsură, doar sunteți invitat!

Omul ezită o clipă, dar în cele din urmă urcă și el într-o trăsură. Lângă el se instală un individ gras, cu pomeții obrajilor ușor umeziți și de o veselie aproape molipsitoare. Se foi o clipă, strângând în brațe o servietă enormă, apoi își aținti privirile înainte.

— Pentru un drum atât de scurt nu era nevoie de trăsură! murmură Teodor Gafton, mai mult flatat decât nemulțumit.

Dar omul cu servietă nu-l luă în seamă. Acum își ștergea obrajii cu o batistă mare, roșie, în urma căreia sudoarea dispărea o clipă, ca să apară din nou, mai abundentă.

Timp în care în trăsură urcă o fată cu fața măslinie, puțin nevrozată, desigur invitată și ea.

— Sănătate! spuse noua venită.

Și omul cu servietă tresări.

— Sănătate! îngână el, cu aceeași veselie molipsitoare pe chip.

Caii porniră și nu după mult timp trăsura opri lângă Ocolul Silvic. Acolo era o și mai mare forfotă. Una după alta veneau trăsurile din care coborau oaspeții somnolenți, văzuți pe peron, iar în fața clădirii gazdele vorbărețe își primeau musafirii. Portarul nu făcea altceva decât să deschidă ușile sau să stea în poziție de drepți lângă stâlpii de la intrare. Un zumzet de glasuri omenești se auzea pretutindeni.

Omul cu obrajii umeziți coborî primul, apoi fata cu fața măslinie și, în cele din urmă, Teodor Gafton.

Bătea un vânt ușor. Un soare puternic lovea în ferestrele caselor, însetat, parcă să vadă ce se petrece înăuntru. Oamenii treceau indiferenți pe străzi.

— Sunteți invitat? întrebă fata cu fața măslinie.

— Da! răspunse Teodor Gafton.

— Mă bucură!…

Și o apucă aproape în fugă pe scări.

Între timp apăreau noi oaspeți. Coborau din trăsuri și dădeau buzna în hol. De acolo, pe scara de lemn în spirală urcau spre marea sală a Ocolului Silvic. Teodor Gafton avu încă o clipă de ezitare. Nu-i plăceau aglomerările. Dacă ar fi avut o rudă, ar fi tras la ea și alta ar fi fost situația. Dar orașul îi era complet străin.

Se plimbă o vreme prin fața clădirii și în cele din urmă urcă și el. Oricum, trebuia să facă act de prezență. După aceea va vedea el ce va face. Treptele i se părură nesfârșite. În mâna dreaptă ținea servieta în care, pe lângă lucrurile absolut necesare într-o călătorie, își pusese și câteva cărți. Astfel urcă scara, constatând că totul era minunat înăuntru, deși tavanele erau prea joase și coridoarele prea înguste. Curățenia însă și ordinea domneau pretutindeni.

Sala cea mare o găsi ușor, după murmurul noilor veniți.

Deschise ușa cu oarecare timiditate, vru să se așeze, dar nu mai era niciun loc. Mulți dintre ei erau în picioare, așa că nu avea altceva de făcut decât să stea și el tot în picioare. Se rezemă de perete.

În clipa aceea murmurul încetă. Înconjurat de câțiva, un bărbat chel și cu fața plină de vinișoare roșii își făcu apariția. Invitații începură să bată din palme cu însuflețire. Era ceasul 9 sau 9 ½. Teodor Gafton nu știa. O înflăcărare ușoară îl cuprinse și pe el. Bărbatul acela le adresă un cordial bun-sosit în oraș, apoi le vorbi despre program și în cele din urmă părăsi masa și se pierdu și el în mulțimea invitaților. Teodor Gafton îl zări înconjurat de noii veniți, schimbând din când în când locul, râzând și discutând cu voce tare, într-un colț mai îndepărtat al sălii sau chiar în apropierea lui. Dar nu asta îl interesa pe el. Un altul de la masa din față îi atrăsese atenția. Stătuse în dreapta vorbitorului și îi întâlnise de vreo câteva ori privirile. Și acum îl căuta în mulțime, dar nu-l zărea nicăieri. Era un om de înălțime potrivită, mult mai tânăr decât vorbitorul. Fața lui avea forme regulate și era încadrată de un păr negru și ondulat. I se păruse chiar frumos! O apariție destul de rară în asemenea momente - gândea el. Unde oare dispăruse?

Curând trebuia să plece la masă și Teodor Gafton se pomeni cu fata cu chip măsliniu lângă el.

— Trebuie să mergem așa cum am venit și trebuie să-l găsim și pe celălalt participant, zise ea.

— Da, de acord! Dar unde să dăm de el în mulțimea asta? murmură Teodor Gafton.

— Nimic mai simplu! Dumneata o iei pe acolo și eu pe aici…

Cei doi se revăzură jos, la intrare, dar fără să dea de omul cu servieta. Îl găsiră în cele din urmă în preajma bărbatului frumos care stătuse la masa aceea în sală. Teodor Gafton tresări. Cel cu „servietă” le făcu cunoștință cu el:

— Halturescu! se recomandă omul, strângându-le mâinile, după care le ură și el bun-venit. Întrebă cum au călătorit, ce mai e prin Capitală etc. etc. Îi asigură că se vor simți bine în orașul lor, apoi, cerându-și scuze, dispăru.

Teodor Gafton nu-l mai zări în ziua aceea. O nouă ezitare puse stăpânire pe el și-și petrecu toată după-amiaza cât se poate de anost. În schimb, seara participase la o petrecere în restaurantul hotelului. Nu coborâse bine din cameră, și-și dădu seama că fata cu fața măslinie îl aștepta în hol, susținând că și acolo vor trebui să meargă împreună. Dar, ca și data trecută, fură nevoiți să-l caute pe noul lor coleg. Nu-l găsiră și Teodor Gafton a fost luat pe nesimțite de un grup de oaspeți gălăgioși. În spatele lor îl zărise pe Halturescu, dar, până să se dumirească, acesta dispăruse. A petrecut cu oamenii aceia toată seara, iar noaptea nu reuși să se odihnească decât foarte puțin.

Se trezi dis-de-dimineață, luă micul dejun și se îndreptă spre centrul orașului. Simțea nevoia să-l vadă pe Halturescu. O vagă simpatie îl lega de acest om. Curând își dădu seama că nimerise chiar în biroul său. Pe masă aburea o ceașcă de cafea. Deci îl aștepta.

— Teodor Gafton! se recomandă el.

— Ei, lăsați acum… Doar ne-am cunoscut ieri, și aseară… Mai bine-zis azi-noapte… Ați văzut?!… Trebuie să te ferești de asemenea oameni… Dar nu știu ce vi s-a întâmplat… Ați dispărut la un moment dat.

— Nimic! Absolut nimic! îngână Teodor Gafton.

— Îmi pare rău! Sunt sigur că nu v-a plăcut!

Tăcu un timp, apoi reluă:

— Dar să vă fac eu o zi… O zi cum n-ați avut niciodată în viața dumneavoastră!

— Și de ce mă rog?! întrebă uimit Teodor Gafton.

— De ce? Pentru că îmi sunteți simpatic! Și-apoi, de ce n-aș recunoaște? Îmi place și mie să fac câte-o escapadă cu oameni inteligenți. Înțelegeți, nu cu oricine…

Teodor Gafton sorbea din cafea și privea din când în

când în ochii omului. Afară era soare. Din nou o zi frumoasă, deși aerul încă mai pișcă.

— Mâine, la șapte! zise în cele din urmă Halturescu.

— Nu e prea devreme?! Știți…

— Nu! E tocmai bine!…

Ziua aceasta trecu și ea cu micile îndeletniciri de invitat. Teodor Gafton îi revăzu pe omul cu servietă și pe fata cu fața măslinie și făcu noi cunoștințe. Iar seara se reîntoarse la hotel cu sentimentul că se risipise. În zori însă își aminti de Halturescu și porni spre el.

Omul, după cum îi promisese, îl aștepta. Ca și data trecută, bău cafea în biroul lui. Razele soarelui se strecurau prin fereastră cu lumina lor primăvăratecă, făcând culorile covorului să tremure, renăscând totul în jur. Era o zi frumoasă, neașteptat de frumoasă. Și totuși Teodor Gafton era agitat.

— Domnule Halturescu, credeți că e bine ce facem? Credeți că…

Dar în loc de răspuns, Halturescu îl chemă la fereastră și-i arătă mașina. Se afla undeva, parcată în spatele clădirii, gata de drum. La vederea ei, Teodor Gafton tresări. Era o mașină americană nouă-nouță. Cel puțin așa i se părea lui. La volan se putea vedea șoferul instalat confortabil; îi aștepta. Cei doi bărbați se priviră o clipă semnificativ și în momentul acela lui Teodor Gafton i se păru că soarele răsărit de după culmea din apropiere înroșise fereastra. Își duse ceașca la gură, bău ultimele înghițituri de cafea și plecară.

*

Peste un sfert de oră mașina părăsea orașul și în curând lui Teodor Gafton i se desfășură dinainte imensitatea peisajului primăvăratec, cu imaginea golașă a munților din zare. La început, această priveliște cu lumina ei orbitoare îi produse o stare de amețeală. Dar pe când înainta și roțile

mașinii cucereau câmpia, ambianța devenea din ce în ce mai confortabilă. Omul de lângă el se mișca, dând și el semne de nerăbdare.

— Amintiți-vă, domnule Gafton! Amintiți-vă, vă rog!... Poate ne-am cunoscut undeva... Este imposibil să nu vă fi văzut cel puțin o dată!...

— Tot ce-i posibil... Și mie îmi păreți o figură destul de cunoscută.

Teodor Gafton nu mințea, și nici măcar Halturescu, care continua să se foiască. O ușoară roșeață i se ivise în obrajii pe care se putea citi o voioșie reținută. Scăpase în ziua aceea de treburi și putea înnoda o conversație în tihnă. În ceea ce privește interlocutorul, spre deosebire de alte dăți, și-l alesese singur. Era sigur pe el și, deci, degajat în mișcări, de parcă voia să spună: „Fiți liniștit, vă voi arăta totul! Aveți nițică răbdare!”.

Șoferul opri pe malul unei ape și Halturescu țâșni din mașină. Teodor Gafton îl văzu îndreptându-se spre o baracă, în fața căreia îl așteptau trei oameni. Stătu de vorbă cu ei preț de câteva minute, apoi se îndreptă spre mașină și trase portiera.

— Pește! zise el.

Și în clipa aceea Teodor Gafton văzu un individ în cizme de cauciuc cu un sac în spate. Așeză sacul în portbagaj, se retrase câțiva pași și rămase în așteptare. Nervoasă, mașina porni la drum, timp în care cei trei oameni din fața barăcii, cu chipuri vesele, făceau cu mâna.

— Pește! repetă cu o voce șuierătoare Halturescu. Din păcate nu este prea de soi! Dar, oricum...

— Nu trebuia... îngână Teodor Gafton.

Halturescu reluă:

— Domnule Teodor Gafton, odată ce-ați acceptat să mă însoțiți, eu hotărăsc ce trebuie și ce nu trebuie! Așa că, vă rog să nu vă osteniți! Cer iertare, dar...

Fața lui Halturescu devenise brusc copilăroasă, iar gesturile lui extrem de naturale și de nevinovate. Gluma

reținută, umorul bine condus, vorba în doi peri - toate erau semne sigure că-și simpatiza și chiar își îndrăgise însoțitorul.

Teodor Gafton, la rândul său, gândea că dacă așa crede Halturescu că e bine, nu vede ce ar putea să aibă împotrivă. Astfel că trecu destul de ușor de la peștele din portbagaj la alte lucruri mai plăcute și mai interesante.

Conversația lor se înfiripa, amestecându-se uneori în vorbă și șoferul, un om de o amabilitate dusă până la slugărnicie.

Tot înaintând, mașina străbătu porțiunea de câmpie și o apucă spre munți. Aerul deveni din ce în ce mai rece. Nori imaculați stăteau încremeniți deasupra arborilor încă goi. Doar în depărtare brazii colorau peisajul cu verdele lor.

Sub pretext că vrea să-i arate lui Teodor Gafton un izvor care cădea dintr-o stâncă, „o minune a naturii!" - cum zicea el -, Halturescu porunci șoferului să oprească.

Șoferul trase mașina lângă o potecă. Pe poteca aceea Halturescu, împreună cu Teodor Gafton, urmați îndeaproape de șofer, ajunseră într-o poieniță. Sufla un vânt rece. Răcoarea se resimțea. Aici, pe înălțimi, soarele nu mai avea tărie.

Șoferul îi făcu semn lui Teodor Gafton:

— Să ne încălzim nițel! Și îi întinse o sticlă.

Teodor Gafton luă sticla, îi scoase dopul și trase o dușcă, apoi o trecu în mâna lui Hartulescu și, din a acestuia, în cea a șoferului. Mai trase încă una, dar izvorul nu se zărea nicăieri! „Probabil că se află mult mai departe", gândi Teodor Gafton. Un clipocit ușor îi atrase însă atenția. În apropierea sa, un fir de apă se prelingea printre stânci. Izvorul era deci plânsul acela tăcut și monoton, licărirea sau, mai bine-zis, scânteierea aceea rece în soarele ca un disc pierdut în depărtările cerului. Miraculoasă clipă! Tristă și înălțătoare în același timp. Teodor Gafton întoarse fața spre Hartulescu, dar acesta nici nu-l luă în seamă. Semăna cu un regizor care-și așteaptă actorii în vederea

încăperii unui spectacol misterios, în aer liber. Plictisit însă de atâta așteptare, bătu din palme. Și, dintr-o dată, din boschetele din jur și de după dâmburi își făcură apariția câțiva oameni cu tăvi pline de mâncare și de băutură.

Iată un spectacol unic, la care Teodor Gafton nu se gândise niciodată! Și, pentru ca acest spectacol să fie desăvârșit, un om dintre noile și misterioasele lor gazde în aer liber aprinse un foc, limbile lui roșii și vesele străpungând aerul rece, primăvăratec.

Năucit de-a binelea, pe jumătate speriat, pe jumătate uimit, oaspetele nu avu altceva de făcut decât să se apropie ca să înceapă un chef în toată regula, chef patronat - cum era și firesc - de Halturescu, brusc înveselit de carnea care sfârâia în tăvile puse deasupra focului și de vinul care începuse să coloreze paharele. Retras pe un dâmb din apropiere, după ce mâncase și băuse cu poftă, Teodor Gafton gândea că Halturescu, într-adevăr, era la înălțime; un prânz în munți, la o oră încă matinală, într-un mod cu totul neașteptat și original întrecea orice! Ultimele pahare le băură împreună, lipiți aproape unul de altul, veseli și cu fețele înroșite și de plăcere și de aerul tare al muntelui, discutând și chicotind, apoi se îndreptară spre mașină, timp în care gazdele lor dispărură îndărătul dâmburilor.

Iată că minunata floare a ospețelor, gândea Teodor Gafton în clipa în care urca în mașină, luând loc pe scaunul moale și odihnitor din spatele șoferului, iată deci că floarea ospețelor n-a pierit, cum credea el sau alții, în negura timpului. Ea mai crește încă pe crestele înalte și luminate ale munților, precum odinioară.

I se dezlegase limba, avea chef de vorbă, dar nu îndrăzni să vorbească și își rezemă trupul moale de speteaza scaunului.

Același lucru îl făcu și Halturescu, și în curând se învăluiră într-o tihnă și căldură plăcută.

Închiseră ochii și peisajul se ascunse privirii lor o vreme,

până când simțiră coborâșul într-o depresiune. Deodată se treziră, și în momentul acela mașina opri pe nesimțite în spatele altor automobile. Îi aștepta altă masă, de data asta pe malul unei ape, lângă o moară veche. Clădirea era protejată de malurile înalte, aici iarba era verde, iar la noile lor gazde Teodor Gafton ghici graiul dulce și tărăgănat al oamenilor de aici, de la poalele munților.

— Bine ați venit pe la noi! îi întâmpină un bărbat lat în spate, în timp ce deasupra mesei așezate direct pe iarbă mai trebăluia o femeie - nevasta lui sau vreo funcționară de la primărie; cei din jurul ei, în număr de patru, îi spuneau doamnă.

Munteanca era îmbrăcată simplu, cu o fustă de stofă țesută în casă și cu un pulover gros de lână, iar pe cap avea o basma înflorată, trecută pe sub bărbie și înnodată la spate. De sub basma îi ieșeau la iveală obrajii îmbujorați. Râdea tot timpul la Halturescu, dar mai ales la Teodor Gafton, și tot îi îndemna să guste din bucate și să bea din țuica veche de trei ani, păstrată în butoiaș din lemn de dud. Ceilalți din preajmă îi țineau isonul, îndemnându-i și ei, dar cu voci mult mai scăzute, pe cei doi oaspeți.

Masa era de-a dreptul pantagruelică, iar bunăvoința proaspetelor gazde n-avea egal. Cu toate acestea, ospățul nu dură prea mult. Primul care dădu semne de nerăbdare fu chiar Teodor Gafton care, încă aflat sub influența petrecerii din munți, se îndreptă spre mașină șoptind: „Una caldă, una rece!...” Și, într-adevăr, gândul lui se referea nu numai la faptul că friptura de acolo fusese fierbinte, pe când cea de aici, rece, ci și la Halturescu. E-hei, cu asemenea bucate, servite pe malul unei ape, nu va reuși să-i facă cea mai frumoasă zi din viața lui, așa cum îi promisese! Și intră în mașină.

Halturescu se rupse mai greu de tovarășii săi de pe malul apei, și se așeză și el lângă invitat. Dădea, însă, din nou semne de neliniște:

— Domnule Teodor Gafton, zise el la un moment dat; vă

rog să-mi spuneți!... Am mai avea încă cinci opriri până la ținta finală!

— Și, deci, cinci mese?! se miră Teodor Gafton.

— Exact! făcu Halturescu.

Teodor Gafton gemu. Nu mai voia să mănânce, dar nici să-și supere prietenul. De aceea, când auzi de atâtea mese se întristă, dar îi scăpărară ochii la tentația de „țintă finală". Cu cele cinci ospețe se afla într-o reală dificultate. Îi veni în ajutor tot Halturescu.

— Atunci, le contramandăm!

— Și prietenii?!...

— Care prieteni?!

— Prietenii dumneavoastră. Cei care ne așteaptă!...

— Aha, da!... murmură Halturescu. Vor aștepta!

Apoi, după un timp, adăugă:

— Vor aștepta ce vor aștepta, și până la urmă își vor da ei seama, și vor pleca!

— Și bucatele? întrebă Teodor Gafton.

Halturescu zâmbi:

— Bucatele?! Dar ce importanță au bucatele?!

Teodor Gafton nu știa nici el de ce simți nevoia să-i mărturisească adevăratei sale gazde că se simte bine.

— Plăcerea este de partea mea! îi spuse la rândul său Halturescu. Dar, vedeți cu dumneavoastră, nu cu oricine...

Și-i mărturisi lui Teodor Gafton despre singurătatea de care uneori este cuprins. Era inginer, îi plăceau literatura și arta, filmul și muzica, adică tot ceea ce înnobilează și înalță sufletul omului, dar nu avea cu cine discuta. Colegii lui, deși buni în „meserie", aveau un nivel redus. Practic, nu-i interesa decât munca. Ba, unii dintre ei erau proști de-a binelea.

— Cu dumneavoastră, însă, - sfârși el - este cu totul altceva... Aduceți și un aer cu totul nou...

Teodor Gafton îl privi întristat. Nutrea un sentiment de sinceritate pentru omul care își dezlegase sufletul în fața lui. „Într-adevăr - gândea el -, viața provincială te poate

ucide, dacă nu ai cât de cât un suport; și mai ales dacă nu-l cauți!”. Și, evident, omul acesta îl căuta. Cu adevărat!

— Și mai e încă ceva! reluă Halturescu, pus pe confesiuni. Aici, lumea este extrem de mică!… Nu poți să… strănuți, că te știe toată strada. Aici, totul se știe!… Mă înțelegeți? Mai ales acum când războiul bate la ușă și vrem nu vrem trebuie să-l facem… Și…

Chipul i se înroșise. Ochii îi erau umezi. Dar nu voia să se întristeze prea mult, și nici însoțitorului să-i strice, cumva, buna dispoziție. De aceea trecu la lucruri mai vesele. Ochii îi scăpărară și, ca un minunat actor, povesti fel de fel de întâmplări hazlii.

Un val de râs, de veselie și de bună-dispoziție izbucni din spatele mașinii, unde cei doi tovarăși stăteau față-n față, repetând - pe rând sau amândoi o dată - „foarte bine! foarte bine!”. Și șoferul râdea pe înfundate, strângând cu putere, în mâinile-i vânjoase și pătate, volanul, în timp ce Halturescu șoptea cu vocea lui plăcută:

— Înțelegeți! Înțelegeți?!…

Teodor Gafton râdea mai departe. Cum să nu înțeleagă de glumă parcă voia să spună fața lui, înclinată pe spate și scuturată de râs. Curând însă se liniștiră. Teodor Gafton începu să moțăie, Halturescu să se gândească la ale lui, iar șoferul să-și urmeze drumul nestingherit.

*

Mașina înainta printre munți, minunații munți ai țării, rătăcind ca o pată neagră în jurul coloșilor de piatră, pierzându-se în văi întunecoase și ieșind la lumină pe câte un platou unde soarele își întețea căldura lui binefăcătoare. Cei doi tovarăși dormeau ușor, sprijiniți unul de altul, fără să se stânjenească. Pe chipurile lor se așternuse o liniște plăcută. Ici-colo, câte-o pată de sudoare ieșea la iveală sub razele strălucitoare ale primăverii. Călătoria lor în munți devenea din ce în ce mai frumoasă și

se comportau ca niște adevărați turiști, departe de necazuri și de grijile zilnice. În scurtele intervale de timp, când se trezeau din pricina vreunei hurducături a mașinii, ba chiar din somn sau pur și simplu din vis, se întrebau dacă nu s-au cunoscut într-adevăr undeva, în timpul studenției sau în cine știe ce împrejurare, căci prea apropiați își păreau, unul - altuia.

Dar, treptat, discul soarelui scăpătă după munți și după dealuri, natura cufundându-se într-o umbră adâncă. Se înserase și Teodor Gafton se gândi la „ținta finală”. Fordul înainta printre arborii goi, care brusc se întunecaseră - dovadă că în zona aceea ploua. În jur se puteau vedea case și în depărtare luminile hotelului „Victoria”.

Se trezi și Halturescu, care, din nou, începu să dea semne de nerăbdare. „Ținta finală” se apropia văzând cu ochii; bolta cerească cernea o ploaie măruntă. Peisajul devenise, într-o oarecare măsură, romantic. Puteai crede că dincolo de toate acestea se ucide, este ucis cineva, deși nu era vorbă decât de o clădire: sus - hotel, jos - restaurant. Dar tocmai în sălile acelea, unele pline de liniște și mister, altele de zgomote și voie bună i se părea că se întâmpla asta!

Halturescu se schimbase brusc! Era impresionat de noua situație, sau numai se prefăcea, obișnuit cu asemenea locuri și momente. Șoferul tăcea conspirativ.

Mașina opri și în fața portierei apăru un om în haine negre. Era patronul complexului. În spatele lui se vedea personalul.

„O adevărată procesiune”, gândea Teodor Gafton, înaintând printre coloanele de chelneri până la un lift. Cutia miraculoasă se puse în mișcare, în zâmbetul unei tinere liftiere, încadrată între doi ospătari, cu nasuri acviline, care îi conduse, pe Halturescu și pe Teodor Gafton - între timp șoferul se făcuse nevăzut - într-un apartament în întregime alb. Acolo se afla patronul. Nu se știa cum procedase, dar ajunsese înaintea lor! Masa era

pusă: aperitive - icre de morun și whisky!

Teodor Gafton privea în jur, uluit. Halturescu iradia de fericire. S-a dat pe gât un rând de whisky, au savurat câte-un sandwich cu icre negre - încet, în liniște.

Din când în când se auzea câte un râs, disperat, indiscret, care contrasta cu atmosfera aceea de oarecare prețiozitate. Patronul încerca, într-un mod forțat, să o facă interesantă. La un moment dat Halturescu se aplecă la urechea lui șoptindu-i ceva.

— Sauna?! Daaa! Cum să nu? răspunse cu voce tare „magnatul" marelui complex hotelier. Pentru un prieten, la orice oră!

— Bine, dar...

Și Halturescu se aplecă din nou la urechea gazdei, care, roșind, își întoarse fața și dădu aproape imperceptibil din cap. Apoi se ridică de la masă și dispăru în camera alăturată. Halturescu, după câteva clipe de ezitare, îl urmă.

„Oare ce se mai pune la cale?!" se întrebă musafirul.

În clipa aceea o fată intră pe ușă.

— Slipul dumneavoastră! zise ea.

Teodor Gafton o privi încurcat.

— Bine, dar...

— Dragul meu, se auzi vocea lui Halturescu, apărut din camera alăturată; după o călătorie atât de obositoare, o saună va fi o încântare!

— Domnișoară! Domnișoară! se adresă el fetei care adusese slipul. Explicați-i, vă rog!...

Noua venită tocmai se pregătea să-i explice cât de încântătoare este sauna, când Teodor Gafton răspunse:

— Nici măcar n-am spus că nu sunt de acord! se apără el.

Halturescu tăcu.

— Așa e bine! adăugă el, în timp ce coborau. O saună este tot ce-și poate dori un om! Echilibrează circulația, înlătură toxinele... Nu trec o dată, pe aici, să nu fac o

saună! Să-mi refuz o asemenea plăcere ar fi de-a dreptul o crimă!

— Bine, dar eu nu m-am opus... se apără mai departe Teodor Gafton.

— V-ați opus, nu v-ați opus, acum nu mai are importanță!

În mintea invitatului apăru fata care-i adusese slipul - cu senzualitatea ei discretă, cu vocea ei atât de simplă și de firească, cu zâmbetul ei provocator, la vederea căreia tresări. Își amintea de asemenea și de felul în care îi întinsese slipul, obiectul acela intim, pe care el îl ținea acum în mână ca pe-un lucru lipsit de însemnătate. Îi reveni în memorie și apartamentul alb, locul unde se petrecuse întâlnirea cu ea și lucrurile începură să se învălmășească în capul său și să-i provoace o senzație plăcută de gol, asemănătoare cu starea unui bolnav care după o ședere îndelungată în pat, în sfârșit, atinge pământul. Voia să-i spună ceva lui Halturescu, dar pământul continua să se învârtească! Era și rezultatul băuturii și oboselii, deși Teodor Gafton putea să jure că nu este obosit.

Terminaseră de coborât scările și simți o oarecare ușurare. Dinainte i se desfășura o terasă imensă, o terasă în întregime șamotată. De cum păși pe ea simți umezeala și văzu silueta indiferentă a lui Halturescu, stând sub lumina orbitoare a unui bec. Îl aștepta. Ploua încă și stropii mici roiau ca niște fluturi. Halturescu era descheiat la haină și avea fața umezită. Cum îl zări, îi făcu un semn de parcă atunci s-ar fi întâlnit pentru prima dată. Dintr-un coridor, cu chipul pe jumătate luminat, directorul le făcea și el semne. Avea probabil intrările și ieșirile lui secrete, deoarece întotdeauna ajungea la țintă înaintea lor. Cei doi tovarăși ezitară nițel și, în cele din urmă, intrară și ei în coridor. Directorul trase ușa și, pentru un moment, zgomotul imperceptibil al ploii, cât și imaginea arborilor goi dispărură. Se auzeau doar cadența pașilor și râsul lui Halturescu, înviorat de aerul de pe terasă.

*

Coridorul părea și el o cale de acces, tot secretă; un mic tunel care dădea spre încăperile misterioase ale complexului hotelier, unde nu aveau voie să pătrundă decât foarte puțini oameni, printre care se aflau și ei. Prieteni mai ales, și cei din anturajul patronului. Se zăriră cabinele. Erau chiar la capătul coridorului.

— Mai întâi, zise Halturescu din ușa cabinei, facem un bazin. Apa rece ne va trezi și vom relua totul de la început…

Teodor Gafton se înveseli. Cu toate astea, stătu o clipă locului. Gândul apropiatei goliciuni îl descumpănise. În cele din urmă intră și el în cabină. Își dezbrăcă hainele, le agăță în cuier, cu grijă, își puse slipul și când reapăru gol, puțin stingherit de noua sa postură, îl văzu pe Halturescu înotând cu îndemânarea și rapiditatea unui campion. Omul își mișca brațele într-un ritm nebunesc, spărgând apa cu pieptul. La vederea lui Gafton scoase un strigăt de bucurie.

— Haideți! Săriți, e splendidă! Zău că-i splendidă!…

Apoi începu să bolborosească și să facă tumbe ca un copil!

Patronul, în picioare, rezemat de balustrada bazinului, îl urmărea pe Halturescu la rândul lui fericit. Părea un manager care-și urmărește campionul la un antrenament de seară. Cu bărbia sprijinită în mâini, cu piciorul drept ușor fandat, își bălăbănea trupul vrând parcă să imite mișcările celui din apă.

— Haideți, încercați și dumneavoastră! îl îndemnă el, pe un ton aproape părintesc.

Dar Teodor Gafton parcă încremenise la marginea bazinului, în timp ce Halturescu nu mai contenea să strige:

— E splendidă! Zău că e splendidă! Și nici nu e rece! E tocmai bună!…

— E bună? se auzi în cele din urmă glasul uscat al lui

Teodor Gafton.

Patronul pufni în râs.

— Păi cum să nu fie? Dumneavoastră ce credeți! Haideți! îl îndemnă el din nou. Aruncați-vă dintr-o dată! N-o mai atingeți așa, că vă pișcă…

În clipa aceea Teodor Gafton se împiedică și căzu în apă. Trupul lui dispăru câteva secunde, apoi se ridică la suprafață. Lipsa de experiență era evidentă, atât în mișcarea dezordonată a mâinilor, cât și în rapiditatea cu care gura lui căuta aerul. Trase aer adânc în piept scoțând un geamăt, ca un om aflat în apropierea morții, apoi se cufundă din nou. În momentul cufundării văzu fața surâzătoare a lui Halturescu și chipul puțin îngândurat al patronului. Expresia lui voia parcă să spună că nu prea miroase a bine cu tânărul său înotător, dar zărind trupul acestuia ieșind iarăși la suprafața, ca o pasăre care după un lung picaj își reia zborul, zâmbi. Nu se pricepea el prea bine să înoate, gândi patronul marelui hotel, dar nu era nici chiar atât de ageamiu încât să nu se descurce. Își rezemă din nou fața în mâini și urmări îngândurat suprafața agitată a bazinului. Cei aproape șaizeci de ani, trăiți în bună parte prin complexe comerciale și hoteliere, i se puteau citi cu ușurință pe chip. Balustrada de care stătea rezemat mai departe, cu ochii încercănați și cu zâmbetul căzut, semăna cu o barieră pe care o punea vârsta între el și cei doi „tineri” care se zbenguiau în apă. Privea luciul verzui cu totul adâncit în gânduri. La un moment dat i se păru că Halturescu se afla în apropierea lui, cu mâna dreaptă agățată de un stâlp al bazinului și că îl urmărea îndelung, cu atenție, în alt moment, că se îndepărtase atât de mult, încât abia îi mai zărea capul. Doar pe tovarășul său nu-l mai zărea deloc și scoase un țipăt ușor. Deschise ochii și în clipa aceea își dădu seama că ațipise. I se întâmpla des în ultimul timp, mai ales seara, să cadă brusc câteva secunde în somn. Atunci, tot atât de brusc i se curma firul gândurilor. Dar când se trezea

simțea nevoia să le reia și, pentru a-și confirma sieși că se trezise cu adevărat, începea să vorbească! Primul căruia i se adresă de data asta fu musafirul:

— Ei, ce v-am spus eu? Au trecut pe aici, de atâtea ori, și domnul Halturescu și mulți alții, dar nu s-au plâns de nimic…

Teodor Gafton își șterse cu palmele fața șiroind de apă și zâmbi. Începuse să se familiarizeze cu piscina. Acum o vedea și el cât de nouă și de frumoasă este, iar apa atât de limpede, încât se putea vedea străfundul verzui al bazinului, în care se răsfrângeau luminile din plafon. Gresia albă și de un verde-pal crea impresia unei adevărate feerii, iar cea albastră, din care era făcut brâul bazinului, dădea senzația de curățenie. Însă fu nevoit să părăsească bazinul. Halturescu îl chema la saună. Înotaseră destul, nu mai puteau întârzia în apă fără să se expună oboselii, iar ei veniseră aici să se refacă după o zi plină.

În timp ce se îndreptau spre saună, patronul dispăru. Pentru el spectacolul se terminase. Îngânase ceva, cum ar fi: „Rămâneți cu bine, copii!”, apoi se făcu nevăzut în coridorul acela întunecos.

— E un om de nădejde! spuse Halturescu. Este de bun-simț - știe cât să stea. Adică, vreau să spun că nu te plictisește cu prezența și mai ales e tăcut ca un mormânt. Dacă l-ar întreba cineva ce am făcut eu aici, ar răspunde fără ezitare că am lucrat până noaptea târziu…

— Dar despre mine? întrebă Teodor Gafton râzând.

— Despre dumneavoastră?!… Ar spune la fel!

Musafirul tăcu.

— Dar haideți înăuntru! îl îndemnă Halturescu. Timpul e prețios.

„Într-adevăr, e prețios! gândi invitatul; avem la dispoziție doar o singură zi!…”. Și intră în saună, unde un val de căldură îl lovi în față. Dinainte se desfășurau niște trepte, de parcă sauna ar fi fost așezată pe un deal. Un bec

lâncezea în plafonul scund. Trase aerul acela fierbinte în plămâni, urcă câteva trepte și se așeză. Din toate părțile venea căldura, îl toropea. Se întinse leneș, cu fața în jos, într-o uitare de sine asemănătoare morții. Părea că se cufundă definitiv în întuneric, că pereții se strâng gata să-l strivească. Inima îi bătea puternic, să se spargă! Dar vise dulci îi dădeau târcoale. Plutea parcă într-o atmosferă înălțătoare. Fiecare nerv îi era supus unei plăceri violente. Prânzul din munți și cel de pe malul apei, cât și cele cinci la care din proprie inițiativă renunțase dar pe care le bănuia la fel de bogate, i se păreau atât de îndepărtate și de palide! Nimic nu rivaliza cu această bucurie fără egal a trupului.

Teodor Gafton gemea, murmura cuvinte fără șir, când simți pe spate o ușoară atingere. Cineva îi făcea masaj! Nu se înșela. Se gândi la Halturescu, dar imediat își aminti că acesta intrase primul în saună, dar în altă cabină. Încet, cu grijă, își întoarse capul și prin valurile de aburi și de căldură care nu mai conteneau, zări o mână cu adevărat gingașă. Era a femeii care-i adusese slipul. Primise ordin sau, mai degrabă, venise ea din proprie inițiativă să-i facă masaj? Dar o saună fără masaj e un nonsens. Cine ar fi trecut în clipa aceea pe acolo ar fi auzit mustrările lui Teodor Gafton. Nu-i plăcea să fie deranjat în aceste momente, chiar dacă prezența fetei în saună ar fi fost, fie, doar rezultatul unui ordin. Fata stătea lipită de zid. Nu mai înțelegea nimic…

— Bine, fie! Poți să rămâi aici! decise în cele din urmă el.

Apoi, după un timp:

— Vom sta aici ca doi prieteni… Minunat! Nu?… Mă numesc Teodor Gafton și sunt invitat! mai adăugă el.

— Invitat! se miră fata.

— Invitat! Ce ți se pare rău în asta?!

— Nu!… nu mi s-a părut nimic rău, dar…

— Dar, ce?! reluă Teodor Gafton, din zbor, vorba fetei.

Și, dându-și seama că devenise prea crispat și că

întâlnirea lor se petrecea într-o saună, își îndulci vocea:

— Adică… voiam să spun că nu sunt de prin locurile astea.

Poate că era nevoie să-i mărturisească și ce fel de invitat era, dar i se păru inutil. Observase însă că felul în care se prezentase masezei, pentru că nu putea să fie altceva, făcuse o impresie dintre cele mai bune. Îndeobște, gândi el, masorii sunt bărbați și, în cele mai multe din cazuri, orbi. Niciodată nu-i fusese dat să întâlnească o maseză, trebui să recunoască el. Dar, mai știi?…

— Nu mi s-a părut nimic rău, dar nu știam dacă este cabina dumneavoastră sau a domnului Halturescu… reluă, în sfârșit, noua venită.

Teodor Gafton se întristă.

— Trebuia să mergeți la el?

— A, nuuu! făcu fata. Tocmai că aici trebuia să vin…

— Dacă trebuia să mergeți la el, poftiți, e în cabina cealaltă! Cel puțin așa cred! adăugă el puțin enervat.

— Nu! Nu! Lăsați, știu eu… știu eu ce am de făcut!…

Lumina becului cădea pe chipul fetei care, treptat, se acoperi de broboane strălucitoare de apă. Părul mare și negru era strâns în creștetul capului într-un fel de coc și contrasta cu pielea ei trandafirie. Ochii îi păreau extrem de măriți, de rimelul care începuse să i se ia. Își trecea din când în când mâna peste față și își scotea la iveală îmbujorarea ușoară a obrajilor. Teodor Gafton îi urmări un timp fiecare mișcare și, în cele din urmă, moleșeala puse din nou stăpânire pe el. Vedea ca prin ceață, iar lumina înșelătoare a becului începu să-i joace iarăși pe dinainte…

Curând fata părăsi sauna. Teodor Gafton îi auzi o vreme lipăitul zglobiu al tălpilor pe gresia albăstruie. Și în saună se așternu liniștea. Ușoare remușcări îi dădeau târcoale. Ce căuta el aici? I se părea că se scursese un timp considerabil.

Ieși din saună. Privi în toate părțile. În preajmă nu era nimeni. Doar deasupra luciului apei verzui îl zări pe

patronul marelui complex hotelier. Plutea cu gura deschisă și ochii holbați. Iar în jur domnea o atmosferă sumbră.

Teodor Gafton se îmbrăcă în pripă. Mai privi un moment cadavrul care se legăna în voie, apoi o apucă pe coridorul acela lung și întunecos la capătul căruia se zărea o umbră. Porni pe urmele umbrei care nu putea fi a altcuiva decât a lui Halturescu. Ajunse pe terasă, dar terasa era pustie. Stropii mici de ploaie jucau în razele orbitoare ale aceluiași bec care o lumina stârnind în preajmă reflexe tulburi...

C U P R I N S

Locul de întâlnire.....5

Calul.....25

Călătorul clandestin.....47

Debarcaderul.....53

Dealurile Sineftei.....60

Capcană pentru vulpi.....74

Omul cu merticul.....84

Fugarul.....97

Un om singur.....114

Sauna.....124